

Medvirkning i utforming av blågrønn struktur:
en casestudie av prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark

Lene Lundøy Drengenes

Masteroppgave i samfunnsgeografi

Universitetet i Bergen

Institutt for geografi

16. mai 2022

Forsidebilde: Store Lungegårdsvann med området for bystrand og ny Lungegårdspark.

Av Lene Drengenes, 2021.

Forord

Når jeg begynte på UiB ante jeg ikke hvilken retning studiene ville ta meg i. Jeg startet på miljø- og ressursfag med en interesse for natur og bærekraft. Etter flere emner med geografi økte interessen for faget og jeg valgte å gå et ekstra år for å få en bachelor i geografi og kom inn på masterstudiet etterpå.

De siste to årene har vært en utrolig lærerik periode. Jeg har fått utfordret meg som student og utviklet meg som person på veien. Jeg har skrevet en oppgave om et tema jeg synes er interessant og som det har vært spennende å gå i dybden av.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min Håvard Haarstad for all tilbakemelding og støtte jeg har fått underveis i skriveprosessen. I tillegg må jeg takke for muligheten jeg fikk til å jobbe som vitenskapelig assistent ved CET i forbindelse med «VARCITIES» prosjektet. Det gav meg økt innsikt i case studiet med varierte arbeidsoppgaver som beriket hverdagen som student under pandemien. Videre vil jeg takke for seks fine år som student på UiB og tiden ved institutt for geografi.

Jeg må også takke alle informanter som har stilt til intervju og delt verdifulle innspill som har vært med å forme oppgaven og bidratt til det endelige resultatet.

Til slutt vil jeg takke Quentin for all støtte hjemme, særlig i den siste innspurten. I tillegg må jeg takke min kjære mamma, som alltid motiverer meg til å gjøre mitt beste.

Bergen, 16.mai 2022

Lene Lundøy Drengenes

Sammendrag

Innen diskursen om en bærekraftig urban utvikling, ser byer i økt grad til blågrønn struktur for å håndtere flere samfunnsutfordringer. Blågrønn struktur blir ansett som et miljøgode med de mange økosystemtjenestene som følger med, som karbonlagring, renere luft, filtrering av vann og rekreasjonsmuligheter. De blågrønne rommene som blågrønn struktur legger til rette for kan være omstridte, med de mange meningene og interessene som er knyttet til dem. I tillegg kan fordelingen og tilgangen til blågrønne rom variere for ulike målgrupper. I noen tilfeller kan utformingen av et nytt blågrønt rom føre til et «grønt paradoks», hvor innbyggere blir omplassert til mindre attraktive områder som følge av transformasjonen av området.

Det har i økende grad blitt mer fokus på medvirkning i utforming av blågrønn struktur. Denne masteroppgaven har dermed som formål å undersøke målsetningen om medvirkning i utforming av blågrønn struktur og hva som skjer i praksis. Problemstillingen tar for seg hvilke utfordringer som er til stede for kommunen ved medvirkning i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Det teoretiske rammeverket tar utgangspunkt i den kommunikative vendingen innen planlegging med et relasjonelt perspektiv for medvirkning. Konseptet for naturbaserte løsninger viser til utfordringer og muligheter for medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur. Til slutt er Arnstein (1969) sin deltakelsesstige blitt anvendt som et analytisk verktøy for å vurdere de ulike nivåene av innflytelse i prosjektet.

Masteroppgaven er basert på en kvalitativ metode og de empiriske funnene er et resultat av 15 semi-strukturerte intervju sammen med sekundærdata. Oppgaven har bidratt med økt kunnskap om rollen til medvirkning i utformingen av blågrønn struktur. Det er identifisert flere utfordringer for å tilrettelegge for medvirkning i prosjektet. Utfordringene er knyttet til et medvirkningsparadoks, forventningsavklaring, geografisk utstrekning, medvirkningstretthet og muligheten for deliberasjon. Oppgaven avsluttes med noen refleksjoner for hva resultatet kan bidra med i medvirkningspraksisen til kommuner i fremtidige prosjekt med blågrønn struktur.

Abstract

Within the discourse of a sustainable urban development, cities are increasingly looking to blue-green infrastructure to deal with several societal challenges. Blue-green infrastructure is considered an environmental good, with the many ecosystem services that come with it, such as carbon storage, cleaner air, water filtration and recreational opportunities. The blue green space that blue green infrastructure facilitates can be controversial, with the many opinions and interests associated with them. In addition, the distribution and access to blue green spaces may vary for different stakeholders. In some cases, the design of a new blue green space can lead to a “green paradox”, where residents are relocated to less attractive areas as a result of the transformation of the area.

There has been an increased focus on participation in the design of blue green infrastructure. The purpose of this master thesis is therefore to investigate the goal of participation in the design of blue green infrastructure and what happens in practice. The problem statement addresses the challenges that are present for the municipality when facilitating for participation in the city beach and new Lungegårdspark project. The theoretical framework is based on the communicative turn within planning with a relation perspective on participation. The concept of nature-based solutions points to existing challenges and opportunities for participation in projects with blue green infrastructure. Finally, Arnstein’s (1969) participation ladder has been used as an analytical tool to assess the various levels of influence in the project.

The master thesis is based on a qualitative method and the empirical findings are the result of 15 semi-structured interviews and secondary data. The present study has contributed with knowledge about the role of participation in the design of blue green infrastructure. Several challenges have been identified for the municipality to facilitate for participation in the project. The challenges are related to a participation paradox, expectations for participation, geographical extent, participation fatigue and the possibility for deliberation. The thesis ends with some reflections on what the result can contribute to the participation practice for municipalities in future projects with blue green infrastructure.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INTRODUKSJON	1
1.1 FORMÅL MED OPPGAVEN.....	2
1.2 PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL	3
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING.....	4
2. BAKGRUNN FOR STUDIET	5
2.1 NASJONALE MÅL OG FØRINGER FOR BLÅGRØNN INFRASTRUKTUR.....	5
2.2 BLÅGRØNN STRUKTUR OG SJØFRONTEN I BERGEN.....	5
2.3 STORE LUNGEGÅRDSVANN	6
2.4 BYSTRAND OG NY LUNGEGÅRDSPARK	8
3. TEORETISK RAMMEVERK	11
3.1 MEDVIRKNING OG DEN KOMMUNIKATIVE VENDINGEN	11
3.2 MEDVIRKNING I ET RELASJONELT PERSPEKTIV	14
3.3 NATURBASERTE LØSNINGER	16
3.3.1 <i>Blågrønn struktur som en naturbasert løsning</i>	18
3.3.2 <i>Medvirkning og blågrønn struktur</i>	19
3.4 ARNSTEINS DELTAKELSESSTIGE	20
3.4.1 <i>Utfordringer med deltakelsesstigen</i>	22
4. METODOLOGI OG FORSKNINGSDESIGN	23
4.1 VITENSKAPELIG TILNÆRMING.....	24
4.2 FORSKNINGSDESIGN.....	25
4.2.1 <i>Case studiet</i>	25
4.3 METODE	26
4.3.1 <i>Intervju</i>	26
4.3.2 <i>Utvalg</i>	28
4.3.3 <i>Sekundærdata</i>	30
4.3.4 <i>Analyse</i>	30
4.4 DATAKVALITET OG OVERFØRBARHET	31
4.5 ETISKE REFLEKSJONER.....	32
4.5.1 <i>Håndtering av data</i>	32
4.5.2 <i>Rollen som forsker</i>	33
5. ANALYSE	34
5.1 MEDVIRKNING I FLERE FASER.....	34
5.1.1 <i>Medvirkning i tidlig fase: mars 2018 - juni 2020</i>	34
5.1.2 <i>Medvirkning i forprosjektet: september 2020 - april 2021</i>	37

5.1.3 Medvirkning i senere faser: i detaljprosjekt og etter utbygging.....	48
5.2 ULIKE PERSPEKTIV PÅ MEDVIRKNING	51
5.2.1 Eksperters sitt syn på medvirkning	51
5.2.2 Innspill og kunnskap fra innbyggerne i prosjektet	52
5.2.3 Medvirkning i utforming av et nytt blågrønt rom i Bergen	57
5.2.4 Eget engasjement fra innbyggerne i forbindelse med bystrand og ny park	62
5.3 UTFORDRINGER VED MEDVIRKNING	65
5.3.1 Tid og ressurser som en begrensning i prosjektet.....	65
5.3.2 Tillit fra innbyggerne til medvirkningsprosessen	68
5.3.3 Medvirkningstretthet blant befolkningen.....	69
5.4 OPPSUMMERING	70
6. DISKUSJON	72
6.1 HVORDAN BLIR MEDVIRKNING LAGT TIL RETTE FOR OG UTFØRT I PRAKSIS?	72
6.1.1 En målsetning om medvirkning.....	72
6.1.2 Mot en utvidet kollaborativ prosess	74
6.2 HVILKE AKTØRER HAR BLITT INKLUDERT I PROSJEKTET?	78
6.2.1 Rom for medvirkning i en kollaborativ prosess.....	78
6.3 HVORDAN PÅVIRKER INNSPILL FRA MEDVIRKNING PROSJEKTET?.....	82
6.3.1 Hvordan kan innspill fra innbyggere bidra i prosjekter med blågrønn struktur?	82
6.3.2 Hvilke innspill har blitt implementert?.....	84
6.3.3 Kan man oppnå konsensus i prosjekt med naturbaserte løsninger?	87
7. KONKLUSJON.....	93
7.1 HVILKE UTFORDRINGER ER TIL STEDE FOR KOMMUNEN FOR Å TILRETTELEGGE FOR MEDVIRKNING I PROSJEKT MED BLÅGRØNN STRUKTUR?.....	93
8. REFERANSER.....	96
9. VEDLEGG	110
9.1 INFORMASJONSSKRIV TIL INFORMANTENE	110
9.2 INTERVJUGUIDE	112

Liste over tabeller

Tabell 1: oversikt over informanter.....	29
Tabell 2: eksempler fra innspill til planoppstart fra merknadsskjema.....	35
Tabell 3: eksempler på innspill i forbindelse med digital avstemning.	37
Tabell 4: oversikt over nivåene av medvirkning som har vært i prosjektet.....	50
Tabell 5: oversikt over medvirkningsprosessen i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark.....	71

Liste over figurer

Figur 1: de ulike nivåene for deltakelse basert på Arnstein (1969) sin deltakelsesstige.	21

Liste over bilder

Bilde 1: før utfylling av Store og Lille lungegårdsvann rundt 1880-1890. Bilde av Knud Knudsen (Bergen fotoarkiv).....	7
Bilde 2: vegetasjon i den gamle Lungegårdsparken, 2016. Kilde: Lene Drengenes.....	7
Bilde 3: den gamle Lungegårdsparken, 2016. Kilde: Lene Drengenes.....	8
Bilde 4: området for bystrand og ny Lungegårdspark med vinnerforslaget «True Blue». Illustrasjon av White Arkitekter AB (Bergen kommune, 2022).....	8
Bilde 5: området for bystrand og ny Lungegårdspark under utbygging, juli 2021. Kilde: Lene Drengenes	9
Bilde 6: midlertidig gang- og sykkelvei hvor den nye parken skal bygges, juli 2021. Kilde: Lene Drengenes	10
Bilde 7: kontorutstyr som dumpes i Store Lungegårdsvann rundt 1930. Kilde: Atelier KK. Nyere KK-samling, universitetsbiblioteket i Bergen.....	11

1. Introduksjon

Urbanisering har ført til et stort mangfold i byene, med flere interesser å ta hensyn til i urban planlegging. Innen 2030 er det forventet at rundt 60 prosent av verdens befolkning vil bo i byer (FN-sambandet, 2020). Urbanisering er en av hoveddrivkreftene for arealendring og det har siden 1992 vært en dobling av det urbane arealet (IPBES, 2019). Innen diskursen om en bærekraftig urban utvikling, har blågrønne rom fått økt oppmerksomhet som en av løsningene på utfordringene urbane områder står overfor. Samtidig konkurrerer blågrønne rom i dag med annen arealbruk, som kan være en kilde til konflikt. Urbane grønne rom kan defineres som den vegetasjonen man finner i urbane miljø, som parker, hager og gatetrær (Haaland og van den Bosch, 2015). Når man inkluderer de akvatiske elementene i miljøet, som elver eller vann, representerer det blå rom (Raymond et al., 2016). Blågrønne rom har tradisjonelt sett blitt ansett som den blågrønne strukturen i urbane områder (Sunita et al., 2021).

Blågrønne rom er en kilde til flere økosystemtjenester som rensing av luft, karbonlagring, flomregulering, temperaturregulering, biodiversitet og habitat, som legger til rette for rekreasjon og sosial interaksjon (Sun et al., 2018; Gunawardena et al., 2017; Voskamp og Van de Ven, 2015; Gill et al., 2007). Tilgangen på blågrønne rom har en positiv effekt for helsen til innbyggerne, med blant annet redusert stress (Tyrväinen et al., 2014), redusert støyforurensning (Makasymenko et al., 2021) og positive effekter for mental og fysisk helse (Britton et al., 2018; Akpınar, 2016; Nutsford et al., 2013). I en tid med covid-19 pandemi, har tilgangen på urban natur vist seg å være en viktig del av en resilient infrastruktur (Venter et al., 2020).

EU lanserte i 2013 sin egen strategi for grønn infrastruktur og har de siste årene vektlagt naturbaserte løsninger i urbane områder (EC, 2013). FNs bærekraftsmål nummer elleve, viser til at man må legge til rette for trygg, inkluderende og tilgjengelige grønne rom, særlig for eldre, kvinner, barn og personer med nedsatt funksjonsevne (FN-sambandet, 2020). I Vest-Europa har det vært en økning av urban grønne rom, som kan knyttes til 'grønne' initiativ, samtidig som grønne areal per innbygger har blitt redusert (Haaland og van den Bosch, 2015). Urbane blå rom som vannkanter eller sjøfronter har siden 1970-tallet gått igjennom revitalisering og transformasjon etter endt industriell aktivitet (Fageir et al., 2021). Dette har medført nye kvartal for både kultur, fritidsaktivitet og turisme (Jones, 2017). Urbane vannkanter knytter naturlige

og det menneskeskapt miljøet sammen, i et nettverk med grønne og offentlige rom (Samant og Brears, 2017:331).

Det er ikke alle som har lik tilgang til blågrønne rom, noe som fører til miljømessig urettferdighet i urbane områder. I lavinntektsområder er det ofte mindre grøntareal og blågrønne rom kan virke ekskluderende for blant annet minoriteter (Heynen, et al., 2006; Wolch et al., 2014). I tillegg kan prosjekter som utforming av en ny park føre til gentrifisering, med det som omtales som «the green space paradox». Paradokset viser til hvordan innbyggere blir omplassert til mindre attraktive områder, som følge av økt markedsverdi i området som blir forbedret av «grønne» prosjekt (Wolch et al., 2014). Transformasjon av urbane vannkanter har åpnet opp for konflikt knyttet til både miljø, landeierskap, sosial- og miljømessig rettferdighet og kulturarv (Avni og Teschner, 2019).

Urbane blågrønne rom blir produsert og reproduisert via ulike aktørers interesser og verdier (Tappert et al., 2018). Det sosiale miljøet som blågrønne rom er en møteplass for, er mangfoldige og komplekse (Dinnie et al., 2013). Meningen og opplevelsen av blågrønne rom er omstridte, med flere krav fra ulike sosiale grupper og aktører som planleggere må ta hensyn til. Design av blågrønn infrastruktur består dermed av motstridende interesser og agendaer (Tubridy, 2020). Innbyggere med lokal kunnskap om et sted, vil ha et annet perspektiv med erfaringer fra hverdagslivet, i motsetning til profesjonelle aktører fra offentlige myndigheter eller ekspertgrupper (Faehnle et al., 2014).

1.1 Formål med oppgaven

Medvirkning i utformingen av blågrønne rom med blågrønn struktur, har gått i retning av økt inkludering av innbyggere (Dorst et al., 2019). Lokal kunnskap blir ansett som en viktig faktor for å sikre at de lokale behovene blir ivaretatt. I tillegg kan innspill fra innbyggere tilføre kreative løsninger, konsensus, økt eierskap til prosjektet og tillit til myndighetene (Frantzeskaki, 2019). Ifølge Willems et al (2020), har det vært begrenset forskning på hvordan medvirkning blir gjennomført i de ulike fasene av prosjekt med blågrønn struktur. Det er fortsatt behov for kunnskap når det gjelder hvilken rolle medvirkning har i utformingen av blågrønn struktur (Fors et al., 2015), hvordan lokale behov blir ivaretatt (Faehnle et al., 2014), hvordan man kan balansere kunnskap fra eksperter med innspill fra innbyggere (Fors et al., 2015), hvordan man involverer lokalbefolkningen i prosjekter over lengre tid (Kabisch et al., 2016),

hvordan rollen til kommunale myndigheter påvirkes (Kabisch et al., 2016) og hvordan ulike opplevelser av blågrønne rom reflekterer eller motsier dominerende sosio-politiske narrativ (Rutt og Gulsrud, 2016).

Formålet med oppgaven er dermed å undersøke målsetningen om medvirkning i utformingen av blågrønn struktur og hva som skjer i praksis. Dette vil gjøres med utgangspunkt i en case studie av prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Ønske er at oppgaven vil bidra med økt kunnskap om hvordan medvirkning tilrettelegges og eventuelle utfordringer som er til stede for økt inkludering. Studien vil å belyse erfaringer og lærdommer fra medvirkningsprosessen. Dette kan informere planleggere og relevante aktører i medvirkningsarbeidet om hvordan man kan legge til rette for økt deltakelse i fremtidige prosjekter med blågrønn struktur.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

I et stadig mer komplekst og fragmentert samfunn er myndigheter på ulike nivå blitt mer opptatt av kunnskap innbyggerne kan bidra med (Agger, 2012). Medvirkning blir i dag ansett som en viktig del av lokaldemokratiet og planprosessen (Lane, 2005). Nye rom for demokratisk handling skapes, men i hvilken grad det fører til økt inkludering varierer (Gaventa, 2006). Det stilles spørsmål til om de lovpålagte metodene for medvirkning er nok, ved at de ikke oppnår virkelig medvirkning hvor innbyggerne føler seg hørt og representert i tilstrekkelig grad (Innes og Booher, 2004). For å undersøke målsetningen om medvirkning og hva som skjer i praksis er det utarbeidet en problemstilling og tre forskningsspørsmål. Problemstillingen vil forsøke å svare på hvilke utfordringer som er til stede i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark når det gjelder medvirkning:

Hvilke utfordringer er til stede for kommunen for å tilrettelegge for medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur?

Ved å undersøke medvirkning som har vært i prosjektet, er det mulig å analysere hvilke metoder som er anvendt, hvilke aktører som er involvert og hvordan innspill blir bearbeidet. Det første forskningsspørsmålet omhandler hvilke metoder som er brukt for å øke deltakelse i prosjektet og de ulike nivåene for deltakelse gjennom medvirkningsarbeidet. I tillegg vil planleggenes forståelse av medvirkning undersøkes. Deres opplevelse av medvirkning kan gi økt innsikt i utfordringene kommunen har når det gjelder medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur. Ved

å se til hvordan medvirkning påvirker planprosessen og rollen til planleggere kan utfordringer og muligheter identifiseres.

1) Hvordan blir medvirkning lagt til rette for og utført i praksis?

Det andre forskningsspørsmålet tar for seg hvordan kommunen har identifisert og involvert ulike målgrupper og aktører i prosjektet. Hvilke aktører er inkludert tidlig og i de senere fasene av prosjektet? I tillegg vil innbyggernes opplevelse av å inkluderes i prosjektet undersøkes og deres ønske for hvordan de vil inkluderes i lignende prosjekt. Dette vil også kunne avdekke hvilke aktører som eventuelt ikke er inkludert i prosjektet.

2) Hvilke aktører har blitt inkludert i prosjektet?

Det tredje forskningsspørsmålet undersøker hvilke innspill kommunen har fått, hvordan de blir implementert i prosjektet og hvordan ulike synspunkter blir håndtert. Hvordan kan innspill bidra til prosjektet og hvilke innspill prioriteres? Det vil dermed undersøkes hva innbyggerne kan gi innspill til og hvilken erfaring innbyggerne har ved å engasjere seg i planprosessen.

3) Hvordan påvirker innspill fra medvirkning prosjektet?

1.3 Oppgavens oppbygging

I kapittel 1 introduseres tema for oppgaven, formål og problemstilling med forskningsspørsmål. Kapittel 2 omhandler bakgrunnen for studiet, med nasjonale føringer for blågrønn struktur og Bergen kommune sin målsetning om medvirkning i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Videre inneholder kapittel 3 det teoretiske rammeverket, som er brukt for å diskutere de empiriske funnene og som et analytisk verktøy. Kapittel 4 viser til metodologien for studiet med hvilke metoder som er anvendt i datainnsamlingen og analysen. I kapittel 5 presenterer analysen de empiriske dataene fra feltarbeidet. De empiriske funnene blir nærmere diskutert i kapittel 6 i lys av teorien. Kapittel 7 svarer på problemstillingen med en konklusjon for oppgaven og viser til implikasjonene det kan ha for fremtidige medvirkningsprosesser i prosjekt med blågrønn struktur.

2. BAKGRUNN FOR STUDIET

2.1 Nasjonale mål og føringer for blågrønn infrastruktur

De blågrønne rommene i byer og tettsteder er stadig under økt press fra både utbygging og omdisponering. I Norge er grønnstrukturen som fantes på 1950-tallet i dag redusert med 70-80% (Miljødirektoratet, 2022a). I tillegg er tilgangen til strandsonen redusert og det anbefales at den tilrettelegges som en del av grønnstrukturen (Miljødirektoratet, 2022b; Regjeringen, 2017). Fortetting er blitt anbefalt som en strategi for utbygging med en bærekraftig utnyttelse av arealene (Kommunal- og distriktsdepartementet, 1998). Samtidig trenger kommunene en helhetlig planlegging som vektlegger blant annet blågrønne rom i fortettingsstrategien. Flere nasjonale mål legger til rette for å bevare og øke tilgangen til blågrønne rom. Et mål viser til å bevare muligheten for friluftsliv hvor alle kan delta, også i nærmiljøet (St.meld. nr. 18 (2015-2016)). I St.meld. nr. 33 (2012-2013) er det vist til kommunenes ansvar for å håndtere de lokale klimaendringene. Klimatilpasning blir stadig mer relevant i samfunnsplanleggingen, med både mer intens nedbør, flom og skred (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019). Blågrønn struktur kan være en del av å håndtere disse utfordringene. Videre er det et mål å om å bidra til nasjonale og internasjonale mål for naturmangfold (St.meld. nr. 14 (2015-2016)). I nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, påpekes det at blågrønn struktur kan styrke naturmangfoldet og være en kilde til rekreasjon. I tillegg beskrives regjeringens forventinger at kommunene ivaretar blågrønn struktur med stier og turveier som sikrer naturverdiene (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019). Når det gjelder medvirkning viser Miljødirektoratet (2014) til brukermedvirkning som en kilde til informasjon om hvordan områder brukes, lokale behov og hvilke kvaliteter som verdsettes. Miljødirektoratet (2014) viser også til at i planarbeidet må man vurdere hvilke faser det er mest hensiktsmessig å kontakte ulike grupper.

2.2 Blågrønn struktur og sjøfronten i Bergen

Denne studien tar utgangspunkt i den nye urbane parken med bystrand som skal bygges langs Store Lungegårdsvann i Bergen. Den blågrønne strukturen er et viktig møterom i urbane områder og sammen med økosystemtjenestene har det blitt en viktig utviklingsstrategi for Bergen kommune (2012). I kommuneplanens arealdel (KPA) 2018-2030 beskrives Bergen som en by i naturen, med en beliggenhet mellom fjell og en langstrakt kyst. Tilgang til blågrønn struktur i og rundt de urbane områdene, er viktig for å sikre befolkningens tilgang til natur,

friluftsliv og rekreasjonsområder i nærmiljøet. I KPA2018 vektlegges blant annet blå og grønne arealer og i den kompakte byutviklingen skal det være en styrking av sammenhengende blågrønn struktur (Bergen kommune, 2019a). Ifølge kommunedelplanen for blågrønn infrastruktur i Bergen 2012-2020, er flere anlegg og parker preget av slitasje, samtidig som det er en utfordring å balansere bevaring og utvikling av parkene (Bergen kommune, 2012). Fortetting i den kompakte byutviklingen kan også legge press på eksisterende blågrønne strukturer, samtidig som det påpekes i Grøntmiljøplanen (Bergen kommune, 2012) at dette kan åpne opp for muligheten for å reetablere eller skape ny blågrønn struktur.

I KPA2018 beskrives strandsonen som en viktig del av grønnstrukturen (Bergen kommune, 2019a). Strandlinjen i Bergen sentrum er et resultat av en utvikling som har pågått siden middelalderen frem til i dag (Bergen kommune, 2020a). Den har vært en viktig del av Bergen som handel- og sjøfartsby. Med endring i arealbruk, hvor industri og havneaktivitet har flyttet ut av byen i den senere tid, har det åpnet opp for nye funksjoner langs sjøfronten (Bergen kommune, 2020a). Sjøfronten langs Bergen sentrum har lenge vært utilgjengelig flere steder for innbyggerne. For allmennheten er det 30% tilgjengelighet til sjøfronten med gangveier, kaier og friområder. Det er ikke mulig å bevege seg sammenhengende langs sjøfronten, som oppleves som fragmentert. En egen strategi for sjøfronten er nå under behandling, hvor målet for kommunen er å forbedre byens kontakt med sjøen. Da skal sjøfronten gjøres mer tilgjengelig for allmennheten og strategien vil gjelde fra Breiviken i nord, gjennom sentrumsområdene til Laksevåg. Den nye bystranden og Lungegårdsparken langs Store Lungegårdsvann er en del av dette området og vil med strategien bli en del av et mer sammenhengende byrom (Bergen kommune, 2020a).

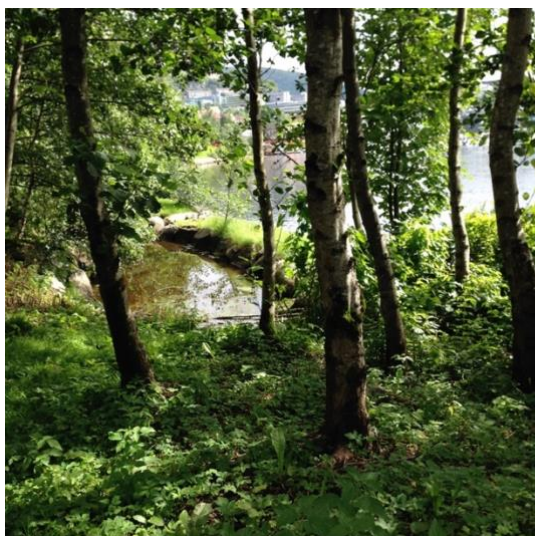
2.3 Store Lungegårdsvann

Store Lungegårdsvann skiller Bergen sentrum fra de sørlige bydelene og strekte seg tidligere inn til det som i dag kalles Lille Lungegårdsvann, som vist på bilde 1 (Bergen byleksikon, 2001). Sundet inn til lille Lungegårdsvann ble utfylt i 1926. På 1900-tallet var det flere utfyllinger i området for å dekke arealbehovet til både infrastruktur, næring og industri. I den nordlige delen av Store Lungegårdsvann finner man i dag busstasjon og togstasjon etter utfyllingen (Bergen kommune, 2002). Området rundt Store Lungegårdsvann er preget av mye biltrafikk, med spagettikrysset mellom Fløyfjellstunellen og motorvei fra sørlig retning (Bergen byleksikon, 2001).

Bilde 1: før utfylling av Store og Lille lungegårdsvann rundt 1880-1890. Bilde av Knud Knudsen (Bergen fotoarkiv).

De siste prosjektene omfatter utfylling som følge av bygging av bybanetraseen mellom sentrum og Fyllingsdalen, i tillegg til utvidelse av godsterminalen på Nygårdstangen (Bergensprogrammet, 2017). Den første parken langs Store Lungegårdsvann ble etablert i 1997 og gjorde området mer tilgjengelig for innbyggerne (Bergen kommune, 2019b). Da ble parken utarbeidet som en økopark, hvor mye av arbeidet ble gjennomført på dugnad. Parken skulle ha fokus på biodiversitet, naturvennlige transportveier og økt lokal innsats i nærmiljøene. I tillegg var det innslag av kunst med Solrun Rones' landskapskunst som preget terrenget og Regnhytten av Martin Borchert. Landskapskunsten og regnhytten skal integreres inn i den nye Lungegårdsparken. I tillegg har tre trær fra den gamle parken blitt mellomlagret under utbygging og vil plantes igjen i den nye parken (se bilde 2 og 3 for den gamle parken).

Bilde 2: vegetasjon i den gamle Lungegårdsparken, 2016. Kilde: Lene Drengenes

Bilde 3: den gamle Lungegårdsparken, 2016. Kilde: Lene Drengenes

2.4 Bystrand og ny Lungegårdspark

Prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark ble iverksatt som følge av den nye bybane traséen som skal gå fra sentrum til Fyllingsdalen (Sæbø, 2020a). Opprinnelig var det Bybanen utbygging som hadde ansvaret for utformingen av den nye parken, men ettersom Bergen kommune ønsket flere bruksområder for parken tok de over prosjektet. På grunn av den nye bybane traséen blir arealet utvidet med rundt 50% for å gjøre plass til en badestrand (Bergen kommune, 2020b). Dette har skapt stort engasjement rundt spørsmålet om man skal fortsette praksisen med utfylling i Store Lungegårdsvann.

Bilde 4: området for bystrand og ny Lungegårdspark med vinnerforslaget «True Blue». Illustrasjon av White Arkitekter AB (Bergen kommune, 2022).

I forbindelse med mulighetsstudien for prosjektet, avholdt kommunen en begrenset plan- og designkonkurranse. Av fem kandidater som stod igjen til slutt, var det White Arkitekter med «True Blue» som ble kåret som vinner (Sæbø, 2020b). Vinnerforslaget er illustrert på bilde 4. Prosjektet har en tidsramme fra 2020 - 2024 og planleggingen til forprosjektet starten høsten 2020. Utfylling av Store Lungegårdsvann startet våren 2018. Utbyggingen av selve parken vil ikke starte før Bybanen Utbygging er ferdig med den nye bybane traséen langs Store Lungegårdsvann i 2022. På bilde 5 fra juli 2021 ser man hvordan området har vært under utfylling og utbygging av bybane traséen. Bilde 6 viser den midlertidige gang- og sykkelveien i området.

Bergen kommune ønsker at dette skal bli den beste parken i de neste 100 år og påpeker at medvirkning er et viktig verktøy for å få dette til (Sæbø, 2020a). I programmet for bystrand og ny Lungegårdspark er medvirkning beskrevet ut ifra det å engasjere både barn, unge og voksne. Man ønsker innspill gjennom hele prosjektfasen, i tillegg til å aktivisere nye og fremtidige brukere av bystranden og parken. Medvirkningsarbeidet har blitt oppsummert i en medvirkningsrapport, som ble stilt ut på Møllendal Allmenning våren 2021.

Bilde 5: området for bystrand og ny Lungegårdspark under utbygging, juli 2021. Kilde: Lene Drenge

I medvirkningsrapporten beskrives fire ulike metoder for medvirkning som har blitt brukt i en medvirkningsstrategi, med fysiske installasjoner, arrangement, digitale plattformer og verksted. De ulike metodene er kategorisert i fire nivå i en innflytelsessirkel som følger regjeringens veileder for medvirkning, som har tatt utgangspunkt i Arnstein (1969) sin deltakelsesstige (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2014). De ulike nivåene for medvirkning går fra lav innflytelse til høy innflytelse; 1) tilgjengeliggjøring av informasjon; 2) innhenting av

informasjon, hvor man kan bidra til kunnskapsinnsamling og et bredere beslutningsgrunnlag; 3) dialog, med en blanding av kommunikative og engasjerende metoder som øker muligheten for medvirkning; og 4) samarbeid og rådsordninger, hvor innflytelsen er størst. Medvirkningsstrategien for prosjektet er delt inn i fase 1 som omhandler forprosjektet, og fase 2 for medvirkning etter forprosjektet er ferdig.

Bilde 6: midlertidig gang- og sykkelvei hvor den nye parken skal bygges, juli 2021. Kilde: Lene Drengenes

I forbindelse med prosjektet ble Bergen kommune sammen med UiB med i «VARCITIES» prosjektet som er finansiert via «Horizon 2020» fra EU (EC, 2020a). «VARCITIES» står for «visionary nature based actions for health, wellbeing & resilience in cities» og Bergen skulle sammen med syv andre byer utvikle modeller for bærekraftig utvikling, basert på de lokale forutsetningene. Målet er også at dette skal sentreres rundt menneskene som bor der, med fokus på bærekraft, folkehelse og teknologisk innovasjon (EC, 2020a). Bergen er en av to byer som har hatt urban park som sitt fokusområde. Tidlig i 2022 bestemte Bergen kommune for å trekke seg ut av prosjektet, mens UiB fortsatt er med.

I området er det i dag flere prosjekter på gang eller som er under planlegging. På havbunnen ligger det i dag mye skrot som gamle dekk og båtvrak. På bilde 7 kan man se hvordan det ble kastet gammelt kontorutstyr ut i vannet som har blitt en del av flere miljøsynder i Store Lungegårdsvann. Med prosjektet Renere Havn Bergen skal det komme en ny og ren sjøbunn, hvor arbeidet skal koordineres med byggingen av parken (Sæbø, 2022). Ved Grønneviken i den sørlige enden av Store Lungegårdsvann, er det planlagt utvikling med boliger, byrom og

kunsthøyskole (Matre, 2021). Det er også planer om at Møllendalselven som renner ut i Store Lungegårdsvann skal utvikles til parkformål.

Bilde 7: kontorutstyr som dumpes i Store Lungegårdsvann rundt 1930. Kilde: Atelier KK. Nyere KK-samling, universitetsbiblioteket i Bergen.

3. TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapittelet vil det teoretiske fundamentet og konseptene knyttet til case studiet presenteres. For å svare på problemstillingen, er det nødvendig å se til hvordan planprosesser har gått mot økt fokus på medvirkning i utformingen av blågrønn struktur. Den første delen viser til den kommunikative vendingen innen planlegging, hvor det har blitt økt fokus på medvirkning. Deretter presenteres et relasjonelt perspektiv for medvirkning, for å undersøke de sosiale prosessene knyttet til medvirkning i prosjektet. Deretter vil muligheter og utfordringer for medvirkning knyttet til naturbaserte løsninger med blågrønn struktur gjennomgås. Til slutt presenteres Arnstein (1969) sin deltakelsesstige, som viser til en hierarkisk tilnærming for å vurdere de ulike nivåene av deltakelse i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark.

3.1 Medvirkning og den kommunikative vendingen

Tidlig planlegging var forankret i instrumentell rasjonalitet, hvor man var opptatt av måloppnåelse i en trinnvis prosess (Amdam og Veggeland, 2011:173). Frem til 1990-tallet var planstaten den tradisjonelle styringsmodellen i Norge, med sentralmakt, forvaltningshierarki og statlig eierskap (Amdam og Veggeland, 2011:40). Planlegging var etter andre verdenskrig

basert på keynesianske prinsipper, med en «top down» tilnærming. Ny offentlig styring (NPM) utfordret denne styringsformen på 1980-tallet, med en reformbølge som førte til fragmentering av offentlig sektor (Amdam og Veggeland, 2011:38). Nyliberalisme fikk også innflytelse gjennom deregulering og mindre statlig intervensjon (Amdam og Veggeland, 2011:53). Den norske reguleringsstaten har vokst frem som følge av dette, med foretaksorganisering av offentlig virksomhet og økt privatisering (Amdam og Veggeland, 2011:40). Gjennom hard regulering er aktører underlagt overordnede mål fra myndighetene, mens ved myk regulering handler det om forhandling, partnerskap og oppnå felles enighet (Amdam og Veggeland, 2011:84).

Myk regulering kan knyttes til det Habermas omtaler som en kommunikativ handling (Amdam og Veggeland, 2011:34). Dette kan betraktes som en form for sosial mobilisering, hvor man har en «bottom-up» tilnærming med fokus på åpen koordinering av interessene. Det betyr at aktørens medvirkning er sentral og problemene løses ikke med bakgrunn i vitenskapelige analyser, men gjennom en prosess med argumentasjon og aktører på ulike nivåer. Denne formen for planlegging og styring baserer seg på kommunikativ rasjonalitet og er bakgrunnen for det Patsy Healey omtaler som en kommunikativ vending på 1990-tallet (Amdam og Veggeland, 2011:63). Dette har påvirket planlegging i Norge, hvor man er blitt mer avhengig av samarbeid og forhandling med andre offentlige myndigheter og flere ulike aktører. I denne utviklingen har instrumentell planlegging blitt svekket og behovet for kommunikativ planlegging har økt (Amdam, 2018:264). Den kommunale planleggingen har dermed fått et økt fokus på medvirkning (Amdam og Veggeland, 2011:64). Medvirkning kan defineres som:

«Borgernes deltakelse i offentlig planlegging, som er rettet inn mot å bringe kunnskap og/eller synspunkter inn i planprosessen i den hensikt å påvirke de beslutningene som blir tatt, og som ikke dreier seg om å stemme ved valg.» (Hanssen og Ringholm, 2018:192)

Medvirkning i form av demokratisk deltakelse baserer seg på kunnskapsargumentet og demokratiargumentet (Ringholm og Hanssen, 2018:191). Kunnskapsargumentet handler om å få inn så mye nyttig kunnskap man kan og at innbyggerne er en viktig kilde til dette. Demokratiargumentet handler om at berørte parter skal bli hørt og er med på å sikre legitimiteten i plansystemet. Medvirkning er i Norge lovpålagt gjennom plan- og bygningsloven, noe som betyr at enhver som fremmer planforslag må legge til rette for medvirkning (Ringholm og Hanssen, 2018:193). Med minimumskravet i PBL (2008) må det

annonseres om planoppstart, være høring og offentlig ettersyn, i tillegg til at det lages planprogram for de planene som har stor betydning for miljø og samfunn (Ringholm og Hanssen, 2018:193). Det er stor frihet for hva kommunene kan gjøre ut over minimumskravet og det viser seg at mangelen på konkrete krav kan føre til lite medvirkning tidlig i planprosessen (Hanssen, 2015:113). Engasjement fra innbyggerne kommer i mange prosjekt først i de senere fasene med detaljert planlegging og ikke når premissene legges (Hanssen, 2015:109).

Planlegging kan ifølge Healey (1992) ikke ta utgangspunkt i forhåndsbestemte oppgaver, fordi disse må oppdages gjennom den interkommunikative prosessen. Med intersubjektivitet mente Habermas at man kan komme til enighet og finne kollektive løsninger (Healey, 1992). Kommunikativ rasjonalitet tar utgangspunkt i at aktørene ønsker å komme til enighet, innrømmer feil, kan endre mening og opptrer autentisk (Amdam og Veggeland, 2011:173). Innbyggere kan dele bekymringer, men hvordan de kommer frem til dem er avhengig av både kulturelle, samfunnsmessige og personlige erfaringer (Healey, 1992). Utfordringen er å opprettholde en kritisk refleksivitet, hvor man kan bruke tid på å løse konflikter sammen ved deliberasjon. Gjennom en slik prosess kan man komme frem til nye handlingsalternativer innen planlegging basert på konsensus, ved at det beste argumentet vinner frem.

Kritikk mot denne tilnærmingen retter seg mot det manglende fokuset på maktrelasjoner, i tillegg til at enighet kan ta mye tid å oppnå (Amdam og Veggeland, 2011:187). Ifølge Fainstein (2000) har man en antakelse om at mennesker kan være rasjonelle og på den måten kan konflikt forsvinne. I realiteten vil mange kunne oppleve å få symbolske goder som følge av forhandlinger (Fainstein, 2000). Med økt fokus på planleggerens rolle, kan man miste fokus på hva som burde gjøres i planprosessen. Det er utfordrende å unngå behovet for en kommunikativ tilnærming i et samfunn med stor variasjon, som må ta hensyn til maktstrukturer som kontinuerlig blir utfordret (Amdam og Veggeland, 2011:187). Healey (2006:337) understreker at det er ikke alle tilfeller en kollaborativ praksis eger seg. Den teoretiske tilnærmingen beskriver en ideell tilstand, dermed vil det være nyttig å avdekke hva som skjer i praksis. Hvordan blir innbyggere en del av en kollaborativ prosess i utformingen av et nytt blågrønt rom og hvilke utfordringer oppstår underveis?

3.2 Medvirkning i et relasjonelt perspektiv

Romlige beskrivelser som å «utvide» eller «åpne» opp er ofte knyttet til begrepet om medvirkning (Cornwall, 2004:77; Fritz og Binder, 2018). Dette er relasjonelle metaforer som knyttes til det å gi innbyggere mulighet til å delta i beslutningsprosesser. Som beskrevet over har rollen til planleggere endret seg fra instrumentell rasjonalitet mot en kommunikativ vending. Planlegging forstås da som en prosess med interaksjoner med flere aktører, i motsetning til en lineær praksis (Murdoch, 2006:129; Wohl, 2018). Ved å bevege seg bort fra en instrumentell organisering av rom, blir aktører en del av en sosial prosess for beslutningsgrunnlaget. Generaliseringer om en ønsket urban form, som den kompakte byen for eksempel, må dermed erstattes med en pluralistisk og kultursensitiv tilnærming for relasjonen mellom sosiale prosesser og den urbane formen (Graham og Healey, 1999).

Med fokus på åpne og dynamiske relasjoner vokste post-strukturalismen frem fra strukturalismen på 1960 og 1970-tallet (Murdoch, 2006:29). Ved å se bort ifra lukkede og deterministiske strukturer, har post-strukturalismen åpnet opp for å se til de komplekse relasjonene som rom består av. Strukturene på et sted forstås her som et resultat av relasjoner som strekker seg over flere romlige skalaer. Post-strukturalisme motsetter seg dermed rigide og bestemte strukturer, hvor fokuset i stedet er på den gitte konteksten og ikke en universell sannhet (Cresswell, 2013:215). Relasjonell geografi tar utgangspunkt i at verden er ikke formet ut ifra diskrete ting med en iboende essens, men via relasjonene mellom dem (Cresswell, 2013:218). Romlige forskere har tradisjonelt sett vurdert rom som «absolutte», som en abstrakt beholder hvor man kan måle det som skjer (Cresswell, 2013:220). I motsetning er relative rom definert i relasjon til objekter eller prosesser, uten et statisk forhold (Jones, 2009). Det finnes midlertidig flere teoretiske tilnærminger innen relasjonell geografi. For denne oppgaven er Healey (2006) sin tilnærming anvendt, slik den sees i sammenheng med kommunikativ planlegging. Ifølge Healey (2006:68), har planlegging en sentral rolle for å formulere den kommunikative og fortolkende prosessen, hvor kollektive forståelser av tid og rom er forhandlet og opprettholdt. Da kan man håndtere utfordringen med å sameksistere på steder i et delt tid-rom.

For Healey (2006:55) er måtene vi ser og har kunnskap om verden, i tillegg til hvordan vi oppfører oss, et resultat av sosiale relasjoner med andre. Via disse relasjonene er man knyttet til en bestemt sosial kontekst. Romlig planlegging reflekterer samfunnets kapasitet for

samarbeid på tvers av ulike interesser (Healey, 2006:75). En utfordring for planlegging, er at mange fortsatt har en antakelse om at byen og steder er materielle «objekter», som kan tilnærmes med instrumenter fra planlegging (Graham og Healey, 1999). Fra et Euclidean perspektiv på rom, er byen et geometrisk puslespill hvor planleggere tilnærmer seg urbane landskap via prosjekter og arealregulering. Hva dette betyr for planlegging, er ifølge Graham og Healey (1999) at man anvender allerede fastsatte konsepter av sosio-romlige relasjoner. På bakgrunn av et objekt-orientert syn på rommene som utgjør byen, blir tid-rom dermed konseptualisert som en beholder.

Det moderne perspektivet på planlegging har blitt utfordret av sosiale teorier som har satt søkelys mot heterogeniteten i og mellom byer, som har gitt økt fokus på relasjonelle rom innen geografi. På samme måte som tid ikke er lineær, er sosialt konstruerte steder ikke-sammenhengende, varierende og dynamiske (Graham og Healey, 1999). I en globaliserende verden, er det ikke slik at sted ikke har betydning lenger, men vi trenger en ny konseptualisering av sted og byen i et relasjonelt perspektiv av tid og rom (Graham og Healey, 1999). En re-konseptualisering av forståelsen av rom, utfordrer ideen om byen som et fenomen i et ensidig tid-rom aspekt som kan generaliseres. Ifølge Graham og Healey (1999) må planlegging da vurdere relasjoner og prosesser, i stedet for objekter og former.

Ofte vil kommuner ha todimensjonale presentasjoner av prosjekter som må ferdigstilles innen et gitt tidsrom. Graham og Healey (1999) argumenterer for at planlegging heller må se til de mange forståelsene av tid og rom, som varierer mellom ulike aktører som en nabo, utbygger eller planlegger. Planleggere har med den kommunikative vendingen en mulighet til å representere steder som bestående av flere lag av relasjonelle ressurser. Graham og Healey (1999) viser til Massey's (1991) «*power-geometry*» som utspiller seg på steder for å vise til de ulike relasjonelle ressursene. Ifølge Massey (1991), er det en makt hun betegner «*power-geometry*» til stede som utspiller seg i rom når ulike sosiale grupper har en annen mobilitet enn andre. For eksempel ved at noen igangsetter bevegelsen eller flyten av mennesker, kommunikasjon, informasjon og objekter, mens andre er mottagere. Når det gjelder medvirkning i prosjekter, kan dette påvirke hvilke interesser som prioriteres eller ikke. Denne bevisstgjøringen kan forhindre ekskluderende praksiser som fører til marginalisering av enkelte sosiale grupper (Graham og Healey, 1999). Makten som fordeler seg mellom ulike relasjoner, krever at planleggere er bevisst på hvordan relasjonene på et sted er forhandlet via tolkninger og kommunikasjon. Dette henger sammen med den kommunikative vendingen, ved at

planleggere må legge til rette for konflikthåndtering med fokus på konsensus. På den måten reduserer man avstanden mellom ulike relasjoner og kan legge til rette for nye relasjonelle ressurser (Graham og Healey, 1999). Dette kan for eksempel være nye relasjonelle nettverk eller relasjonelle innovasjoner som legger til rette for nye metoder for økt deltakelse.

Medvirkning er ofte et resultat av allerede etablerte rom og praksiser, hvor innbyggerne inviteres inn, som ved folkemøter (Jupp, 2007). Ifølge Graham og Healey (1999) er innflytelsen til de som ikke har ressurser til å heve stemmen eller er fjern i tid og rom, forsømt. Mange nettverk av relasjoner er til stede i planprosessen, som for eksempel grunneiere, utviklere, brukere, lokal politikk, nasjonal politikk og ulike sektorer av offentlige myndigheter (Graham og Healey, 1999). Hvordan man går frem med romlig planlegging, reflekterer dermed samfunnets kapasitet for samarbeid på tvers av ulike interesser (Healey, 2006:75). Med endringer i det lokale miljøet, påvirkes det daglige mønsteret til befolkningen. Dette har konsekvenser for identitet og mulighetene knyttet til stedet (Healey, 2006:95). Ved å undersøke hvilke utfordringer som er til stede for medvirkning i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark, er det aktuelt å undersøke ulike aspekter av hvordan rom for medvirkning blir lagt til rette for og oppleves. Hvilke aktører eller målgrupper inviteres inn i disse rommene? Hvem ekskluderes og hvorfor? Hvordan brukes kunnskap videre i prosjektet som blir til via de sosiale prosessene? I tillegg er det aktuelt å se til hvordan de relasjonelle verdiene knyttet til lokalbefolkningens behov og interesser for stedet blir tatt hensyn til i medvirkningsprosessen.

3.3 Naturbaserte løsninger

Naturbaserte løsninger er et løsningsorientert konsept hvor man ønsker å møte komplekse utfordringer på en innovativ måte (Dorst et al., 2019). Konseptet ble først introdusert på slutten av 2000-tallet av Verdensbanken (MacKinnon et al., 2008) og IUCN (2009), med fokus på bevaring av biodiversitet i lys av klimaendringene. IUCN definerer naturbaserte løsninger som:

«Actions to protect, sustainably manage and restore natural or modified ecosystems that address societal challenges effectively and adaptively, simultaneously providing human well-being and biodiversity benefits». (Cohen-Shacham et al., 2016)

Naturbaserte løsninger har de siste årene utviklet seg i en retning med fokus på sosio-økonomiske faktorer, som økonomisk vekst og jobbskaping. Europakommisjonen

implementerte naturbaserte løsninger som en del av forskningsprogrammet Horizon 2020 og definerer konseptet som:

«Solutions that are inspired and supported by nature, which are cost-effective, simultaneously provide environmental, social and economic benefits and help build resilience. Such solutions bring more, and more diverse, nature and natural features and processes into cities, landscapes and seascapes, through locally adapted, resource-efficient and systemic interventions.» (EC, 2020b)

Naturbaserte løsninger kan sees på som et samlebegrep for lignende konsepter som blågrønn struktur, økosystembasert tilpasning og økosystemtjenester (Pauleit et al, 2017:44). En fordel med denne fremgangsmåten er at man kan oppnå flere politiske objektiver på en gang (Puskás et al., 2021). Samtidig er det uklart for hva som inngår i begrepet «natur» og hvordan naturbaserte løsninger skiller seg fra andre nærliggende konsept (Bridgewater, 2018; Eggermont et al., 2015; Cohen-Shacham et al., 2019). Ifølge Pauleit et al (2017:42), er det utydelige skille mellom begrepene en fordel ved at de kan anvendes fleksibelt for lokale kontekster og være en bro mellom ulike aktører. Dermed kan man forene kunnskap fra de ulike konseptene, som ifølge Dorst et al (2019) gir en helhetlig tilnærming til grønn urban planlegging.

Ved å svare til det sosio-romlige miljøet som finnes på steder, kan naturbaserte løsninger anvendes for lokale kontekster (Dorst et al., 2019). Naturbaserte løsninger skiller seg dermed fra andre «top-down» tilnærminger for bevaring, ved at man er bevisst på å møte behovene til flere ulike aktører ut ifra den aktuelle konteksten (Pauleit et al, 2017:33). I hvilken grad dette blir gjennomført er avhengig av medvirkningspraksisen knyttet til naturbaserte løsninger ut ifra hvilken kommunikativ tilnærming det legges til rette for. Beslutningstakerne og ulike eksperter legger føringer for graden av offentlig medvirkning i prosjektet ut over minstekravet i lovverket. Selv om kommuner har beveget seg mot samarbeid og nettverksbygning, er det konsultasjon og partnerskap som dominerer nivået av medvirkning (Wamsler et al., 2020; Puskás et al., 2021). I prosjekt med blågrønn struktur som bystrand og ny Lungegårdspark, er kommunen avhengig av flere fagdisipliner som landskapsarkitekter, ingeniører og planleggere. Men lokal kunnskap kan være et supplement til mer formelle ‘siloe’ av ekspertise, ved å tilføre flere perspektiver for begrensinger og muligheter til økosystemene (Eversole, 2012).

Det argumenteres for at dagens praksis forsømmer involvering av innbyggerne, ved å stå fast i teknokratiske kompromiss som mangler fleksibilitet (Wamsler et al., 2020; Mees et al., 2019). En annen utfordring er at økt involvering av innbyggere kan føre at beslutningstakere opplever redusert autonomi i prosjekter (Luyet et al., 2012). For at naturbaserte løsninger skal sikre rettferdighet og bærekraft er en dypere form for medvirkning nødvendig i plan- og designprosessene. Dette krever at rollen til både landskapsarkitekter og planleggere strekker seg ut over rollen som eksperter, til å motivere til en utvidet form for medvirkning (Puskás et al., 2021). Hvis man sikrer god nok medvirkning kan det gi økt forståelse for naturbaserte løsninger, samtidig som man tar i bruk lokal kunnskap som kan forbedre prosjekter og legger til rette for økt eierskap fra innbyggernes side.

3.3.1 Blågrønn struktur som en naturbasert løsning

Grønn infrastruktur kan defineres som «*interconnected network of natural areas and other open spaces that conserves natural ecosystem values and functions, sustains clean air and water, and provides a wide array of benefits to people and wildlife.*» (Benedict og MacMahon, 2006:1). Når akvatiske økosystemer som vann eller vassdrag er involvert bruker man ofte betegnelsen blå eller blågrønn struktur, som jeg har valgt å gjøre i denne oppgaven (Raymond et al., 2016). Som en naturbasert løsning skiller blågrønn struktur seg fra andre begreper ved at det allerede anvendes på en global skala innen urban planlegging (Pauleit et al., 2017:35). I tillegg er det en strategi for planlegging med flere mål, for både biodiversitet, klimatilpasning, innbyggernes velvære og sosialt samhold. Til sammenligning har en økosystembasert tilpasning mer fokus på klimatilpasning og økosystemtjenester tar utgangspunkt i verdien til tjenestene naturen tilbyr (Pauleit et al., 2017:40).

Blågrønn struktur har sine røtter i en lang interdisiplinær historie med fokus på forholdet mellom mennesker og natur (Benedict og McMahon, 2006:23). På midten av 1800-tallet så man i økende grad fordelen ved å ha åpne grønne områder, som parksystemer i USA og grønne belter mellom byer i England. På 1990-tallet ble begrepet grønnstruktur tatt i bruk i USA som et strategisk verktøy for å håndtere byspredning eller «*urban sprawl*» og for å bidra til en bærekraftig utvikling (Pauleit et al., 2017; Benedict og McMahon, 2006:35). I Europa kan grønn infrastruktur sammenlignes med begrepet «*ecological networks*» som vokste frem på 1970-tallet (Benedict og McMahon, 2006:33). Ved å restaurere habitat og skape korridorer for migrasjon vil man ikke bare bevare, men også styrke og skape nettverk for habitater. Innen EU

sitt rammeverk for urban utvikling, defineres grønnstruktur i EU sin strategi for grønn infrastruktur som:

«A strategically planned network of natural and semi-natural areas with other environmental features designed and managed to deliver a wide range of ecosystem services.» (EC, 2013)

Blågrønn struktur bruker tilnærminger til planlegging, implementering og design i likhet med veier, håndtering av vann og andre støttende funksjoner (Benedict og McMahon, 2006:4). I PBL (2008) er grønnstruktur et juridisk begrep og under paragraf §12-5 vist til som arealformål. Som arealformål skal grønnstruktur binde grønne områder innenfor byggesonen med friluftsområder utenfor (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008)). Med bystrand og ny Lungegårdspark, legger kommunen til rett for et blågrønt rom med mulighet for mye ferdsel og aktivitet. Som en sosial arena er parker både rolige soner og tilrettelagt for folkeliv i sentrum (Miljødirektoratet, 2014). Parkene er dermed en viktig del av å oppleve urban natur, med varierende utforming med trær, gangveier, sitteplasser, åpne områder og ulike installasjoner. Som en sosial arena som skal legge til rette for økt kontakt med vann og inkludere flere brukergrupper, er det relevant å se til hvilke innspill fra innbyggerne som prioriteres i utformingen av blågrønn struktur.

3.3.2 Medvirkning og blågrønn struktur

For å dra nytte av de mange godene naturbaserte løsninger legger til rette for, er medvirkning blitt ansett som nødvendig for at ulike aktører kan bidra i de ulike fasene av planlegging, design og implementering (Dorst et al., 2019). Ved å inkludere alle samfunnsgrupper i utformingen av blågrønn struktur, sikrer man at behovene til innbyggere blir møtt (Wilker et al., 2016). Medvirkning er en kilde til lokal kunnskap for hvordan innbyggerne verdsetter og bruker nærmiljøet (Faehnle et al., 2014). I prosjekter som revitaliserer sjøfronten, som prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark, er det knyttet en mening og verdi til området for lokalbefolkningen (Toomey et al., 2021). Når man designer og håndterer utviklingen av sjøfronter kan en kollaborativ tilnærming støtte opp under og restaurere elementer av sosial, kulturell eller naturlig verdi for lokalbefolkningen (Toomey et al., 2021). Dette kan bidra til både miljømessig, institusjonell og sosial resiliens i urbane områder (Buijs et al., 2017). Innbyggere som er knyttet til et sted kan bidra til den langvarige bevaringen av blågrønne rom. Med lokal kunnskap kan innbyggernes perspektiv bidra med alternative og innovative ideer som bygger opp under myndighetenes kapasitet til å håndtere endringer knyttet til sosio-

økologiske system (ibid.). I tillegg kan innbyggere skape sosial resiliens i nærmiljøet, ved å dele felles mål som fører til sosialt samhold.

De mange interessene, meningene og behovene knyttet til blågrønne rom gjør dem omstridte. Lokale protester mot prosjekter eller håndtering av blågrønn struktur, kan møtes av en negativ holdning ved å definere motstand som NIMBY (Kati og Jari, 2016). Ifølge Kati og Jari (2016) må man i stedet håndtere verdier knyttet til sted sammen med tekniske og økonomiske planleggingsstrategier for urbane økosystem. En følelse av eierskap fra befolkningen til prosjekter relatert til blågrønn struktur, kan være en fordel for alle involverte aktører (Donaldson og Joao, 2020). Siden blågrønn struktur er i stor grad kontekstspesifikk, er det viktig å forstå behovene og ønskene for et sted og dens befolkning (ibid.). Planleggingspraksiser for blågrønne rom inkluderer stadig flere aktører med ulike interesser som samarbeider for å forhandle om åpne rom i urbane områder (Nikolaïdou et al., 2016). Forhandlinger fører med seg innovative og hybride former for offentlig grønne rom, med flere bruksområder og aktiviteter. Ifølge Nikolaïdou et al (2016) kan dette underbygge en hypotese om at fremtidens byer kan ha et mindre formalisert styresett, med flere spontane, temporære og tilpassede forhandlingsprosesser.

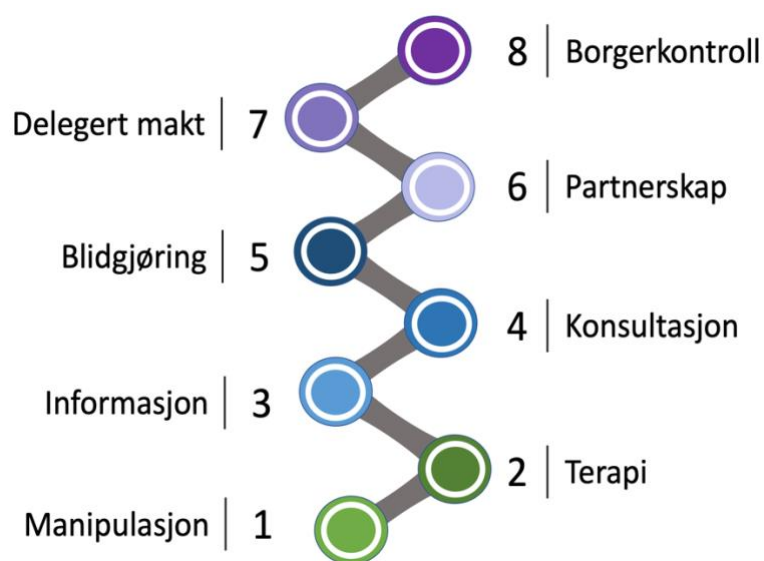
3.4 Arnsteins deltakelsesstige

Innen ledende diskurser og agendaer om klimaendring og klimatilpasning har medvirkning en sentral rolle både på lokal og global skala (Collins og Ison, 2009). Med medvirkning kan man omfordele makten og la innbyggere ha reell makt til å påvirke resultatet i planarbeidet (Arnstein, 1969). Det er et særlig fokus på å komme frem til bedre teknikker, verktøy og mekanismer for medvirkning i denne prosessen. I hvilken grad et prosjekt legger til rette for medvirkning kan undersøkes ved å ta i bruk Arnstein (1969) sin deltakelsesstige. Ifølge Arnstein (1969) viser innbyggerdeltakelse i hvilken grad innbyggerne har makt i planprosessen. Med dette mener Arnstein (1969) at medvirkning er en omfordeling av makt, som engasjerer de som er ekskludert til å bli en aktiv del av fremtiden. Ved å inkludere deltakelsesstigen som et analytisk verktøy, er det mulig å undersøke nivåene av innflytelse i de ulike fasene av prosjektet. Dette kan videre sees i sammenheng med målsetningen om medvirkning i prosjektet.

Figur 1 viser de ulike gradene av deltakelse, basert på Arnstein (1969) sin deltakelsesstige. Deltakelsesstigen (se figur 1) illustrerer hvorvidt det er medvirkning til stedet som legger til

rette for omfordeling av makt, eller om det er en form for symbolsk deltakelse eller ikke deltakelse i det hele tatt. De laveste formene for medvirkning, ikke-deltakelse, finner man ved manipulasjon og terapi. Ifølge Arnstein (1969) er manipulasjon og terapi en måte for makthavere å muliggjøre medvirkning ved å tilegne deltakerne kunnskap eller «kurere» dem. På midten av stigen er informasjon, konsultasjon og blidgjøring en form for symbolsk deltakelse, hvor innbyggerne hører og kan bli hørt. Selv om innbyggerne blir hørt fører dette ikke nødvendigvis til at beslutningstakerne tar hensyn til den informasjonen. Blidgjøring, som den høyeste formen for symbolsk deltakelse, gir rom for å gi råd, men beslutningstakerne har fremdeles siste ordet. Når man når grad av borgermakt øverst på stigen (se figur 1), kan partnerskap gi rom for forhandling, mens delegert makt og borgerkontroll gir innbyggerne mesteparten av beslutningsmakten.

I en norsk sammenheng har de ulike nivåene på stigen blitt omgjort til informasjon, konsultasjon, dialog, dagsordensetting og medstyring (Hanssen, 2015:99). Dialog viser til trinnet for å blidgjøre på Arnstein (1969) sin deltakelsesstige. Dagsordensetting er når innbyggere selv initierer til diskusjon om spesifikke saker, for eksempel via innbyggerinitiativ eller får en sak på dagsorden. Ved medstyring får innbyggerne mulighet til å direkte påvirke myndighetenes eller beslutningstakernes beslutninger, for eksempel ved deltakende budsjettering. Det er informasjon, konsultasjon og dagsordensetting som er lovpålagt via PBL (2008).

Figur 1: de ulike nivåene for deltakelse basert på Arnstein (1969) sin deltakelsesstige.

3.4.1 Utfordringer med deltakelsesstigen

Deltakelsesstigen gir et utgangspunkt for å vurdere i hvilken grad det er innbyggerdeltakelse i planer og prosjekter. Det er derimot flere begrensninger ved denne tilnærmingen for å vurdere medvirkning. En svakhet er at deltakelsesstigen baserer seg på at medvirkning kan forstås ut ifra et hierarki, men dette illustrer ikke hvorfor noen vil delta og andre ikke (Tritter og McCallum, 2006). Siden Arnstein (1969) først la frem deltakelsesstigen, har det også vært flere sosio-politiske endringer i samfunnet. Dermed kan man ifølge Kotus og Sowada (2017) legge til flere former for medvirkning på deltakelsesstigen med forstyrrelse, oppvåkning, radikalisering, sivil ulydighet og rebelske handlinger. En annen begrensning er en lineær tilnærming til medvirkning som går fra ikke-deltakelse til borgerkontroll (Collins og Inos, 2009). Da vil man ikke kunne fange opp de ulike nivåene av deltakelse som kreves ut ifra den spesifikke konteksten. Deltakelsesstigen viser heller ikke til de komplekse relasjonelle prosessene på steder, hvor ulike roller ikke lett kan identifiseres eller avgrenses (Collins og Inos, 2009). Begrensningene kan holde tilbake hvordan vi tenker og gir mening til medvirkning i konteksten av klimaendringer. Dermed tar Collins og Inos (2009) heller til ordet for å «hoppe» av stigen og viser til hvordan sosial læring kan være et bedre utgangspunkt i møte med klimatilpasning.

Selv om planleggingspraksiser har gått mot en økt kollaborativ tilnærming, er responsen på klimatilpasning ofte møtt med markedsbaserte virkemidler, retningslinjer og offentlig-privat samarbeid (Collins og Inos, 2009). Her vil man ta i bruk kunnskap som allerede er etablert, mens Collins og Inos (2009) argumenterer for at sosial læring hvor kunnskap oppstår underveis er en bedre fremgangsmåte. Sosial læring er ifølge von Schönfeld et al (2020) er prosess hvor man utveksler og utvikler kunnskap via menneskelig interaksjon, som planlegging er avhengig av. I den kollaborative tilnærmingen forventes en økning i antall aktører som er involvert og et viktig spørsmål er da hvem som lærer fra hvem og hva det medfører (Von Schönfeld et al, 2020). I likhet med kollaborativ planlegging, så er det ikke alltid sosial læring medfører positive resultater, ved at det kan øke spenninger eller forsterke feil. I tillegg er det som nevnt under kapittel 3.3 nødvendig med ekspertkunnskap knyttet til hva som er mulig å gjennomføre. Dette kan gjøre det utfordrende å balansere kunnskap som oppstår underveis med etablert kunnskap om de naturlige prosessene som blågrønn struktur skal legge til rette for.

Reed et al (2018) argumenterer for at det burde ikke være et mål å komme så høyt opp på deltakelsesstigen som mulig, men heller fokusere på den aktuelle konteksten. Da kan man ta utgangspunkt i et «hjul av medvirkning», hvor man velger den mest relevante metoden for medvirkning ut ifra den aktuelle konteksten og for hva som er formålet. Her vil man kunne bevege seg mellom fire ulike metoder med 1) top-down enveis kommunikasjon og/eller konsultasjon; 2) top-down overveielse og/eller samskaping; 3) bottom-up enveis kommunikasjon og/eller konsultasjon; og 4) bottom-up overveielse og/eller samskaping (Reed et al., 2018). Utfallet av medvirkningsprosessen er avhengig av en skala over tid og rom, som gjør at man må balansere lengden og frekvensen av medvirkning til målet man har for prosjektet. Reed et al (2018) påpeker blant annet at grunnleggende verdier som er årsaken til en konflikt, kan ta lang tid å finne overenstemmelse for. Endringer i preferanser kan på en annen side ta kortere tid å finne enighet om ved overveielse.

Problemstillingen undersøker utfordringene som er til stede for å tilrettelegge for medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur. Det er dermed relevant å analysere graden av medvirkning som har vært i prosjektet. I tillegg har prosjektet med bystrand og ny Lungegårdspark kategorisert medvirkningsmetodene ut ifra regjeringens veileder (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2014) for medvirkning, som det vil være nyttig å sammenligne med graden av medvirkning slik den fremstilles i Arnstein (1969) sin deltakelsesstige. Selv om det er begrensninger ved deltakelsesstigen, gir den et utgangspunkt for den videre analysen for å undersøke hvordan og når innbyggerne involveres i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Dette vil kunne avdekke hvilke innspill kommunen legger til rette for i de ulike fasene av prosjektet.

4. METODOLOGI OG FORSKNINGSDSIGN

I dette kapittelet vil de ulike metodologiske og metodiske valgene gjennomgås, som en oversikt over forskningsprosessen fra start til slutt. For å undersøke problemstillingen *«hvilke utfordringer er til stede for kommunen for å tilrettelegge for medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur?»*, er det tatt flere metodiske og metodologiske valg underveis. For å undersøke medvirkning som et relasjonelt fenomen, har en kvalitativ tilnærming blitt anvendt. Videre har forskningsprosjektet tatt utgangspunkt i en bestemt case, for å få detaljert forståelse av medvirkning ut ifra en bestemt kontekst. Primærdata har blitt samlet inn via intervju og sekundærdata har blitt brukt for bygge opp under studiens kontekst. Dataene har til slutt blitt

analysert og kodet via Nvivo. Kapittelet tar først for seg det epistemologiske utgangspunktet og forskningsdesignet. I andre underkapittel blir valg av case studie gjennomgått. Tredje underkapittel beskriver metodene for datainnsamling. I fjerde underkapittel beskrives valg av analysemetoder og femte underkapittel omhandler validitet og overførbarhet i forskningsprosjektet. Siste del av kapittelet presenterer etiske refleksjoner som har oppstått underveis og forskerens rolle.

4.1 Vitenskapelig tilnærming

Forskningsdesignet er først og fremst påvirket av det epistemologiske og ontologiske ståstedet til forskeren (Mason, 2017). Med ontologi forsøker man å forstå hvordan verden er konstruert og hva den eksisterer av. Dette danner grunnlaget for epistemologi, for hva det betyr å vite og hva som kan regnes som kunnskap (ibid.). Ulike perspektiver for grunnleggende forståelser om verden har ført til fremveksten av ulike paradigmer om kunnskap. Disse kan ifølge Aase og Fossåskaret (2014:45), deles inn i teorien om sammenfall og teorien om sammenheng. Ifølge teorien om sammenfall finnes det en ytre virkelighet, som er basert på at det finnes en sannhet utenfor menneskers oppfatning (Aase og Fossåskaret, 2014:46). Teorien om sammenheng, tar derimot utgangspunkt i at den ytre virkeligheten er et resultat av menneskers egne refleksjoner (Aase og Fossåskaret, 2014:48). Med konstruktivisme, tar denne studien utgangspunkt i at kunnskap om den ytre verden er noe man ikke kan vite med sikkerhet. Kunnskap er dermed ikke oppdaget, men konstruert. Hvis det finnes en ytre virkelighet, så er det begrensinger ved mennesker som gjør at en fullstendig kunnskap utover våre sanser ikke er oppnåelig (Aase og Fossåskaret, 2014:47). Det teoretiske rammeverket illustrerer hvordan medvirkning kan forstås relasjonelt, med flere meninger tilknyttet etter hvordan det oppleves av ulike aktører. Fenomenet som studeres er dermed et produkt av flere forbindelser og ikke et produkt av et essensielt selv, som gjør relasjonell tenkning anti-essensialistisk (Cresswell, 2013:235).

En kvalitativ tilnærming har blitt anvendt, som er godt egnet når man undersøker menneskelige systemer uten en tydelig struktur som ikke lar seg kvantifisere (Holt-Jensen, 2018:127). Denne tilnærmingen gjør at problemstillingen kan undersøkes uten en tydelig lineær fremgangsmåte (Patton, 2002:44). Ved å basere datainnsamlingen på menneskers erfaring og mening, er dette et pragmatisk og fortolkende utgangspunkt (Marshall og Rossmann, 2016:2). En kvantitativ tilnærming ville gitt et annet utgangspunkt for datainnsamling, hvor man hovedsakelig tester

hypoteser (Gray, 2018:132). Forskningsspørsmålene og det teoretiske utgangspunktet som først ble til høsten 2020, har endret seg underveis. Dette krever fleksibilitet som kvalitative studier legger til rette for, noe som gjør at man kan bevege seg mellom design, datainnsamling og analyse (Gray, 2018:169).

4.2 Forskningsdesign

Med forskningsdesign tar man studien fra formål og problemstilling videre til hvordan den skal gjennomføres steg for steg (Thomas, 2016:26). Dette innebærer litteraturoversikt, metodene som benyttes og hvordan data blir analysert. Ifølge Patton (2002:223) finnes det ingen perfekte forskningsdesign, fordi det vil alltid være ulike avveininger man må ta. Det kan inkludere dybden på problemstillingen, valg av teori, metodologisk utgangspunkt og tilgangen på ressurser eller tid. For denne studien var særlig tid en faktor som påvirket forskningsprosjektet. Avgrensning av tema så det lar seg undersøke innen en bestemt tid var nødvendig, samtidig som tid begrenset hvor mye data som ble innsamlet og analysert. Ettersom parken og bystranden ikke var utbygd enda og medvirkning foregår ut i detaljprosjektet, er det ikke mulig å følge medvirkningsprosessen til prosjektets slutfase.

4.2.1 Case studiet

En case-studietilnærming har blitt anvendt for å studere forholdet mellom et fenomen og konteksten det utspiller seg i (Gray, 2018:262). Det gjør det mulig å få en detaljert forståelse av tematikken, hvor flere metoder kan benyttes for å få innsikt i flere perspektiver (Thomas, 2016:21). På den måten blir deler av den empiriske virkeligheten i fokus, mens andre er i bakgrunnen (Lund, 2014). Ifølge Yin (2014:16) kan en case defineres som:

“An empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon (the “case”) in depth and within its real-world context, especially when the boundaries between phenomenon and context may not be clearly evident”.

Valg av case for dette forskningsprosjektet kommer fra interessen rundt urban planlegging og grønne byrom. Ytterligere avgrensning ble nødvendig for å definere caset og avklare enheten for analyse (Yin, 2014:31). Prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark ble dermed valgt som utgangspunkt for studien. En videre avgrensning ble gjort ved å fokusere på et fenomen knyttet til prosjektet, som i denne studien er medvirkning. Ifølge Castree (2005) kan fenomener

uttrykke seg ulikt, basert på den lokale konteksten de er til stede ved i tid og rom. Den temporale avgrensningen er derimot ikke alltid like tydelig som den romlige (Gerring, 2007:19). For denne case studien ble det naturlig å undersøke medvirkning gjennom prosjektets ulike faser, fra annonsering av planoppstart i 2018 frem til forprosjekt i 2021. I en enkel case kan man ha flere enheter for analyse, som gjør dette til en «*single case, embedded*» studie (Yin, 2014:55). Sekundærdata fra relevante dokument, i tillegg til primærdata fra intervju med informanter med ulik tilknytning til prosjektet har lagt grunnlaget for analysen. En utfordring med denne tilnærmingen er balansen mellom de ulike enhetene (Yin, 2014:56). Selv om de ikke er gjensidig utelukkende, så vil man kunne ha et varierende fokus for de ulike enhetene under datainnsamling, analysen og konklusjon (Patton, 2002:228).

Det teoretiske rammeverket har gitt case studiet retning for utforming av problemstilling, datainnsamling og analyse (Gray, 2018:263). Samtidig har ny teori blitt anvendt underveis, som har ført til endringer av problemstillingen og forskningsspørsmålene. Case studiet har dermed en abduktiv tilnærming, hvor man beveger seg mellom deduksjon og induksjon (Holt-Jensen, 2018:107). En induktiv tilnærming forsøker å etablere ny teori fra empiriske data. Deduktive studier starter derimot med eksisterende teori og tester hypoteser via empiri. Case studiet er ikke et forsøk på teste en hypotese via eksisterende teori, derimot er målet å underbygge eksisterende teori med ny kunnskap om fenomenet.

4.3 Metode

4.3.1 Intervju

Ifølge Gray (2018:378), kan intervju defineres som en verbal utveksling hvor målet er å få informasjon eller økt forståelse fra den som intervjues. Man intervjuer dermed personer for å få informasjon som man ikke kan med direkte observasjon (Patton, 2002:340). Det er ikke all informasjon som lar seg observere, som tanker, intensjoner eller hvilken mening mennesker har om det som skjer i verden. Intervju gir oss dermed muligheten til å få innsikt i en annens person sitt perspektiv (Patton, 2002:341). Intervju er derimot mer enn en samtale og krever en detaljert forberedelse og planlegging (Dunn, 2016:149). Det sosiale aspektet av kvalitative intervju, gjør dem også umulige å gjenskape i sin helhet (Edwards og Holland, 2013:92). For denne studien er det gjennomført semi-strukturerte intervju, som gir rom for fleksibilitet. En intervjuguide (vedlegg 9.2) ble brukt for å ha oversikt over de mest sentrale spørsmålene, i tillegg til at det gir rom for å stille oppfølgingsspørsmål som var nyttig for å få ny informasjon som tidligere

ikke var vurdert (Patton, 2002:343). Dette var med på å gi studien ny retning og ny formulering av forskningsspørsmålene. Intervjuguiden ble tilpasset hver informant, på bakgrunn av hvilken tilknytning de hadde til prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Siden dette forskningsprosjektet ble til under covid-19 pandemien, måtte intervjuene gjennomføres digitalt for å opprettholde smittevernreglene.

Det ble gjennomført 11 videointervju via Microsoft Teams, i tillegg til fire telefonintervju. Totalt var det 16 informanter, hvor et av videointervjuene ble gjennomført med to representanter fra OK-kontor. I motsetning til fysiske intervju, kan videointervju være både kostbesparende og hurtigere (Gray, 2018:398). I tillegg vil den som intervjuer og informanten kontrollere hvert sitt rom (Edwards og Holland, 2013:48). Man mister derimot viktige elementer som ansiktsuttrykk ved telefonintervju og noe av kroppsspråket ved videointervju. Kvaliteten på intervjuene er dermed avhengig av både rigour og ferdighetene til den som intervjuer (Patton, 2002:341). Det ble for eksempel noen avbrytelser, ved at man snakket i munnen på hverandre eller at man ikke hørte hva som ble sagt. En ikke-dømmende tone er dermed nødvendig å opprettholde gjennom hele intervjuet, for å skape tillit i et empatisk intervjumiljø (Gray, 2018:399). Ved å opprettholde en balanse mellom aktiv lytting og snakking, får man en bedre flyt som fører samtalen i riktig retning. Det var noe lettere ved videointervju, ettersom noe av den ikke-verbale kommunikasjonen var tydeligere med noe kroppsspråk som kunne observeres og ansiktsuttrykk. Det førte til en større grad av mellommenneskelig kommunikasjon enn telefonintervjuene (Gray, 2018:400). Det kan være med på å skape en større grad av tillit, som igjen kan gi mer utfyllende og detaljerte svar. Det er derimot ikke alle som har tilgang på riktig videoutstyr, som var tilfellet for en av informantene (James og Busher, 2016:249). Hastigheten på internett eller problem med tilkobling førte også til at det ble avbrytelser underveis, ved at videoen stoppet opp eller bilde ble borte.

Det er utfordrende å si noe om telefonintervjuene førte til mindre detaljerte svar. For noen kan telefonintervju være en fordel, hvis de ønsker anonymitet og det kan gjøre dem mer komfortable som fører til mer utfyllende svar (Edwards og Holland, 2013:48). Både telefon- og videointervjuene hadde varierende lengde, hvor noen svarte mer utfyllende enn andre. Det var mer utfordrende og opprettholde balansen mellom snakking og lytting i telefonintervjuene, ved å miste ikke-verbale kommunikasjon. Underveis i intervjuene er det viktig å opprettholde en indre kritisk dialog, ved å analysere det som blir sagt og formulere neste spørsmål (Dunn,

2016:165). Hvorvidt den aktuelle tematikken er i fokus er ansvaret til den som intervjuer, noe som også er påvirket av dybden og bredden på informasjonen man ønsker å få ut ifra spørsmålene (Mason, 2017:122). I denne studien var det fokus på dybde, for å få mest mulig detaljert informasjon om medvirkning i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Dette førte til at intervjuene noen ganger gikk over tiden, som var en utfordring hvis informanten ikke hadde tid til overs og måtte avslutte. Intervjuene varte mellom 20-60 minutter og det var avhengig av både hvor utfyllende svarene var, og hvor mye tid informantene hadde disponibelt.

For å bruke dataene videre i analysen ble alle intervjuene tatt opp med lydopptak, som ble transkribert ordrett samme dag eller uke. Transkribering er en skriftlig reproduksjon av intervjuet og er en ressurskrevende oppgave (Dunn, 2016:170). Det gir forskeren mulighet til å engasjere seg med dataene ytterligere og når man transkriberer selv er man også bedre klar over de ikke-verbale faktorene i intervjuet. Når man ikke trenger å notere underveis er det lettere å holde oppmerksomheten på samtalen og man går ikke glipp av den ikke-verbale kommunikasjonen i videointervjuene (Dunn, 2016:169). Hvis informanten derimot er oppmerksom på at samtalen blir tatt opp, kan det påvirke svarene. En fordel ved telefon- og videointervju er dermed at informanten ikke kan se utstyret for lydopptak. Utfordringer som oppstod i denne prosessen, var at noen ord var vanskelig å forstå på lydopptaket. Jeg valgte å transkribere intervjuene ordrett, som tok rundt tre timer for hvert intervju. Alle de transkriberte dokumentene ble markert med en kode for hvilken informant det var.

4.3.2 Utvalg

Bakgrunnen for datainnsamling og analysen er basert på at problemstillingen undersøker et fenomen i dybden og ikke i bredden (Patton, 2002:227). Primærdata fra intervju baserer seg dermed på detaljerte svar fra et mindre antall personer. Som tabell 1 illustrerer har utvalget i prosjektet en variasjon mellom de som arbeidet med prosjektet eller som påvirkes av prosjektet som innbygger. Først ble det valgt ut noen nøkkelinformanter. Dette var et bevisst valg, for å representere både lokale myndigheter og lokalbefolkningen. Med tanke på at problemstillingen undersøker utfordringer ved medvirkning, var det relevant å få perspektiver fra de som legger til rette for medvirkning og de som har vært eller kan inkluderes i medvirkningsprosessen. Det var også elementer fra snøballmetoden, ved at noen av informantene kom med informasjon om hvem som kunne kontaktes videre. Snøballmetoden er nyttig når man trenger kunnskap fra noen på innsiden for å finne flere informanter (Gray, 2018:220).

Snøballmetoden var mest hensiktsmessig når informanter som har arbeidet direkte med prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark ble kontaktet. De hadde mer informasjon om hvem som hadde arbeidet med hva og de ulike informantene ble valgt på bakgrunn av tilknytningen de hadde til prosjektet. Kommunen utarbeidet en aktørliste som ble brukt av prosjektgruppen for å nå ut til ulike målgrupper som ble inkludert i medvirkningsprosessen. Ved å ha tilgang til aktørlisten, ble noe tid spart på å finne aktuelle målgrupper. Prosessen med å finne informanter ble likevel noe mer tidkrevende enn først antatt. Det ble sendt ut forespørsel om intervju på e-post fra mai 2021 til november 2021. Årsaken til det var at flere svarte ikke og noen hadde ikke mulighet til å delta, som førte til en bredere utstrekning utover aktørlisten. I tillegg ønsket noen mer informasjon i tillegg til informasjonsskrivet om hvorfor de ble kontaktet for å delta. Timingen for når man kontakter informantene har vist seg å være sentral i dette prosjektet, ved at svarresponsen var bedre før sommerferien enn like etter sommerferien.

Tabell 1: oversikt over informanter

Informant	Rolle	Intervjuform
1	Prosjektleder i Bymiljøetaten	Video
2	Kommunikasjonsrådgiver i Bymiljøetaten	Video
3	Representant fra OK-kontor	Video
4	Representant fra OK-kontor	Video
5	Representant fra White Arkitekter	Telefon
6	Byråd for klima, miljø og byutvikling	Video
7	Representant fra Statsforvalteren i Vestland	Video
8	Leder for Eldrerådet	Telefon
9	Leder for Råd for personer med funksjonsnedsettelse	Telefon
10	Nestleder for råd for personer med funksjonsnedsettelse	Video
11	Leder for Fløen Vel	Video
12	Representant fra Puddefjorden kajakkklubb	Video
13	Representant fra vennelaget for Store Lungegårdsvann og Møllendalselven	Video
14	Representant fra Møllestranden Borettslag	Video
15	Leder for Bergen Elveforum	Video
16	Innbygger og medlem av gruppen Nei til utfylling av Store Lungegårdsvann	Telefon

4.3.3 Sekundærdata

Som et supplement til primærdata fra intervju, er sekundærdata brukt for å gi økt innsikt og kontekst til case studiet (Marshall og Rossman, 2016:165). Det er data som allerede er sammensatt og innsamlet (Smith, 2006, i Gray, 2018:564). Ved å bruke sekundærdata kan man spare tid og ressurser, i tillegg til at det er en mer diskre metode for datainnsamling, ved at man ikke trenger informasjon fra individer (Gray, 2018:565). Sekundærdata har vært nyttig i utformingen av problemstillingen og som et tillegg i analysen. Det har også gitt økt innsikt i medvirkning som fenomen over flere stadier av prosjektet ny Lungegårdspark. Når man bruker sekundærdata må man være oppmerksom på hvem som har produsert dokumentet og hvorfor. Det må også være objektive data som kan bekreftes av andre kilder (Gray, 2018:689). For denne studien har kommuneplaner, reguleringsplaner, medvirkningsrapport, planomtale, program for bystrand og ny Lungegårdspark, konkurranseprogram, historiske kilder og tidligere forskning blitt brukt. I tillegg har bilder fra offentlige fotoarkiv og egne bilder blir brukt for å bygge opp under studiens kontekst. Bildene gir et visuelt innblikk i endringene som skjer i området hvor den nye parken og bystranden skal bygges. Når det gjelder bruken av fotoarkiv, er bildene med på å vise endringene som har vært i området over lengre tid (Gray, 2018:510). En svakhet ved bruken av fotoarkiv, er at man ikke vet hvilken kontekst bildene ble tatt i eller formålet med bildene.

4.3.4 Analyse

En analyse kan defineres som det å bryte ned dataene i mindre deler for å avdekke strukturene de består av (Dey, 1993:30, i Gray, 2018:690). I kvalitative studier er det ofte store mengder data som må bearbeides og tolkes, for å kunne oppsummere funn og trekke konklusjoner (Gibbs, 2018:3). Analysen i denne oppgaven har tatt utgangspunkt i analytisk koding, for å identifisere temaer og mønster i dataene (Cope, 2016:379). Transkriberte intervju ble overført og kodet i programmet NVivo. På forhånd ble det valgt ut noen overordnende koder, med utgangspunkt i problemstillingen og det teoretiske rammeverket. Kodene inkluderte blant annet medvirkning, medvirkningsstrategi, målgruppe, fysisk tilstedeværelse, digital, avstemning, møter, utfordringer, tillit, terskel, innspill, eksperter, utfylling og engasjement. I bearbeiding og tolking av dataene ble det identifisert flere temaer, som avdekket meningsmønstre i dataene (Gray, 2018:692). For å få mer dybde i analysen, ble det også gjort en dokumentanalyse. En dokumentanalyse kan defineres som en systematisk prosedyre for å gjennomgang eller evaluere

dokumenter (Bowen, 2009). I tillegg til å være en kilde til empirisk data, kan det minimere bias og øke troverdigheten til studien. Noe som vil gjennomgås i neste underkapittel.

4.4 Datakvalitet og overførbarhet

Kvalitative studier har blitt kritisert for å ikke ha tilstrekkelig rigor (Gray, 2018:181). Rigor er essensielt når man vil oppnå validitet og kvalitet i forskningsprosjektet. Ifølge Mason (2002, i Gray, 2018:704) kan validitet defineres ut ifra om forskeren observerer, identifiserer eller måler det de hevder. Man kan skille mellom intern og ekstern validitet. For intern validitet handler det om at det som forskes på reflekterer realiteten og er ikke påvirket av forskerens subjektive oppfatninger (Gray, 2018:182). Ifølge Yin (2014:120), kan man oppnå intern validitet ved triangulering, hvor man kan bekrefte funnene fra flere perspektiver. Sekundærdata har dermed vært viktig for å øke studiens rigor, ved å ikke basere studien på åpne intervju alene (Yin, 2014:122). Videre har bruken av lydopptak gjort det mulig å tolke og presentere primærdataene mest mulig korrekt. I tillegg har studien tatt utgangspunkt i flere teorier for å undersøke problemstillingen fra flere perspektiv (Patton, 2002:556). Gjennom hele forskningsprosessen må man også være bevisst på sin egen subjektivitet og hvordan dette er med på å påvirke datakvaliteten, som blir beskrevet nærmere under kapittel 4.5.2.

En mer utfordrende oppgave er å oppnå ekstern validitet, hvor man forsøker å generalisere ut ifra funnene (Gray, 2018:274). For dette forskningsprosjektet er det ikke gjort et forsøk på å generalisere, ut over hva resultatet kan ha og si for lignende case studier. Dette er fordi resultatet er basert på en case studie, med et lite utvalg av informanter, som gjør at man ikke kan generalisere resultatet til en større del av befolkningen (Gray, 2018:266). Ettersom problemstillingen undersøker utfordringer knyttet til medvirkning og blågrønn struktur, er det mulig å gjennomføre lignende studier ut ifra flere lokale kontekster. Hvis funnene og konklusjonen fra studien kan gjenskapes av en annen forsker som gjennomfører samme case studie, kan man oppnå pålitelighet (Gray, 2018:276).

Når det gjelder utvalget, kan det også påvirke datakvaliteten. I kvalitative case studier er det vanlig å ha en undergruppe av informanter som representerer fenomenet som undersøkes (Stratford og Bradshaw, 2016:124). Utvalget gir da en mulighet til å gå i dybden av den aktuelle problemstillingen (Patton, 2002:230). Samtidig er det en viss grad av uklarhet til stede, for hvor mange informanter man bør inkludere for å få tilstrekkelig data. Kvalitative studier er i

motsetning til kvantitative, mindre avhengig av et representativt utvalg som kan generaliseres til en større befolkning. Ved å ta i bruk spørreskjema for eksempel, som en kvantitativ tilnærming, kunne studien hatt et større utvalg. Men utfordringen med denne metoden var hvordan informantene eventuelt ville velges ut med tilfeldig forbipasserende i området for den nye parken for eksempel. Ifølge Patton (2002:242), er det ingen tydelige regler for hvor stort utvalg man bør ha i en kvalitativ tilnærming. Utvalget er avhengig av hva man ønsker å få informasjon om og hva formålet med studien er.

Det var ønskelig med en større variasjon av de som er aktive i nærmiljøet. En av båtforeningene som ligger ved Store Lungegårdsvann blir direkte påvirket av prosjektet og det var planlagt intervju, som ikke kunne gjennomføres. Parsellhagen i Fløen er en annen lokal aktør som har vært i området lenge, som kunne hatt relevant informasjon. Det var opprettet kontakt via e-mail, men det var ingen som kunne stille til intervju. Papillon som representerer flerkulturelle kvinner var også en relevant aktør å intervju, som ikke kunne delta. Papillon har vært inkludert som en aktør i prosjektet som kan ha utfordringer ved å bruke et blågrønt rom. Det hadde vært relevant å høre deres erfaring fra medvirkning i prosjektet. Det ble også gjort et forsøk på å kontakte Bærekraftige liv, for å høre om deres erfaring etter å ha deltatt på et av ideverkstedene. Flere informanter som ble forsøkt kontaktet var Ungdomsrådet, råd for kunst i offentlige rom i Bergen, byarkitekten og medlem av juryen som avgjorde vinneren av designkonkurransen.

4.5 Etske refleksjoner

4.5.1 Håndtering av data

De ulike forskningsmetodene som brukes i et prosjekt, krever etiske hensyn som forskeren må ta stilling til fra start til slutt (Dowling, 2016:30). Kvalitative metoder som er brukt her, åpner opp for informasjon om informantens privatliv, deres meninger og verdier knyttet til oppgavens problemstilling (Dowling, 2016:31). For å sikre integritet og konfidensialitet av dataene må de oppbevares på en sikker måte (Gray, 2018:186). Før datainnsamlingen startet ble en søknad sendt til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) for godkjenning våren 2021. Før feltarbeidet startet var det planlagt at primærdata lagres elektronisk på forskerens konto på datamaskin knyttet til Universitet i Bergen. Navn og kontaktopplysninger ble kodet og lagret adskilt. Det er kun forskeren som har hatt tilgang til dataene fra intervjuene. Informasjon fra intervjuene har blitt diskutert med veileder knyttet til Universitet i Bergen.

Før hvert intervju ble det sendt ut et informasjonsskriv (vedlegg 9.1) med informasjon om formålet med oppgaven, hva det innebærer å delta i studien, hvordan dataene lagres og hvilke rettigheter man har som informant. Informasjonsskrivet ble laget fra malen til NSD. Når intervjuet skulle starte ble det spurt om godkjenning til å ta lydopptak og en gitt en ekstra påminnelse om at dataene anonymiseres og at lydopptaket vil slettes ved prosjektets slutt. De som ønsket det, fikk også tilsendt sitat når oppgaven var ferdig og det var klart hvilke sitat som skulle brukes. Alle lydopptak og personopplysninger har blitt slettet ved prosjektets avslutning.

4.5.2 Rollen som forsker

Forholdet mellom forsker og det som forskes på defineres som refleksivitet (Brannick og Coghlan, 2007, i Gray, 2018:689). Refleksivitet handler i sin enkleste form om at forskeren er ikke en nøytral observatør av det som forskes på. Egne verdier, identiteter og refleksjoner kan påvirke kunnskapsproduksjon. I tillegg til epistemologiske vurderinger, er personlige holdninger og mål faktorer man må reflektere over gjennom hele forskningsprosjektet (Gray, 2018:690). Kritisk refleksivitet handler dermed om å ha et bevisst forhold til rollen man har som forsker og forskningsprosessen via selvgransking (Dowling, 2016:34). Ved å bruke en notatbok gjennom forskningen, har det blitt reflektert over egne meninger og endringene som oppstår underveis. Dette er faktorer som kan påvirke forskningsprosjektet hvis man ikke er bevisst over sin egen rolle i en kritisk tilnærming til eget arbeid.

Ved å være ansatt som vitenskapelig assistent i tilknytning til «VARCITIES» prosjektet hos CET (senter for klima- og energiomstilling) ved UiB, er det nødvendig å vurdere min rolle som insider eller outsider. Jeg var ansatt i to perioder mellom 2021-2022 i en 50 % stilling. I starten var jeg det som kan beskrives som en 'outsider' til prosjektet. Jeg hadde ingen kunnskap om prosjektet på forhånd eller meningene til ulike aktører knyttet til prosjektet. Men samtidig hadde jeg kjennskap til området hvor den nye parken og bystranden skal bygges. Arbeidsoppgavene inkluderte blant annet å oversette medvirkningsrapporten til prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark til engelsk, fylle ut skjema i forbindelse med informasjon som prosjektet «VARCITIES» trengte, skrive en intern rapport om naturbaserte løsninger, formatere kapitler til en redigert bok og delta på møter med kommunen.

Posisjonalitet og forskerens lokasjon i tid og rom, er faktorer som påvirker i hvilken grad man er ‘outsider’, ‘insider’ eller begge deler (Mullings, 1999). Den binære tilnærmingen ved å vurdere om man er ‘insider’ eller ‘outsider’, kan være derimot være utfordrende. Dette er fordi man låser seg fast i tid og rom, men i realiteten vil dette skille være flytende (Mullings, 1999). I mitt tilfelle følte jeg meg mer som en ‘outsider’ i starten av forskningsprosjektet, men etter hvert som jeg ble ansatt som vitenskapelig assistent og fikk innsyn i hvordan medvirkningsprosessen foregår ved å ta del i møter og arbeid knyttet til prosjektet, ble det et element av ‘insider’ til min rolle som forsker. I et av intervjuene kom dette tydelig frem da det ble stilt spørsmål til min rolle og informanten lurte på om jeg jobbet for kommunen. Spørsmålet ble stilt fordi jeg hadde mye kunnskap om prosjektet, noe som kom frem under intervjuet. På den måten må man være obs på hvordan ulike maktrelasjoner kan bli tydelige under datainnsamlingen (Dowling, 2016:36). Intervjuene med informantene som arbeidet med prosjektet, hadde på en annen side en annen dynamikk, ved at de hadde mer informasjon om prosjektet enn meg. Slik Mullings (1999) påpeker, vil maktrelasjoner kunne endre seg, men det er opp til forskeren og legge til rette for et rom for å skape tillit og samarbeid.

5. ANALYSE

I dette kapitlet vil resultatet fra analysen presenteres og er organisert ut ifra fra kodene som ble brukt i Nvivo. De empiriske funnene er analysert ved hjelp av Arnstein (1969) sin deltakelsesstige, for å vurdere de ulike nivåene av innflytelse i prosjektet. Kapitlet er delt inn i tre deler, hvor første del tar for seg medvirkning i de ulike fasene av prosjektet fra 2018-2021. Det ble valgt å gjøre dette kronologisk for å illustrere medvirkningsløpet slik det har vært fra varsel om planoppstart i 2018 frem til detaljprosjektet høsten 2021. Andre del fokuserer på de ulike perspektivene av medvirkning fra aktører som arbeider med prosjektet og de som har vært involvert i medvirkningsprosessen eller er aktive i området. Siste del presenterer aktuelle utfordringer for arbeidet med medvirkning som har kommet frem under intervjuene.

5.1 MEDVIRKNING I FLERE FASER

5.1.1 Medvirkning i tidlig fase: mars 2018 - juni 2020

Offentlig høring og ettersyn

I forbindelse med utarbeidelsen av program og plan for parken har det vært flere høringsrunder. Bergen kommune varslet 3.mars 2018 om planoppstart av bystrand og ny Lungegårdspark, og på nytt i mai 2019 med bestemmelsen om økt utfylling. Totalt var det 38 merknader til varslene om planoppstart fra privatpersoner, velforeninger og offentlige instanser. Som en oppsummering av programfasen utarbeidet Bymiljøetaten et Program for Bystrand og ny Lungegårdspark, som en veileder for videre arbeid med mulighetsstudien og forprosjekt. Programmet var på offentlig høring fra 7.august - 6.september 2018 og fikk totalt 13 merknader. Videre ble en ny reguleringsplan for Store Lungegårdsvann vedtatt 24.juni 2020, hvor 31 innspill ble mottatt i høringsrunden fra 9.november 2019 - 7.januar 2020. Innspillene som har kommet i forbindelse med høringsrundene, viser noen gjengående temaer: stanse videre utfylling, beholde den gamle parken, barn og unges interesser, inngjerding av småbåthavnen og vannkvalitet. Merknader mot videre utfylling viser at velforeninger, privatpersoner og organisasjoner er negative til videre utfylling. Offentlige etater er nøytrale eller positive til videre utfylling. Tabell 2 viser til eksempler fra noen av innspillene som har kommet i forbindelse med varsling om planoppstart i 2018 og 2019.

Tabell 2: eksempler fra innspill til planoppstart fra merknadsskjema.

Innbyggere	Offentlige instanser
Dette er vesentlig naturinngrep	Ser positivt på at planarbeidet settes i gang, bl.a for fullføring av strandpromenaden
Parkarealet er tilstrekkelig uten utvidelse	All utfylling i vann må være i samsvar med anbefalinger fra Renere havn Bergen
Ulempene med utfyllingen overstiger langt fordelene	Halvparten av fjordarmen har gått tapt, men Store Lungegårdsvann har fortsatt høy verdi og er avgjørende viktig for å forstå byens utvikling
Å fylle ut mer enn tidligere fortalt er å gå over hodet på borgerne	Om maksimal utfylling inn mot marine kulturminner
Reduksjon av vassvolum og overflateareal har negativ effekt, NOK ER NOK!	Er positiv til videreutvikling av strandpromenaden
Mangelen på forutsigbarhet er provoserende	Planen bør spille på lag med idretten om vannsport på Store Lungegårdsvann
Det er ikke nødvendig med strand for å oppnå byrådens mål om gode felles- og aktivitetsområder	Lokalisering av sirkus plass bør vurderes

Tegneverksted

Medvirkningen som har foregått i de ulike fasene av prosjektet, ble startet med markeringen av Verdens Vanndag 22. mars 2018, i regi av VA-etaten. Engasjement fra barn og unge har vært en viktig del av medvirkningsprosessen fra tidlig fase. Elever fra Kyrkjekrinsen skole fikk mulighet til å tegne sin «drømmebystrand». I mai 2018 ble elever fra Haukeland skole også engasjert til å tegne sin «drømmebystrand- og park». Tegningene ble stilt ut langs gang- og sykkelveien ved AdO-arena og Store Lungegårdsvann på byggegjerdene fra juni - september 2018.

Utstilling av konkurranseforslag og avstemming

I 2019 utarbeidet Bymiljøetaten i Bergen et konkurranseprogram for en begrenset plan- og designkonkurranse for bystrand og ny Lungegårdspark. Av 25 interesserte ble 5 valgt videre til å utarbeide en mulighetsstudie, som ble vurdert av en jury mellom april og mai 2020. Juryen bestod av Vestland Fylkeskommune, Bymiljøetaten, Ungdommenes bystyre, Byarkitekten, rådet for kunst i offentlige rom og Norske arkitekters landsforbund. I forbindelse med konkurransen, ble de fem forslagene utstilt på Møllendal Allmenning mellom 5.mai - 21.juni 2020 for å informere og be om innspill. I tillegg ble konkurranseforslagene publisert på kommunen sin nettside, med en online avstemning og mulighet for å gi innspill fra 29.april - 18.juni 2020. Avstemningen ble holdt digitalt for å nå ut til flest mulig, i tillegg til å følge restriksjonene for covid-19 pandemien. Med innspill fra innbyggerne ønsket kommunen informasjon om hva som ønskes for den nye parken med bystrand. Resultatet ble tatt med videre i arbeidet med mulighetsstudien for vinnerforslaget «True Blue» av White Arkitekter. Innspillene ble kategorisert i utforming, aktiviteter, u-kategoriserte og generelt. Kommunen fikk 298 innspill i forbindelse med avstemningen og noen eksempler er vist i tabell 3.

Tabell 3: eksempler på innspill i forbindelse med digital avstemning.

Kaldbad! Elsket True Blue	Botanisk hage
Nei	Hopp i vann frå høyde
Best, rett og slett	Rom for konserter
Basseng og parkområdet	Soling, bading, volleyball, servering
Alt	Joggesti, kafé
Trær og grøntareal. Ikke så mye aktivitet. Vi trenger ro og fred, ikke mer sirkus	Jeg bor ved Store Lungegårdsvannet og har veldig lyst til en fin sandstrand i nærheten
Trygg badesone	Hundepark
Volleyball, kiosk osv.	Utleie av diverse vannutstyr: Kano, kajakk, SUP
Bademuligheter	Sykkelsti
Masse masse natur	Vannfontene for å fylle flaske

Oppsummering

Med tegneverksted og digital avstemning har kommunen lagt til rette for innflytelse opp til dialog. Medvirningen som har vært i den tidlige fasen av prosjektet vil etter Arnstein (1969) sin deltakelsesstige tilhøre informasjon og konsultasjon. Høring og offentlig ettersyn er ikke vist til i medvirkningsrapporten. Ved å invitere til flere metoder for medvirkning i den tidlige fasen, har kommunen lagt til rette for at innbyggerne kan komme med flere innspill og skapt en arena for å øke engasjementet for prosjektet. Dette har gitt innbyggerne økt makt i denne fasen. Samtidig anses ikke konsultasjon som en reell form for medvirkning, for det er ingen garanti for at medvirkning på dette nivået endrer «status quo» (Arnstein, 1969).

5.1.2 Medvirkning i forprosjektet: september 2020 - april 2021

Medvirkningsstrategi

Under skisseprosjektet ble det utarbeidet en medvirkningsstrategi for forprosjektet, hovedsakelig av wildcardkontoret OK-kontor. Wildcardkontorer er kontor som er nyetablert eller i oppbyggingsfasen. Etter høringsrunden av Program for Bystrand og ny Lungegårdspark, ble innspill på at man burde inkludere wildcardkontor tatt til følge. Dette ble videreført for å

tilføre kompetanse fra nyetablerte unge fagmiljø med variert erfaring. Ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3), er de et tverrfaglig kontorfellesskap som jobber både med arkitektur, design og visualisering. Informant 3 fortalte videre at fordelen til OK-kontor er at de er lokalisert i Bergen, hvor prosjektet skal realiseres.

Formålet med medvirkningsstrategien var å videreføre arbeidet med medvirkning inn i forprosjektet. Det ble tydelig fra informantene som arbeidet med prosjektet, at målet med strategien er utstrakt informasjonsarbeid, kommunikasjon og få innspill på de ulike delområdene i parken. Representanten fra OK-kontor (informant 3) fortalte at strategien også ble utarbeidet fordi man har medvirkning som strekker seg over en lengre periode. Prosjektlederen (informant 1) beskrev målet med strategien som:

«Det er egentlig det her med å gi økt interesse og kunnskap i befolkningen om prosjektet som vi jobber med da, kommunisere ut hva som skjer. For det opplever vi veldig at folk er ikke noe negativ til at det skjer ting, men de vil gjerne vite hva som skjer og når det er ferdig, og så prosessen. Det har vi fått noen signal på, at man ønsker gjerne å bli holdt orientert. Så det er egentlig hovedmålet, det er det her med kommunikasjon, men og å gi befolkningen en mulighet til å påvirke deler av aktivitet og programinnhold.»

Representanten fra White Arkitekter (informant 5) beskrev de ulike målene med medvirkningsstrategien som:

«Det er jo noen mål, det er jo det å drive med opplysning, fortelle folk hva som skjer i området, også er det den reelle påvirkningen, at man inviterer til at man faktisk kan bidra til innhold eller funksjoner eller design, altså reell påvirkning, innhente informasjon, så det er de tre hovedtingene vi har jobbet med.»

Felles for informantene som arbeidet med medvirkning i prosjektet, er at de synes det var utfordrende å gjøre medvirkning under en pandemi. Som følge av covid-19 pandemien ble strategien endret for å finne nye løsninger som var i tråd med smittevernreglene. Prosjektlederen (informant 1) beskrev det som utfordrende at man ikke kunne møte fysisk på folkemøter, hvor man i en normal situasjon ville invitert bredt ut og fått innspill direkte. Flere av informantene påpekte at de ønsket å ha mange fysiske møter og workshops, med arrangement og åpent kontor. Det var stor usikkerhet for hva som kom til å skje videre i

pandemien, som gjorde det vanskelig å planlegge fremtidige aktiviteter for medvirkning. Ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3) ble det utfordrende å gjennomføre medvirkning på stor skala, når man ikke kunne invitere til store møter:

«Vi hadde et håp om at når det begynte å nærme seg sommer, så ville det være mye lettere å få til noen sosiale arrangement og det har vi vært nødt til å sløyfe og finne nye måter å gjennomføre det på, som ble i hovedsak gjennom internett, sosiale medier og arrangere digitale verksted».

Plan B: digitale løsninger

Som følge av covid-19 pandemien måtte kommunen raskt omstille seg og digitale verktøy ble en sentral del av medvirkningen. Informantene som arbeidet med prosjektet, viste til digitale løsninger som et godt alternativ. Omstillingen til flere digitale løsninger har gitt nye muligheter for å nå ut med informasjon og be om innspill. Ifølge prosjektlederen (informant 1) har dette gitt økt interesse og kunnskap hos befolkningen om hva som skjer. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) omtalte digitale løsninger som:

«Vi kunne jo ikke ha fysiske møter, men jeg tenker jo at digitale plattformer og verktøy er en sånn, er en god plan B og det var liksom en nødløsning i en pandemi, men jeg tror nok at vi heller skulle ønske vi kunne holdt det fysisk, hvis det hadde gått an».

Informantene viste til at målet med å nå ut digitalt til innbyggerne, var for å nå ut til flere og for å inkludere de som ikke bor i sentrum. En visuell identitet ble dermed utarbeidet av OK-kontor for Bergen kommune. Det ble presisert av representanten fra OK-kontor (informant 4) at en visuell identitet er viktig for å gjøre prosjektet tydeligere og kunne nå ut til flest mulig. Samtidig ble det viktig når man ikke fikk den samme personlige kontakten med innbyggere under pandemien. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) kommenterte at det er ikke selvsagt at kommunen lager en egen visuell profil, i og med at de har sin egen kommunikasjonsplattform. Kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) påpekte at det var et ønske fra de som tegnet prosjekt å utarbeide en visuell profil, i tillegg til at:

«Det er sikkert mange som kjenner de igjen når de ser det i forskjellige kanaler, men nå har vi jo brukt profilen mest til å lage sånn type materiell og rapporter og til Instagram kontoen og plakatene da, ja jeg tror det er positivt, men jeg vet jo ikke om det er kritisk for et prosjekt da, vi pleier jo ikke å gjøre det i andre prosjekter i kommunen.»

Ved å ha en visuell identitet, kan man ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3) gjøre informasjon mer tilgjengelig, som kan gjøre det lettere å få tilbakemeldinger og engasjement. For prosjektet ble det opprettet en egen Instagram konto med navnet «bystranden_bergen» hvor man har brukt den visuelle identiteten. Målet med Instagram kontoen er å nå bredere ut og til en yngre målgruppe. Ved å opprette en Instagram konto har man ifølge prosjektlederen (informant 1) fått økt engasjement:

«Men da føler jeg at vi får økt interesse og kunnskap hos befolkningen om hva som skjer, så det føler jeg at har fungert godt. Vi hadde jo en sånn julekalender og, der vi postet hver dag om hva som skjer. Det synes jeg personlig er veldig interessant, at du slipper, du kan sitte i stuen og finne informasjon, du trenger ikke fysisk oppsøke det selv, men det kommer mer til deg.»

I 2020, ble det laget en julekalender med 24 luker fra 1-24 desember. Kommunen publiserte i den perioden daglige innlegg på Instagram kontoen, med oppdateringer om prosjektet og historie om området. Julekalenderen ble en alternativ løsning på et fysisk arrangement, som egentlig skulle vær en offisiell åpning av prosjektet med opptreder og julemarked. På Instagram kontoen får innbyggere mulighet til å kommentere eller gi innspill i kommentarfeltet. I medvirkningsrapporten vises det til de ekstra ressursene dette tar, for å ha tid til å svare ut de ekstra kommentarene som kommer inn. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) er det krevende for kommunen å håndtere flere plattformer parallelt, siden kommunen har en svarfrist på henvendelsene de får. Av informantene som arbeidet med prosjektet understrekes det at man når ikke alle målgrupper via Instagram. Informantene som ikke arbeidet med prosjektet, kommenterer at de er ikke aktive på Instagram. Noen har sett helt i begynnelsen hva som var på kontoen, mens andre har ikke Instagram. En innbygger (informant 16) kommenterte at «den der julekalenderen de hadde i fjor, det var tull». Ifølge lederen for Eldrerådet (informant 8) trenger man andre måter å nå de som ikke er på Instagram:

«Altså det er en del eldre, de eldre som har digital kompetanse, men det er veldig mange som ikke har det, du vet at på landsbasis så er det over 600 000 nordmenn som ikke har den digitale kompetansen og det er nå mange eldre i Bergen og kanskje de eldre, den delen av de eldre som egentlig burde nådd med sånt prosjekt, så her må en da bruke andre måter får å nå fatt i dem».

I medvirkningsrapporten blir det poengtert at det har vært utfordrende å være aktiv på Instagram når prosjektet har vært under utarbeidelse. Det har ført til at kontoen ikke har blitt oppdatert like ofte som ønskelig, i påvente av interne avklaringer i prosjektet. Ifølge kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) kunne kommunen vært mye mer aktive og understrekte at:

«Jeg tror at det har vært fint å ha Instagram, men det er jo begrenset og hva man legger ut der, også kunne vi vært mye mer aktive også...man når jo ikke ut til alle, men det er fint å ha, vi tenker jo kanskje at det er flere yngre og de som er veldig aktive i byutvikling som følger oss på Instagram, så må jo vi alltid ha informasjon liggende på nettsidene også da...kan jo si at vi når ut til mange, men ikke alle.»

I forbindelse med den visuelle identiteten, ble det også vurdert å opprette en egen nettside for prosjektet. Ifølge prosjektlederen (informant 1) synes mange at det er vanskelig å finne frem på Bergen kommune sine nettsider. Prosjektlederen og kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) påpekte at det arbeides med å utbedre kommunen sine nettsider og søkemotor. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) ble det ikke opprettet en egen nettside, fordi kommunen har sin egen kommunikasjonsstrategi. Kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) nevnte dette ved at kommunen ønsker å ha informasjon om kommunen sine prosjekter på kommunen sine nettsider. Flere av informantene som ikke har arbeidet med prosjektet, viste til at man ønsker informasjon via andre medier enn å måtte aktivt søke det opp og bruke kommunen sin nettside. Informantene viste da til flere avisoppslag med sakslister om prosjekter og at kommunen kan oppfordre innbyggerne til å melde seg på kommunen sitt nyhetsbrev.

I tillegg til de digitale plattformene, nådde kommunen ut til ulike aktører ved å holde et digitalt «*design thinking workshop*». Det ble arrangert av KMD, EU-varcities og UiB 27.november 2020. Planen var opprinnelig et fysisk oppmøte på KMD sine lokaler, som på grunn av covid-19 måtte gjennomføres digitalt. I forkant av verkstedet fikk deltakerne tilsendt oppgavebeskrivelse og timeplan. Med en åpen diskusjon og idédugnad, kom deltakerne frem

til mulige problemstillinger som de skisserte løsninger for. Noen av temaene som ble trukket frem viste til tilgjengelighet, å føle seg velkommen og balanse. Ifølge medvirkningsrapporten kom det uventede og friske ideer opp i et format som var fritt og åpent. Rapporten viser også til at flere av de som ikke deltok, synes det var uklart hva man skulle delta på. I tillegg falt flere av deltakerne fra etter pausen. Det blir også påpekt i rapporten at man kan være tydeligere på hvilken del av prosjektet det er mulig å medvirke på. Prosjektlederen (informant 1) viste til at det burde vært mer gjennomtenkt med tanke på tidspunkt på dagen, i tillegg til:

«Vi inviterte jo ganske bredt ut i den her design thinking workshop sammen med KMD, men da opplevde vi veldig liten deltakelse, av ca. 70 inviterte deltok kun 15 stk, og det har mye å gjøre med tidspunkt på dagen blant annet, vi hadde jo det midt på dagen...da er jo folk på jobb da, eller skole, så det kunne blitt gjennomtenkt litt mer. Hvis dette hadde blitt avholdt på kvelden hadde det mest trolig vært flere påmeldte.»

Prosjektlederen (informant 1) kommenterte også at: *«så må vi bli flinkere til å invitere bredere da og finne kontaktinformasjon til relevante deltakere.»*

Fysisk tilstedeværelse

Den visuelle identiteten ble i tillegg til digitale plattformer, brukt for å ha en fysisk tilstedeværelse i området for prosjektet. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) fortalte at en tilstedeværelse på det fysiske stedet kan være bra, ved å ha midlertidige prosjekt hvor innbyggere kan stille spørsmål. 18. desember 2020 ble det hengt opp informasjonsplansjer langs gang- og sykkelveien langs Store Lungegårdsvannet på byggegjerdene. Plansjene ble tatt ned 10.mars 2021, på grunn av sterk vind. Brukerne i området og forbipasserende, kunne få informasjon om prosjektet, samtidig som det var et forsøk på å skape engasjement og øke interessen for medbestemmelse. I tillegg var det ifølge representanten fra OK-kontor (informant 4) en måte å få litt farge på et grått område og *«skape litt liv selv om det ikke var muligheter for å gjøre så veldig mye eventer»*. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at det var viktig, siden ikke alle er på digitale plattformer:

«Men så er det jo og viktig at ikke alle er på digitale plattformer, derfor er det og viktig og ha det i tillegg til fysiske plansjer for eksempel da, at man henger opp noe på det stedet der det skal skje noe. Det er viktig å få en blanding mellom fysisk og digital informasjon.»

Representanten fra White Arkitekter (informant 5) forklarte at plansjene også var en måte å guide innbyggerne inn på kommunen sin nettside, hvor det er mer informasjon tilgjengelig om prosjektet. Representantene fra OK-kontor (informant 3 og 4) beskrev gang- og sykkelveien som kommunikasjonskanalen i området og at det har vært viktig for kommunen å beholde gang- og sykkelveien som et bindeledd mellom bydelene. Det ble fortalt av representanten fra OK-kontor (informant 4) at det var viktig å vise at i tillegg til bybanen, så kommer det også en stor ny park, som ikke var like tydelig siden det ikke var noe informasjon der fra før. I medvirkningsrapporten kommer det frem at under oppsettingen av plansjene fikk man kontakt med aktører, med Clean Shores som ble med på verksted med BAS og har gitt rådgivning. Representanten fra OK-kontor (informant 4) viste til monteringen av plansjene som:

«Det som var kjekt å se var jo at, med en gang vi monterte de så begynte folk å stoppe opp å peke og at det ble brukt, så det var jo veldig kjekt å se at med en gang det kom opp så begynte folk sånn «ah det», folk snakket sammen og skapte dialog, det vil jeg si er det ultimate som kunne skjedd da».

OK-kontor utførte i november og desember 2020 en «walk and talk» på vegne av Bergen kommune. Dette var et tiltak for å øke tilstedeværelsen i området og som et alternativ til å ha åpent kontor, som ikke ble aktuelt med tanke på koronasituasjonen. «Walk and talk» er en metode hvor man innhenter og deler informasjon ved at man går i området hvor prosjektet skal utbygges og snakker med tilfeldige personer som går forbi. OK-kontor utarbeidet en spørreundersøkelse og det ble tatt bilder av de som ønsket det, som ble brukt på Instagram kontoen. Informantene fra OK-kontor viser til at det var flere av de intervjuede som ikke hadde hørt om prosjektet, som gav en mulighet til å spre informasjon og vise illustrasjoner fra prosjektet. Før plansjene ble hengt opp var det heller ingen informasjon i området, som representanten fra OK-kontor (informant 4) påpekte:

«Veldig mange av de vi møtte på fem på eller walk and talk, de tenkte at dette var utbyggingen for bybanen, så det var noe med det der å vise at bybanen kommer og, men her kommer det en stor ny park som kanskje ikke var like tydelig, for det er jo ingen informasjon der.»

I medvirkningsrapporten understrekes ressursbruken ved denne metoden, som påvirker hvor man kan nå ut for intervju, i tillegg til ekstra arbeid med transkribering og produsere innhold til digitale plattformer. Representanten fra OK-kontor (informant 3) kommenterte at pandemien

også gjorde det krevende å gjøre med et større oppsett. I starten var det en idé om å ha omreisende boder, men med «walk and talk» kunne man lettere holde seg til smitteverntiltakene. Representanten fra OK-kontor (informant 3) utdypet videre at:

«En av de grunnene til at vi valgte å gjøre «walk and talk» var fordi, vi ville fjerne den der terskelen ved å gå inn på et kontor..eller på en nettside eller sånn på en måte presentere her er lokale, det er kommunen sitt lokale her kan man komme inn å gi tilbakemeldinger, så er det veldig mange som har vanskelig for å gjøre det å gå inn og de føler det blir litt utenfor deres komfortsone og der man møter noen ute til mer «casual» snakk er det kanskje litt lettere å få folk til å snakke litt og være med da.»

I tillegg til informasjonsarbeid i området har kommunen også brukt midlertidige installasjoner, for å se hva som fungerer i området. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) er målet med midlertidige installasjoner at *«de skal få gro litt på befolkningen ... litt sånn for å se hvordan befolkningen reagerer på det og for at det skal være sånn bottom up måte»*. Ved Møllendal allmenning satt man opp treningsapparat, sandvolleyball bane og boccia bane. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at deres erfaring er at det har vært veldig mange som har brukt området, særlig når det er fint vær i forbindelse med bading. Denne erfaringen har gitt kommunen kunnskap om hva som fungerer i området og prosjektlederen (informant 1) viste til at:

«Selv om det nå går bort til fordel for et boligbygg i området der tar vi med oss de resultatene inn i Lungegårdsparken, sånn at man ikke mister det da, så jeg tenker sånn midlertidighet det gir oss et veldig godt svar på hva som egentlig er behovet i det området.»

Aktører som er inkludert i medvirkningsarbeidet

I forbindelse med medvirkningsstrategien, ble det utarbeidet en aktørliste med oversikt over aktuelle målgrupper og aktører man ville inkludere. I medvirkningsrapporten beskrives målet med medvirkningsprosessen som *«at ulike grupper og ildsjeler sammen kan se mulighetsrommet som ligger i Bergens nye bystrand og ny Lungegårdspark, et sted hvor nye sosiale fellesskap kan oppstå»*. Kombinasjonen med park og strand blir i programmet for bystrand og ny Lungegårdspark beskrevet som at de kan *«forsterke hverandres funksjon og invitere en større brukergruppe»*. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at: *«målgruppen er så*

stor, det skal liksom være noe for alle og da har vi prøvd å ta kontakt med nettopp alle da». Prosjektet har nådd ut til både kommunale aktører som man er lovpålagt å kontakte, i tillegg til interesseaktører, organisasjoner og enkeltindivid. Arbeidet med å nå ut til relevante aktører beskrives som krevende, fordi ikke alle har tilgjengelig kontaktopplysninger eller man når ikke ut til riktig tid. Fløen Vel ble for eksempel invitert til «design thinking workshop», men hadde ikke mulighet til å delta. Ifølge prosjektlederen (informant 1) har prosjektgruppen hatt kontakt med flere særgrupper:

«Vi hadde en workshop der vi inviterte velforeninger og nabolag, også tok vi kontakt med særgrupper, bærekraftig liv, dykkemiljø, kunst, kunstaktører, kunst- og kulturaktører, og vi har jo hele tiden hatt dialog med idrett og videregående skoler og AdO-arena, så vi har på en måte sett på omkringliggende aktører da og invitert de til sær møter om parken.»

Prosjektlederen (informant 1) viste også til utfordringen ved å nå ut til privatpersoner og selve nabolaget: *«så vi er jo helt avhengig av å få innspill fra, omkringliggende naboer og aktører med bystranden, det er jo ikke så mange naboer tett på der.»*

I medvirkningsrapporten er aktørene delt inn i flere kategorier med offentlige myndigheter, aktive i nærmiljøet, universell utforming, skole, barn og ungdom, natur og dyreliv, vannsport, sport, badstu, kunst, mat, musikk og lokaler. Prosjektgruppen har hatt flere møter i forprosjektet, mellom 16. desember 2020 - 25. mars 2021. Ifølge prosjektlederen (informant 1) er dette et tidlig tidsrom å inkludere aktørene i, fordi da er man i en utredning eller kartleggingsfase som ble beskrevet som:

«I et sånt forprosjekt så har vi på en måte først en sann utredning, kartlegging, også har vi en fastsetting og så har vi en sluttproduksjon. Så januar, februar var fortsatt en utredning, kartleggingsfase, det var et nyttig tidspunkt å ha det på.»

Aktørene som ble invitert på møter i forprosjektet var rådet for kunst i offentlige rom, lovpålagte medvirkningsorgan med ungdomsrådet, eldrerådet og rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse, byarkitekten, bærekraftige liv, fagmiljø for biologisk mangfold, dykkerklubber og papillon. Flere av informantene som arbeidet med prosjektet svarte at man kunne også nådd bredere ut. På spørsmål om hvordan man når ut til flere brukere, utenfor sentrum svarte representanten fra White Arkitekter (informant 5):

«Så har vi vært i dialog med Ungdomsrådet og der er det representanter fra alle skolene i Bergen, så de har jo også hatt anledning til å svare på ting og der har det blant annet kommet innspill på at folk reiser langveis fra for å for eksempel spille sand volleyball, så det har vært samtaler på hvor mange baner skal det være, vi har hatt god dialog med ungdomsrådet, de representerer en større gruppe, men det kan godt hende at man burde ha sett bredere utover.»

Representanten fra White Arkitekter (informant 5) fortalte at den generelle brukermedvirkningen ble gjort før de ble involvert i planprosessen og viste til at: *«jeg vil faktisk berømme kommunen litt for at de gjorde det i det prosjektet her, fordi de har jo gjort veldig mye allerede i planprosessen her»*. Når White Arkitekter ble involvert fortalte informant 5 at det var viktig for dem å kontakte brukere og aktører som *«enten ikke vanligvis ble hørt eller som kan ha ... utfordringer med å bruke et strandareal, et eksempel på det er Papillon»*. Ifølge medvirkningsrapporten er Papillon en organisasjon for kvinner med krysskulturell eller migrantbakgrunn, som er en brobygger som skal bidra til sosial inkludering. Prosjektgruppen hadde møte med Papillon som ifølge prosjektlederen (informant 1) og representanten fra White Arkitekter (informant 5) var positivt. Ifølge prosjektlederen (informant 1) burde man i større grad inkludert flere minoritetsgrupper og kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) fortalte at Papillon gjerne skulle vært inkludert tidligere. I møte med Papillon kom det ifølge kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) frem at:

«For etter den samtalen med lederen i Papillon, så kom jo diskusjonen opp med at vi burde ha et råd for flerkulturelle for eksempel, så det er lettere å komme i kontakt med de organisasjonene som jobber med flerkulturelle da»

Ifølge kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) har man i dette prosjektet hatt flere møter med ulike typer grupper enn det kommunen vanligvis gjør. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) fortalte at de har i forprosjektet gått mer direkte på aktører, som de eller kommunen mente var relevante, eller som de så vil kunne gi god grobunn i området. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) handler dette om at:

«Aktører kanskje kan begynne å snakke med hverandre, også ønsker man at det skal være et liv her med kulturinstitusjoner eller kunstmiljø, så er det fint at de kan begynne å snakke sammen og at de vet om dette prosjektet allerede nå, så det handler også om å sette folk i kontakt med hverandre, at man skaper de små kanskje sosiale, altså kontaktnettverket inn mot det fysiske prosjektet.»

Fra møte med fagmiljøet for biologisk mangfold ble det planlagt og avholdt et verksted med studenter fra Bergen Arkitekthøyskole (BAS). Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) er BAS en viktig aktør for byutviklingen i Bergen. Ifølge medvirkningsrapporten var det et ønske om å få innspill og skape et videre samarbeid med BAS som en aktør i byutviklingen. Verkstedet ble avholdt mellom 10-12.februar 2021, med fokus på kunstige skjær og flytende øyer/hekkeholmer for biologisk mangfold. Dette resulterte i materiale som er brukt videre i prosjektet og i dialog med biolog og marinbiolog. I medvirkningsrapporten kommer det også frem et ønske fra noen av studentene om å delta videre i prosjektet, ved å bygge prototyper for eksempel.

Mellom 2-17.mars 2021 ble det gjennomført en rekke spørreundersøkelser for å nå ut til interesseaktører innen kunst og kultur og Ungdomsrådet. I medvirkningsrapporten er målet for undersøkelsene beskrevet som en måte å innhente informasjon om spesifikke områder i prosjektet, ulike behov og ønsket aktivitet. Resultatet fra spørreundersøkelsene konkluderes med at det kunne vært en større svarprosent og at man kunne bedt Ungdomsrådet om å dele undersøkelsen med hele skolen som representantene representerte. Ungdomsrådet fikk spørreundersøkelsen etter møte med prosjektgruppen og det påpekes i rapporten at man burde gjort det samme for kunst og kulturaktørene ved å ha et åpent informasjonsmøte først. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) ble spørreundersøkelsene avholdt fordi:

«Det var jo både fordi at man ikke hadde mulighet til fysiske møter, men også fordi at da, det var lett for folk og folk var veldig glad for at de ble kontaktet på det.»

Medvirkningen som ble gjort i forkant av forprosjektet og gjennom forprosjektet har blitt oppsummert i en medvirkningsrapport. Den er utarbeidet av White Arkitekter og OK-kontor på vegne av Bergen kommune. Som en del av informasjons- og kommunikasjonsarbeidet i medvirkningsstrategien, stilte Bymiljøetaten ut medvirkningsarbeidet fra rapporten våren 2021

på Møllendal Allmenning. Ifølge prosjektlederen (informant 1) var det flere mål ved å utarbeide medvirkningsrapporten:

«Vi har laget en medvirkningsrapport der vi har oppsummert alt som er gjort, også har vi sett litt på det med kritiske øyner, hva kunne vært gjort annerledes og evaluert arbeidet vi har lagt ned, resultatet der tenker jeg vi kunne brukt og formidlet og hatt som en yay og nay i flere av prosjektene som vi i bymiljøetaten har, som går på park og byrom, at vi kan bruke den som et verktøy i videre medvirkning og, se litt på hva som fungerer og hva som ikke fungerte så godt, og kanskje vi ser litt hvem vi kan ta kontakt med til hvilken tid da, eller til hvilket prosjekt.»

Oppsummering

I forprosjektet har kommunen lagt opp til varierende innflytelse med alle nivåene etter innflytelsessirkelen. Innbyggerne har dermed økt makt i denne fasen etter Arnstein (1969) sin deltakelsesstige. Det illustrerer også hvordan kommunen kan bevege seg mellom de ulike nivåene av deltakelse, det er ikke en lineær praksis. Etter Arnstein (1969) sin deltakelsesstige er det høyeste nivået knyttet til blidjøring. Samarbeid og rådsordning legger dermed ikke til rette for innbyggermakt ut over det Arnstein (1969) omtaler som symbolsk deltakelse. Samtidig har kommunen lagt til rette for økt variasjon i deltakelsen og flere muligheter for å komme med innspill i en direkte dialog med kommunen. I tillegg har en hybrid form for medvirkning, med flere digitale verktøy, bidratt til et utstrakt informasjonsarbeid både fysisk og digitalt. På den måten kan kommunen ha økt aktørmangfoldet i prosjektet, noe som kan ha bidratt til økt innbyggermakt for noen målgrupper.

5.1.3 Medvirkning i senere faser: i detaljprosjekt og etter utbygging

I detaljprosjektet og senere faser er det mindre grad av medvirkning. Ifølge informantene som arbeidet med prosjektet er det fordi rammene for utforming er i stor grad bestemt og det gir lite mulighet for at innspill påvirker utformingen av prosjektet. Det er samtidig lagt opp til at man kan ta imot innspill til spesifikke områder i parken, som har en åpen utforming og kan endres underveis. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at:

«I detaljprosjekt så er det på en måte satt, da skal det mye til for å gjøre endringer, noen små endringer og justeringer kan jo være der, men selve programmet for hele området er ganske satt.»

Etter forprosjektet, i fase 2 av medvirkningsstrategien, er det lagt opp til at man skal opprettholde kontakt med aktører. I tillegg vil man fortsette informasjonsarbeidet på Instagram og kommunens nettside. Medvirkningsrapporten viser til flere anbefalinger for videre medvirkning med eksempler som maling av gangvei, lysløype, kunssløype, temporære installasjoner, bymøbler, arrangement og koordinatorstilling. Ifølge representanten fra OK-kontor (informant 4) gir dette mulighet til å få sosial forankring ved å knytte kontakt mellom aktører og få oppmerksomhet ved at det skjer noe i området. Dette er ifølge prosjektlederen (informant 1) påvirket av tilgjengeligheten av areal, ettersom det er et utbyggingsområde per i dag. Når det åpner mer opp er det ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) håp om at man kan ha midlertidige aktiviteter:

«For det handler jo også om å liksom vise at jammen dette her, her kommer det noe og drive informasjonsarbeid der, men det kommer nok ikke til å være så mye muligheter til å påvirke designet, det gjør det nok ikke.»

I det videre arbeidet med prosjektet har man ifølge representanten fra OK-kontor (informant 4) foreslått en koordinator for parken og bystranden. Informant 4 fortalte at en koordinator kan være: *«en menneskelig kontaktperson som er engasjert i området, som vet hvordan man kan arrangere ting eller bruke parken»*. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) vil en eventuell koordinator ha kontortid på selve bystranden og viser til at flere av de prosjektgruppen har snakket med i medvirkningsprosessen ønsker en form for kontaktperson. Lederen for eldrerådet (informant 8) påpekte at det er ønskelig med en person som kunne hatt kontinuerlig kontakt med omverden utover prosjektgruppen: *«en person som da sjekker ut og spør hva vi mener osv»*. En koordinator man kan henvende seg til tar ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) bort behovet for å gå inn på Bergen kommune sin nettside. Når parken er ferdig utbygget vil det i fremtiden være behov for medvirkning, hvor representanten fra OK-kontor (informant 3) fortalte at det er et ønske om at parken skal fornye seg på en tiårsbasis. Ifølge informant 3 er det viktig at *«man fornyer i riktig retning da, at man får, fremdeles får input av de som bruker det»*.

Oppsummering av de ulike nivåene av innflytelse i prosjektet

Nivåene av medvirkning i prosjektet varierer som vist i tabell 4, fra ikke-deltakelse med informasjon opp til blidgjøring med samarbeid og rådsordning. I den tidlige fasen er det den generelle befolkningen som blir invitert til å delta. I forprosjektet når kommunen ut til spesifikke aktører som de mener er relevante for prosjektet. Etter deltakelsesstigen er det da aktørene som kommunen velger ut som har mest makt (Arnstein, 1969). I forprosjektet har kommunen vært mer aktive i området, ved å skape en fysisk tilstedeværelse med informasjon og aktivt nå ut til innbyggerne med «walk and talk». I de senere fasene er det mindre mulighet for å påvirke selve utformingen, men innbyggere kan fortsatt gi innspill til delområder og aktivitet. Kommunen legger dermed til rette for å delegere noe makt til innbyggerne i de senere fasene også. Ut ifra hva innbyggerne kan gi innspill på viser det til en grad av konsultasjon når parken er ferdig utbygget.

Tabell 4: oversikt over nivåene av medvirkning som har vært i prosjektet.

Metode	Nivå 1: Tilgjengeliggjøre informasjon	Nivå 2: Innhente informasjon	Nivå 3: Dialog	Nivå 4: Samarbeid og rådsordninger
Tegneverksted	x	x	x	
Utstilling	x			
Digital avstemning		x	x	
Design thinking workshop	x	x	x	
Visuell identitet	x			
Digitale plattformer	x		x	
Walk and talk	x	x	x	
Julekalender	x		x	
Plansjer	x			
Spørreundersøkelse		x		
Møter			x	x
Workshop med BAS			x	x

Kilde: Medvirkningsrapport (Bergen kommune, 2021).

5.2 ULIKE PERSPEKTIV PÅ MEDVIRKNING

5.2.1 Eksperters sitt syn på medvirkning

Informantene fra kommunen og prosjektgruppen beskriver medvirkning ut ifra medbestemmelse, informasjon og kommunikasjon. Ifølge representanten fra OK-kontor (informant 4) er en stor del av medvirkning kommunikasjon, ved at man holder innbyggere informert via det som kommuniseres ut på en oversiktlig og enkelt måte. Videre beskrev informant 4 medvirkning som en dialog med de som skal få endeproduktet. Prosjektlederen (informant 1) understrekte at man må skille mellom medvirkning og medbestemmelse:

«Det er et skille på det her mellom å kommunisere og gi ut informasjon, eller om du ønsker innspill på selve utformingen, medvirkning er ikke det samme som medbestemmelse blant annet.»

Representanten fra White Arkitekter (informant 5), beskrev også at informasjon er en del av medvirkning og ikke bare reell påvirkning:

«Vi tenker jo at medvirkning også er informasjon, altså medvirkning er ikke bare reell påvirkning, medvirkning er informasjon, innsamling av informasjon, dialog og samarbeid og reell påvirkning, det er flere ting mener vi.»

Flere av informantene viste til at det har vært et økt fokus på medvirkning i prosjekter, hvor representanten fra White Arkitekter (informant 5) påpekte at det i en norsk kontekst har blitt økt fokus på medvirkning. Ifølge prosjektlederen (informant 1) har det de siste fire til fem årene blitt mer fokus på medvirkning og viser til byrådet sitt fokus på medvirkning. Videre nevnte informant 1 at *«helt fra starten hadde vi en visjon, ambisjon, om at vi skulle ha stort fokus på medvirkning»*. For dette prosjektet fortalte kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) at det har vært mer fokus på medvirkning enn i andre prosjekter, som et resultat av at dette er et omfattende prosjekt med flere eksterne involvert og flere midler til gjennomføring. Byråd for klima, miljø og byutvikling (informant 6) vektla hvordan medvirkning henger sammen med politikerne sitt perspektiv:

«Om folk er opptatt av at man skal ha en type byutvikling og type utvikling av nærområdet og bomiljøer og på en måte parker og strender og alt som er innbyggerstyrt, da er det jo sånn at noen politiske strømninger og partier er mer opptatt av det enn andre partier og det er sånn som man ofte kan glemme...men man stemmer på partier for om man vil ha mer innbyggerinvolvering i de prosjektene kommunen velger og de folkevalgte bestemmer at man skal gå for.»

Informantene som har arbeidet med prosjektet viser til medvirkning som en positiv del av planprosessen. Ifølge prosjektlederen (informant 1) fører medvirkning til bedre prosjekter når man får innspill, som er med på å fange opp behovet til innbyggerne der de bor eller har en tilknytning til. Prosjektlederen kommenterte at: *«jeg føler når vi har brukerne i ryggen så blir det bedre prosjekt»*.

I arbeidet med medvirkning fortalte representanten fra OK-kontor (informant 4) at brukeropplevelsen er viktig ved at *«folk skal komme, også skal de bruke området og da er det viktig at man får innspill på det»*. Representanten fra OK-kontor (informant 3) viste til at man derfor har fokuset på aktivitet fremfor utforming. Ved å få informasjon om hvilke aktiviteter folk har lyst å drive med i området, så fortalte informant 3 at de som designer kan fasilitere for det. Den andre representanten fra OK-kontor (informant 4) utdypet dette videre ved at:

«Fordi der er det så utrolig mange forskjellige som vil inn og mene hva som er best og så er det jo noen fagpersoner som sitter i siste enden og skal designe det eller tegne det som faktisk har noen kunnskaper som de kanskje gjør best på den måten liksom, så det er noe med, ja bruker opplevelsen som er viktig at, folk skal komme og så skal de skal bruke området og da er det viktig at man får innspill på det.»

5.2.2 Innspill og kunnskap fra innbyggerne i prosjektet

Fra medvirkningsarbeidet er det samlet inn informasjon fra innbyggere og aktuelle aktører med flere metoder i de ulike fasene av prosjektet. I medvirkningsrapporten beskrives målet med medvirkningsstrategien som *«å øke interessen og kunnskapen i befolkningen om strandparken og gi dem mulighet til å påvirke deler av programinnhold og aktiviteter i prosjektet»*. Ifølge prosjektlederen (informant 1) og kommunikasjonsrådgiveren (informant 2), er det ikke alltid

man vil bli hørt når man kommer med innspill. Prosjektlederen (informant 1) viste til at det da er viktig å begrunne hvorfor man ikke blir hørt. Hvilke ønsker innbyggerne har er ifølge informant 2 ikke alltid fysisk mulig å gjennomføre eller så er det ikke en prioritet og understrekte at:

«Så jeg tror det fører til at folk blir engasjert og setter seg inn i prosjektet og mange vil jo bli glad for at de ser igjen det de ønsker seg, også er det mange som blir skuffet».

Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) har innspillene fra innbyggerne blitt implementert på flere måter i prosjektet. Ifølge prosjektlederen (informant 1) gjør man seg opp et bilde av hva som er viktig å prioritere, som er et resultat av alle innspillene man har fått inn. Det har kommet innspill på både den fysiske strukturen, innhold i parken og ønsker for bruk og drift. Informasjon og kunnskap har videre blitt implementert inn i mulighetsstudien og forprosjektet.

Fra informantene som har blitt inkludert i medvirkningsprosessen, eller er aktiv i området, var det varierende syn på opplevelsen av medvirkning i prosjektet. Ifølge representanten fra vennelaget for Store Lungegårdsvann og Møllendalselven (informant 13) er det ingen formell medvirkningsprosess, samtidig som informanten påpeker at det er ikke sikkert at hen har gjort nok selv for å ha innvirkning. Lederen for rådet for personer med funksjonsnedsettelse (informant 9) fortalte at de opplever økt medvirkning i dette prosjektet og understrekte at:

«Det at vi fikk den informasjonen så tidlig, jeg tenker de kunne jo gitt den senere til oss og likevel vært innenfor lovkravet, og jeg opplever en sånn ekte interesse for å høre på våre innspill.»

Ifølge informant 9 kom rådet for personer med funksjonsnedsettelse med innspill på hovedsakelig parkeringsplasser og handicaptoalett med stellemulighet for voksne. Det ble fortalt av informant 9 at *«dette med parkering og dette med stellerom for voksne, som jeg synes var lite forklaringer på»*. I tillegg viste informant 9 til innspill som er gitt i forbindelse med en sansehage med *«at det blir allergivennlig planter som blir plantet»*.

Ifølge lederen for Eldrerådet (informant 8) har de fått medvirkning som er lovpålagt, samtidig kommenterte informanten at det ikke er helt tilfredsstillende selv med det lovpålagte. Videre

fortalte informant 8 at det har vært en ensidig dialog hvor «*det er bare Eldrerådet som på en måte har gått, tatt opp den dialogen og stilt de spørsmålene og kommet med innspill, uten å få noe tilbakemelding*». Dette ble vist til med et eksempel på at bassenget med sjøstjernen ble tatt ut av prosjektet. Eldrerådet var positive til å få et varmebasseng ved bystranden og synes det var beklagelig at de ikke hadde fått mulighet til å uttale seg om det spørsmålet. Ifølge byråden (informant 6), ble bassenget tatt ut av planen for å beholde så mye av vannspeilet som mulig, kostnad og for å kunne tilrettelegge for biologisk mangfold i større grad. På spørsmål om Eldrerådet føler at de har blitt hørt i medvirkningsprosessen svarte informant 8 at:

«Vi vet ikke helt om vi har blitt hørt altså, vi har ikke fått noe tilbakemelding. Sånn at det er klart at vi hadde ønsket at prosjektet hadde et opplegg der de svarte, på den måten kunne vi hatt en dialog»

Flere av informantene som er aktive i området viste også til at kommunen ikke svarer på henvendelser. Lederen for Fløen Vel (informant 11), lederen for Bergen elveforum (informant 15) og innbyggeren (informant 16) kommenterte at kommunen ikke svarer på alle henvendelser. Lederen for Bergen Elveforum fortalte at deres opplevelse er at «*så vi må jo liksom invitere oss og presse inn sant, du blir ofte et sånn gnagsår i stedet for at vi blir et supplement*». Lederen for Fløen Vel viste til at ingen av innspillene de har kommet med har blitt tatt hensyn til:

«Vi har sendt inn merknader på alt som foregår i store Lungegårdsvann, mye av det er jo som sagt til reguleringsplaner og til når de søker om dispensasjon i forhold til forurensningsloven med utslipp i sjø og sånne ting og det kom jo inn i dokumentene, men det, ja det blir ikke så veldig hensynstatt.»

Informantene som arbeidet med prosjektet fortalte at det er en balanse mellom kunnskap fra innbyggerne og eksperter. Kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) viste til hvordan det er en vurdering man må gjøre med tanke på hva som fysisk er mulig å gjøre, i tillegg til kostand og nytte. Ifølge prosjektlederen (informant 1), representanten fra OK-kontor (informant 3) og representanten fra White Arkitekter (informant 5) er det viktig å få inn innspill fra innbyggerne og de fremtidige brukerne av området, og ved å fokusere på aktiviteter i parken har man fått et bilde av hva innbyggerne ønsker. En annen årsak til å fokusere på aktivitet var ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3) at:

«Jeg tror at mye medvirkning som går på utvikling eller utforming ofte ender opp i mer krangling og en smak sak faktisk, enn at man faktisk får et resultat som man er fornøyd med.»

Videre må man ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3) ha eksperter som videreutvikler eller kommer med innspill til om det som ønskes kan gjennomføres. Informant 4 fra OK-kontor utdypet dette ved at rekkefølgen det blir gjort i er riktig, ved å først nå ut til alle offentlig og videre får inn informasjon fra ulike grupper og ekspertutvalg ved at man *«starter bredt også smaler det inn»*. Prosjektlederen (informant 1) påpekte at det har vært godt samarbeid i dette prosjektet og viste til eksempel med at de kommunale rådene: *«har kunnet gitt direkte spørsmål til de som faktisk sitter og tegner»*. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) viste til et eksempel med en dykkerløype som var planlagt:

«Sammen med dykkerne og biologene så skjønner vi at vi kan ikke ha den type dykking her fordi de krever store vanntanker og de krever at man kan kjøre helt ned til vannflaten og det er ikke et ønske fra kommunen at man skal ha masse bilparkering i en park, så da har den ekspertisen fra dykkerne påvirket prosjektet på den måten at vi ikke har lagt inn den funksjonen.»

I intervju med Bergen Elveforum (informant 15), kommer det frem at de ikke ble kontaktet av kommunen og at de ifølge informant 15, hadde ønsket å bli inkludert fra starten av som fagpart. Videre fortalte informant 15 at Bergen Elveforum er en aktør som skal høres i saker om vassdrag, i tillegg til at de er en gruppe med fagpersoner som *«det skal jo være et tilskudd, en hjelp til kommunen i sin planlegging og sånne ting da, men ofte så er vi utenfor sant»*. Informant 11 viste til kunnskapen som er i velforeninger og kommenterte at det er mange kompetente mennesker i velforeninger som kjenner området godt. Ifølge lederen for Fløen Vel (informant 11) har ikke velforeningen blitt kontaktet av kommunen og viser til at:

«Velforeninger er det jo overalt og når noe skal bygges i et område, så synes jeg kanskje det er naturlig og ta kontakt med velforeninger, nå selvfølgelig den parken skal være for hele byen, men det er jo, der er jo diverse velforeninger som grenser helt opp mot den, i tillegg til skoler, så synes jeg det ville vært naturlig at kommunen og kontakter velforeninger.»

Lederen for Fløen vel (informant 11) kommenterte også at:

«En av min hoved kritikk er at de ikke har hatt fagpersoner, da tenker jeg enten biologer eller geofysikere som kan si noe om hva som er gjennomførbart og ikke gjennomførbart i et sånt prosjekt.»

På spørsmål om det har vært noen konflikter til stede svarte representanten fra White Arkitekter (informant 5) at; *«de fleste var veldig positive for å bli inkludert og det tror jeg er fordi at det er ikke så mange sånne her type prosjekter man blir inkludert i»*. Kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) viste også til at det har vært lite konflikt i prosjektet og at: *«så kjørte vi en digital avstemning og da var det jo litt konflikt fra innbyggerne, at vi hadde spurt de om hvilke forslag de likte best og da var det jo ikke det forslaget innbyggerne likte best som vant, så det er egentlig den største konflikten som jeg kommer på i prosessen»*.

Erfaring fra digital avstemning

Flere av informantene viste misnøye over den digitale avstemningen over de fem konkurranseforslagene. For informantene som arbeidet med prosjektet, svarer de på spørsmål om avstemningen, at man burde informert tydeligere om hvordan avstemningen skulle foregå og at det til slutt ville være en jury som bestemte hvem som vant. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at:

«Da ble en del misforståelser, fordi da tenkte folk at det som vant frem der ble tatt videre. Så der burde vi vært mye mer tydeligere på at i en sånn konkurranse, så er det juryen har det siste ordet og bestemmer. Vi tenkte jo at det var en god mulighet til på en måte informere og få tilbakemelding på hva de likte og få innspill...Kanskje vi bare skulle bedt om innspill og ikke hatt den avstemningen, for jeg følte at avstemningen kanskje ble mistolket, så det er jo beklagelig.»

Ifølge byråden (informant 6), må man ha en forventningsavklaring:

«Det handler jo litt om forventningsavklaring, som egentlig er mye av det å være politiker handler gjerne om. Når man får den typen reaksjoner gjentatt fra flere så har nok ikke kommunen og vi vært så gode på forventningsavklaring som det vi burde vært.»

Flere av informantene som er aktive i området, svarte at den modellen som ble valgt var ikke den som hadde fått flest stemmer av innbyggerne. En innbygger (informant 16) viste til at «*så valgte, bymiljøetaten er det vel, den parkmodellen som ingen av oss som bor her ville ha og de valgte den modellen med størst utfyllinger*». På en annen side, så fortalte representanten fra vennelaget (informant 13) at «*det må jo være noen som bestemmer, jeg mener ikke at den som skal bestemme skal være flertallet av et tilfeldig antall innbyggere som deltar i en sånn avstemning*». Ifølge informant 13 så må man samtidig ta hensyn til det som kommer frem i avstemningen, slik at:

«Sånt må jo være reelt, det må jo ikke være noe man bare gjør for at folk skal få inntrykk av at de bidrar eller deltar, det må jo være reelt.»

Ifølge representantene fra OK-kontor (informant 3 og 4) var det kanskje litt for åpne spørsmål når man kunne gi innspill i forbindelse med avstemningen. Som også handler om medvirkningsforventning hos de som skal delta:

«For eksempel hvis man har spørreundersøkelser, at man styrer unna veldig åpne spørsmål, fordi da gir man et rom for å gi tilbakemelding på ting som aldri kommer til å bli realisert eller som i det hele tatt blir diskutert, så det er en slags balanse mellom å spisse det til, men fremdeles gi mulighet til å få ny og verdifull input, for det kan vi se i noen av spørreundersøkelsene, mye av tilbakemeldingene var litt sånn ubrukelige, eller noen sånn 'jeg liker parken, jeg gleder meg til å bade'.» - Informant 3 fra OK-kontor

5.2.3 Medvirkning i utforming av et nytt blågrønt rom i Bergen

Bystranden og ny Lungegårdspark, skal ifølge programmet for prosjektet legge til rette for blant aktivitetsmuligheter hele året, biologisk mangfold og tilgjengelighet for alle. Parken og bystranden skal ifølge planprogrammet utfordre bergensernes forhold til vann og være identitetsskapende. Dette delkapitlet vil derfor vise til de ulike perspektivene knyttet til etableringen av et nytt blågrønt rom og hvordan de blir håndtert i prosjektet. Prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark vil ifølge byråden (informant 6) gi et løft i området. Byråden (informant 6) beskriver i byråds sak angående forprosjektfasens avklaring, at det vil tilføre attraktive arealer for rekreasjon og opphold og at prosjektet har stor bruksverdi. Prosjektet vil videre legge til

rette for kvalitetsrike bademuligheter og parkarealer, som kan brukes av de som bor i området og nye brukere som kommer med bybanenes linje 1 og 2. Byråden (informant 6) viste til at de fremtidige planene med bystrand, bypark, Møllendal elvepark, tildekking av Store Lungegårdsvann på bunnen og utvikling på Grønneviken, vil gjøre Store Lungegårdsvann til «en liten juvel i Bergen i overskuelig fremtid». I tillegg er det i konkurranseprogrammet for prosjektet vist til bystrand og ny Lungegårdspark sin rolle i Bergen som «gåbyen». Representanten fra Statsforvalteren (informant 7) viste til at et prosjekt som bystrand og ny Lungegårdspark kan føre til positive ringvirkninger i området rundt prosjektet, med oppstart av flere prosjekter.

I fagnotatet for framlegg til offentlig områderegulering, understrekes det at kommunen forplikter seg til å bruke det utvidede landareal til parkformål av høy kvalitet. Et tilleggsareal på 50% beskrives som nødvendig for å få plass til park og turvei i tillegg. Naboene og de som er aktive i området har særlig vært opptatt av hva som skjer med vannflaten, vannkvaliteten og biologisk mangfold ved videre utfylling. Informantene er også opptatt av hva som vil skje med byluften når vannvolumet blir mindre, hvor lederen for Fløen Vel (informant 11) understrekte at «fordi det fungerer som en ventilator, det ligger jo ganske nær Danmarks plass der du har mye trafikk». Representanten fra vennelaget (informant 13) og lederen for Bergen elveforum (informant 15) viste til at vi nå er inne i FNs tiår for naturrestaurering og at Bergen kommune må følge dette opp. For informant 13 var det en opplevelse av at hensynet til biologisk mangfold ikke veier tungt nok og fortalte at:

«Alt dette henger jo sammen, så dette har jeg vært veldig opptatt av og har i grunn tatt mange kontakter gjennom årene både med kommunale myndigheter, med Fylkesmannen eller Statsforvalteren ... vært i mange møter, fått mange til å interessere seg for det også».

For informantene fra organisasjoner og velforeninger, ble det kommentert at det er for mye fokus på aktiviteter for mennesker i parken og ikke nok fokus på biologisk mangfold. Lederen for Fløen Vel (informant 11) kommenterte at:

«Jeg tenker at det kan bli litt for mye organiserte aktivitetstilbud, fordi at som sagt så var det de åpne områdene der det ikke var noe planlagt aktivitet, som ble mest bruk».

En innbygger (informant 16) viste til at *«det er unødvendig med disse rare tingene som er tegnet...altså trenger ikke all verdens stupetårn og sånne ting»*. I planene for parken er det lagt opp til flere åpne områder, hvor informantene som arbeidet med prosjektet påpekte at disse er aktuelle for senere medvirkning. Prosjektlederen (informant 1) fortalte at:

«Altså vi har jo lagt opp til sånne fleksible plasser, der vi ønsker at det skal faktisk skal stå åpent for temporære utstillinger blant annet og litt sånn, ha noen åpne plasser for arrangement, så man kan jo fortsatt på en måte komme med innspill på hva man ønsker å bruke de her åpne plassene til som vi har i parken.»

Noen av informantene var positive til at det kommer en ny bystrand, samtidig som man ønsket å beholde den opprinnelige størrelsen på parken med mest mulig volum av vannet. Informant 16 påpekte at *«ja den gamle parken var grei den, det synes vi, kunne jo bare laget en liten badestrand»*. For lederen for Fløen Vel (informant 11) er det et plaster på såret at det kommer en ny park og viste til at man går tjue år tilbake i tid, fordi man ødelegger en park som var etablert for tjue år siden. Ifølge lederen for Fløen Vel (informant 11) og representanten fra vennelaget (informant 13) har Store Lungegårdsvann tidligere vært behandlet som en avfalls plass. Informant 11 trakte frem at dette ikke er den beste plassen for en badestrand fordi:

«Det er en bakevje ikke sant, du har trange Puddefjorden som går inn, du har innløp under Puddefjordsbroen som er veldig smalt og veldig grunt, sånn at store Lungegården er jo oksygenfri under ti meter».

Ifølge representanten fra Statsforvalteren (informant 7) var det 1,5 kubikk millioner stein som måtte fjernes fra tunnelarbeidet med bybanen, som gjorde at overskuddet av steinene kunne fraktes en kort avstand ut i sjøen, i stedet for å kjøre steinmassene lenger bort som ville ført til økt CO2 utslipp. Ifølge byråden (informant 6) er det et samfunnsnyttig formål å utforme en park med bystrand, ved å utnytte steinen. Videre fortalte informant 6 at det også er nyttig med tanke på fortettingsstrategien til kommunen. Med flere folk som bor tettere trenger man ifølge byråden (informant 6) flere felles areal, særlig med tanke på at *«det er heftig slitasje på Nordnesparken, det er heftig slitasje på byfjellene»*. Kompromisset ble da ifølge byråden (informant 6) og øke utfyllingen i Store Lungegårdsvann. Ifølge lederen for Fløen Vel (informant 11) har det blitt protestert hver gang fra naboer når ny dispensasjon ble vedtatt. Et gjennomgående tema fra informantene som er aktive i området er fokuset på miljøavtrykket

den videre utfyllingen har. For naboene som bor i området, har det ifølge informant 16 vært viktigst å få stoppet den videre utfyllingen. Men det har ifølge lederen for Fløen vel (informant 11) vært en uoversiktlig prosess ved at:

«så får de [kommunen] dispensasjon til å fylle ut, så ber de om å fylle ut mer, så protesterer de fleste naboer på det, så dette har foregått i hvert fall tre ganger...det er sikkert ikke tilfeldig at de ikke tar alt på en gang...jeg synes det hadde vært mer redelig og sagt i utgangspunktet hvor mye vann man skulle fylle ut».

Representanten fra vennelaget (informant 13) viste til at:

«Det er jo et enormt inngrep som foretas der, altså det er en svær utfylling, både arealmessig og særlig volummessig, altså den tar jo egentlig et veldig stort volum av Store Lungeren og som er veldig store konsekvenser for hele dette økosystemet.»

Lederen for Bergen Elveforum (informant 15) kommenterte at:

«Hensikten helliggjør midlene sant, vi bygger en bystrand, også griser de noe grådig sant ... det er helt greit for nå skal vi lage en bystrand for, i indre by sant, jeg synes det blir ganske feil, det er for stort, vi har ikke vært involvert i noe prosess, den har stort miljøavtrykk.»

Lederen for Fløen (informant 11) vel delte samme synspunkt og fortalte at:

«Det som jeg synes er virkelig ille er jo at når dette naturinngrepet som jeg kaller det for, dette fremstilles som et fantastisk miljøprosjekt, det skurrer sånn og når du på en måte har et relativt grønt byråd som står og forsvarer det her så synes jeg det er virkelig ille.»

Informant 7 fortalte at Statsforvalteren har fått flere henvendelser angående tillatelsene de har gitt når kommunen har søkt om å fylle ut med stein fra tunnelarbeidet i Store Lungegårdsvann. Ifølge informant 7 er det varierende henvendelser fra personer som mener de ikke må gi lov til å gjøre noe ting til nyanser:

«Det var noen få personer som gikk igjen og det var en omkamp på plan- og bygningsloven og det var så usaklig og, men en person er veldig på og prøver seg på alle mulige måter og prøver å få meg sparket og sånn, det er litt usaklig.»

På innspill om at man «ikke gi den lov til noen ting», svarer informant 7 at det er ikke Statsforvalteren som bestemmer, men plan- og bygningsloven. Dermed blir det etter søknad fra Bergen kommune om tillatelse etter forurensningsloven, ikke gjort noen omkamp om selve arealinngrepet. Det har etter høringsrundene blitt gjort justeringer av utfyllingsområdene i planen, hvor to av områdene for utfylling har blitt tatt bort ved Neptun og Fløen. Særlig viktig var det for naboene at Draugen tomten ved Fløen ikke ble utfylt. Informant 16 fortalte at naboene var positive til kommunen når det gjaldt denne avgjørelsen:

«De sa til oss at kommunen hadde bedt de vurdere en utbygging på Draugen tomten, altså boligutbygging, også kontaktet vi kommunen med en eneste gang og da fikk vi svar dagen etter fra toppene faktisk, at det ikke stemte, så den var vi skikkelig glad for, sjelden har vi vært så på akkord med kommunen som der.»

På spørsmål om den videre utfyllingen i Store Lungegårdsvann viste byråden (informant 6) til at det vil sitte langt inne for kommunen å gjøre noen ytterligere utfyllinger utover dette.

«Det å fylle ut etter at man har ryddet opp i sjøbunnen og dekket den til og gjort de grepene der og etter at man har fikset opp Møllendal elvepark for nærmere 100 millioner i tillegg, det tror jeg skal sitte ekstremt langt inne for noen og gjøre, det vil være særdeles uklokt.»

Informant 6 understrekte samtidig at det er ikke enkelt å lage natur og man skal ikke påstå at man klarer det. På spørsmål om uttalelser om at dette er et naturinngrep viste informant 6 til at:

«Så jeg har veldig stor respekt for det standpunktet, at liksom her ødelegger man først natur også skal man bygge den opp igjen etterpå, det tar tid liksom og kompensere for det, men med tanke på at man her skal man ha en bybane, med tanke på at man her trengte å gjøre av steinen et sted, så tror jeg at totaliteten i dette her er solid på plussiden, også for biologisk mangfold.»

På spørsmål om informasjonen som har vært i området, svarer informantene at de enten ikke har sett noe eller at det som har vært har ikke vært tilstrekkelig. Representanten fra Puddefjorden kajakklubb (informant 12) meddelte at de som kommer i området nå får ikke noe

informasjon, fordi plansjene er ikke der lenger. Informant 12 fortalte også at det har vært mye informasjon om bybanen, men ikke om den nye parken og hvordan det endelige resultat skal bli. Representanten fra Møllestranden borettslag (informant 14) fortalte at de ikke henvendte seg til deres interessegruppe og at det var for mye informasjon på plansjene på Møllendal. Videre fortalte informant 14 at det er ønskelig å se mer avisoppslag og viste til at:

«Jeg har ikke sett i avisene eller hørt fra kommunen noen som har problematisert at man ikke ønsket seg en badestrand, at man ikke ønsket seg at alt ble rasert som var, det var jo veldig fint.»

5.2.4 Eget engasjement fra innbyggerne i forbindelse med bystrand og ny park

Flere av informantene som er aktive i området som naboer eller via organisasjoner og velforeninger viste til eget engasjement for området. Mange har vært opptatt av hva som skjer i området siden reguleringsplanene for den nye bybanen mellom sentrum og Fyllingsdalen ble vedtatt i 2017. Representanten fra OK-kontor (informant 3) viste til hvordan man ønsker engasjement i prosjekter:

«Man har dette medvirkningsparadokset som er veldig interessant, hvor ja, i starten på prosjektet hvor du kan medvirke mest mulig så har du minst engasjement i prosjektet, fordi det er ikke så mange som kjenner til det, og når du kan påvirke minst mulig så har du mest engasjement, og derfor blir det jo egentlig enda viktigere i starten å informere og invitere til medvirkningsprosesser.»

Flere av informantene som arbeidet med prosjektet fortalte at det er ofte de som snakker høyest som blir hørt i medvirkningsprosesser. I dette prosjektet har man forsøkt å nå ut til de som ikke er like frempå, men likevel har meninger om det som skjer. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) fortalte at folk er mer og mer engasjert i omgivelsene sine og at:

«I den lovpålagte medvirkning så er det ofte de som snakker høyest og har mest ressurser som faktisk kommer med innspill, så det å tenke på hvordan man får med seg de gruppene som ikke så ofte blir hørt, eller som kanskje, på grunn av ulike ting ikke deltar i diskusjonene, men kanskje har veldig sterke ønsker, hvordan når man de?»

Representanten fra Møllestranden borettslag (informant 14) understrekte av hvis man ikke er proaktiv, så skjer det ingenting. Samtidig påpeker informant 14 at det er for sent å protestere nå, at det er utenfor deres rekkevidde og at hvis man vil protestere må de skje i begynnelsen av prosessen når man har valgmuligheter. Ifølge lederen for Bergen elveforum (informant 15) er byråkratene og politikerne skeptiske hvis man forsøker å forme noe og drive aktiv politikk. Den mest effektive måten å bli hørt på er ifølge representanten fra vennelaget (informant 13) via organisasjoner:

«Vil man bli hørt? Hvis man vil bli hørt og ha medvirkning så er det organisasjoner som er den effektive måten og gjøre det på.»

Informant 13 fortalte videre om eget engasjement ved å ta kontakt med kommunale myndigheter og Statsforvalteren gjennom årene, i tillegg til å få mange til å interessere seg for Store Lungegårdsvann. På spørsmål om hvordan man kan øke engasjement fra innbyggere som ikke er like aktiv, svarte informant 13 at:

«Sånn er det, den som er frempå, som er godt organisert og tar kontakter og engasjerer seg på ulike måter vil nødvendigvis få mer gjennomslag enn den som sitter hjemme og bare har meninger og synspunkter på privaten».

I forbindelse med engasjement for Store Lungegårdsvann og Møllendalselven, har initiativet til å opprette et vennelag for Store Lungegårdsvann- og Møllendalselven blitt til. Ifølge lederen for Bergen elveforum (informant 15) vil trolig vennelaget bli en del av Bergen Elveforum. Bergen Elveforum ble først til i 2016, etter arbeid med Nesttun vassdragets vennelag. Ifølge informant 15 trengte man et vannmiljø i Bergen og Nesttun vassdraget var et bra sted å starte fordi det hadde utfordringer med utslipp blant annet. Med opprettelsen av Nesttun vassdragets vennelag og senere Bergen Elveforum, ønsket man fokus på vann i byen.

«Hvis du skal få en grønn eller blågrønn by, så er jo vannet og vannstrengene en logisk åre mellom fjord og fjell, hvis du tar fatt i de og utvikler de, så får du mye mer struktur sant, beskyttelsessoner, da får du kvalitet i byutvikling på en helt annen måte.» - Leder for Bergen elveforum (informant 15)

Formålet med Bergen Elveforum er ifølge informant 15 å gjøre vann til et profilelement i byutviklingen for nåværende og kommende generasjoner. Informant 15 fortalte at Bergen Elveforum har flere aktiviteter:

«Vi tar jo styremøter og sånn når det er behov for det, vi hadde veldig mange styremøter før korona da, men etter har det jo vært, så nå begynner vi å øke aktiviteten, da blir det nok sikkert en del seminarer og mer aktivitet, nå er vi, vi holdt på å restaurere en del vassdrag, vi driver litt opplæring, vi har utstyr til måling, vi har informasjonsarbeid, kan si at, men nå blir det en ny fase da etter korona, sånn at vi kan arrangere seminarer, kurs, en mengde ting da.»

For Store Lungegårdsvann- og Møllendalselven vennelag, bidrar Bergen Elveforum ifølge informant 15 med «kompetanse, kunnskap og skriving og diverse sånne ting». På eget initiativ inviterte Vennelaget for Store Lungegårdsvann og Møllendalselven kommunen til møte høsten 2021, som informant 15 fortalte kommunen var positive til. Lederen for Bergen elveforum (informant 15) påpekte at dialog, kommunikasjon og felles forståelse må bygges og kommer ikke av seg selv. Ifølge representanten fra vennelaget (informant 13) forventes det ikke at kommunale myndigheter skal lytte til enkeltpersoner, som gjør at organisasjoner som Bergen Elveforum og vennelaget for Store Lungegårdsvann og Møllendalselven kan gi bedre resultat og oppfølging av sakene. Informant 13 fortalte også om det å skape flere kontakter i området:

«Det er jo veldig viktig når man danner en venneforening, så må man få med seg folk i området, så vi har med oss velforeningen, vi har med oss båtforeningen, naturvernforbundet, jeger- og fisk, flere andre som er med i dette prosjektet og vi har jo egentlig et ganske enkelt mål, og gjøre hva vi kan for å punkt en, forhindre at miljøtilstanden og tilstanden for de som lever der blir verre enn det er i dag, det er jo nokså kritisk på enkelte punkter, men fremfor alt, få til et naturrestaureringsprosjekt og sørge for at det som skjer både i strandområdet i Store Lungen og i Møllendalselven blir til det beste for det som lever der av fisk, fugl og insekter.»

Når arbeidet med utbyggingen av det nye bybanespolet startet langs Store Lungegårdsvann, ble det opprettet en Facebook gruppe kalt «Nei til videre utfylling av Store Lungegårdsvann». Den ble opprettet av en nabo og brukes til å dele informasjon om endringene som skjer rundt Store Lungegårdsvann. En innbygger og medlem av gruppen (informant 16) fortalte at:

«Vi som bor her mente bybanen burde gå på gamle kronstadsporet, at en kunne slippe en del av disse utfyllingene, så da ble den opprettet av en som nå har flyttet da, for han orket bare ikke mer, fordi viktigheten av å beholde vannets volum, det er det det dreier seg om, altså «å det blir så pent til slutt» sier folk, men altså det, det kan godt være at det blir pent, men vi vil jo gjerne puste vi som bor her.»

Oppsummering

Dette delkapitlet har illustrert de ulike meningene som knyttes til medvirkning i utforming av blågrønn struktur. Fra intervjuene med de som arbeidet med prosjektet skiller det mellom medvirkning og medbestemmelse. I tillegg blir informasjon ansett som en viktig del av medvirkningsarbeidet, i tillegg til kommunikasjon med de som er de fremtidige brukerne. Fra intervjuene med innbyggere, er det noen som er fornøyd med medvirkningen, men flertallet viser til at de som er aktive i området ikke har vært inkludert i tilstrekkelig grad. Det blir vist til en enveis kommunikasjon med kommunen, hvor aktørene selv må oppsøke kommunen. Fra intervjuene kommer det også frem balansen kommunen må ha mellom innspill fra innbyggerne og kunnskap fra eksperter i utformingen av blågrønn struktur. Den digitale avstemningen illustrerer hvordan kommunen burde ha en forventningsavklaring for hva innbyggerne kan gi innspill på og hvordan innspillene prioriteres sammen med kunnskap fra eksperter.

5.3 UTFORDRINGER VED MEDVIRKNING

5.3.1 Tid og ressurser som en begrensning i prosjektet

Fra arbeidet med medvirkning i prosjektet viser de som arbeidet med prosjektet til flere utfordringer underveis. En av hovedutfordringene som trekkes frem for medvirkning av informantene er tid og ressurser. Prosjektlederen (informant 1) viste til utfordringer ved at medvirkning:

«Er en veldig tidkrevende prosess sånn som jeg opplever det. For vi har ikke noe sånn strategi, overordnet strategi for hvordan det skal gjøres. Vi er jo pålagt det gjennom plan- og bygningsloven...men det er jo så mange ulike typer medvirkning, også er det det her med kommunikasjon og informasjon, så det er liksom krevende å finne typer medvirkning på det spesifikke prosjektet».

Ved å ha så tidlig som mulig medvirkning, kan man ifølge informant 1 fange opp behovet tidlig, så det blir bearbeidet inn i prosjektet og man kan gjøre endringer. Samtidig påpeker informant 1 at hvis man har for tidlig medvirkning:

«Så er det vanskelig for folk å ta stilling til hva man ønsker, det har jeg opplevd i flere møter, at man ønsker å se på noe, å se på en plan og komme med innspill til den planen ... det har jeg hvert fall opplevd i møter med blant annet Eldrerådet, Ungdomsråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse, at de ønsker å se et utkast da og heller komme med kommentarer til det».

Hvis man ber om innspill for tidlig, kan noen ifølge prosjektlederen (informant 1) føle at de ikke har noe å gi innspill på hvis de ikke blir vist en plan, samtidig kan en ferdig plan gjøre at noen føler at man allerede har bestemt hvordan det skal bli og at man dermed ikke har behov for innspill. Timing pekes dermed på som essensielt i medvirkning, hvor man må balansere når det er mest gunstig å be om innspill. For byråden (informant 6) vil man aldri kunne finne den perfekte balansen, men man vil etterstrebe og klare å få den til med *«det å på en måte ha gode analyser av hva vi trenger mer av i byen».*

Noen av informantene viste også til utfordringen ved å inkludere flere minoritetsgrupper. Prosjektlederen (informant 1) og representanten fra OK-kontor (informant 3) understrekte at dette har både med tid og ressurser å gjøre. Hvis man skal inkludere en tolk i medvirkningsarbeidet, viste informant 3 til at man må beregne ekstra tid:

«Men hvis vi skulle bestille en tolk så var det en ventetid som gjorde at det var veldig vanskelig å planlegge og gjennomføre møte sammen med tolken...og når man også hadde det digitale så kunne ikke man ta det på sparket, man måtte planlegge alt, og da blir det for mye ressurser til å gjennomføre og det gjør det litt vanskelig og inkludere de forskjellige grupper.»

Informant 3 fortalte også at man må bruke mye mer ressurser på det forberedende arbeidet i medvirkningsprosesser enn man tror. Ifølge byråden (informant 6) trenger ikke medvirkning alltid ta ekstra tid, men man trenger ressurser til det:

«Sant fordi du er også opptatt av fremdrift og også opptatt av kostandene og også opptatt av resultat, og på en måte for å få til den gode balansen i det der så koster det også penger da og det er kanskje ikke alltid alle politikerne like giret på og liksom bruke, fordi at det må ikke alltid ta ekstra tid, men det kan være litt ekstra ressurser, men samtidig så tror jo jeg og opplever at man har blitt bedre på medvirkning etter hvert.»

Ifølge prosjektlederen (informant 1) er enkelte noe misfornøyd med at de ikke har blitt kontaktet tidligere. Prosjektlederen forklarer at når man kommer langt ut i forprosjektet blir ting mer satt og det er lite endringer som kan gjøres. I detaljprosjektet er det enda mindre endringer som kan gjøres og informant 1 påpeker derfor at *«jeg ser på den skissefasen som veldig avgjørende da, og komme i gang med medvirkning så tidlig som mulig og kanskje før det også, programmeringskissefase»*. Selve innflytelsen er dermed viktig at kommer tidlig i prosjektet, informasjon kan på en annen side gis helt til prosjektet står ferdig.

For informantene som ikke arbeidet med prosjektet, påpekes det også at tidlig medvirkning er ønskelig. Flere informanter understreker at de ulike aktørene må inn i premissfasen, når premissene for prosjektet blir bestemt. Lederen for Bergen Elveforum (informant 15) kommenterte at *«vi hadde jo vært, likt å være med helt fra starten av, når det gjelder utforming, kan si faglig, altså som fagpart»*. Lederen for eldrerådet (informant 8) fortalte at eldrerådet og andre kommunale råd kommer inn underveis og at:

«For eksempel som i dette tilfellet, i et forprosjekt, men det som ville vært gunstig og viktig her, at en var med fra starten når premissene ble lagt for nye prosjekt».

Informant 8 kommenterte videre at kommunen venter for lenge med å trekke inn for eksempel Eldrerådet og at man ønsker å være med også når premissene underveis endrer seg. Informant 9 viste også til at de ønsker å være med hele veien i et prosjekt, både i den tidlige fasen og slutten. Representanten fra vennelaget (informant 13) fortalte at slike prosjekter har en standard prosess, med høringer og videre arbeid, og påpekte at:

«Pluss at det skjer ofte veldig store forandringer i gjennomføringsfasen, slik at jeg synes vel at medvirkning i gjennomføringsfasen ofte er det som mangler.»

Ifølge lederen for Fløen Vel (informant 11) er ikke kommunen så interessert i å få opplysninger fra andre:

«En bør nok egentlig tidlig inn i prosessen...kommunen vil jo gjerne ordne ting selv, sånn at de er nok ikke så veldig giret på og så hente inn opplysninger fra andre, jeg tror nok de mener at de kan ordne dette selv.»

5.3.2 Tillit fra innbyggerne til medvirkningsprosessen

En utfordring som noen av informantene medelte er tilliten til den informasjonen som kommer fra kommunen om prosjektet. Informantene som er aktive i området viste til at de stoler ikke på den informasjonen som vises i området på plansjene. Informantene tror ikke at det de blir vist av plantegninger og illustrasjoner er det som faktisk kommer til å bli den ferdige parken og bystrand. En innbygger (informant 16) fortalte at:

«Men det er ikke korrekt, altså hadde det vært korrekt, det gjenstår jo å se da, om det blir korrekt eller ei...vi var ganske så mistroiske på om illustrasjonene virkelig stemmer med det som de har planlagt i virkeligheten. Jeg vet ikke om de vet det selv engang, hvordan de har tenkt å ha det.»

Ifølge representanten fra Møllestranden borettslag (informant 14) hadde plansjene som var utstilt på Møllendal for mye informasjon og det var relativt liten interesse for dem. For informant 14 ble det understreket at *«ja får se hva som kommer, det var vel egentlig holdningen min»*. For lederen for Bergen elveforum (informant 15) handlet det om å ha et utvidet demokrati, hvor *«du får gode løsninger som er faglig vurdert, lokalt fundert...det har egentlig med et utvidet demokrati og gjøre»*. Videre kommenterte informant 15 at:

«Medvirkning i planlegging skal jo sikre kontakt, informasjonsflyt, tillit, ja altså en god samfunnsutvikling da.»

Informant 15 understreker at det vil kreve litt ut av de ansvarlige aktørene for planlegging og kartlegge aktuelle aktører og invitere aktivt inn. Ifølge informant 16 så mangler kommunen

fagfolk på en del områder og informant 13 viste til at juryen som bestemte vinnerforslaget i designkonkurransen hadde ikke varierende nok kunnskap:

«Så var det jo ingen der med biologisk eller økologisk kompetanse, det var jo arkitekter og landskapsarkitekter ... sier ikke et ord galt om dem ... men det var påfallende at det var ingen der som hadde den type kompetanse og da blir man litt engstelig».

5.3.3 Medvirkningstretthet blant befolkningen

Det ble belyst av informantene som arbeidet med prosjektet at befolkningen kan oppleve medvirkningstretthet. Det ble vist både til manglende oppfølging, at man kan bli spurt om igjen flere ganger om å medvirke og at det man kommer med innspill på ikke blir en realitet. Ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) er det mye medvirkningstretthet i det norske samfunnet og prosjektlederen (informant 1) understrekte at:

«Fordi folk blir lei av medvirkning og, man blir spurt og spurt og spurt, og man gir svar, også ser man at det ble ikke med, så blir man spurt igjen, man blir trøtt av medvirkning da.»

For prosjektet med bystrand og ny Lungegårdspark har det vært flere høringsrunder, for flere startet det først med høring av planene for den nye bybanetraseen. I tillegg har godkjenninger om ytterligere utfylling ført til ekstra høringer. Lederen for Fløen vel (informant 11) påpekte at naboene venter bare på at det skal bli ferdig nå:

«Vi har jobbet med bybane saken siden 2016 ... jeg har vært veldig engasjert i det og eller Fløen Vel, sånn så det er jo klart en blir trøtt og det er stadig nye ting og stadig nytt som kommer der...steinknuseverk og så kommer det opp det ene og det andre i store Lungegårdsvann og mye bråk og spetakkel og altså, det er jo ikke lydløst når det kommer bybane der heller da sånn at, så ja det er nok en viss tretthet i området, vi venter bare på at de skal bli ferdig.»

Representanten fra White Arkitekter (informant 5) fortalte at for dette prosjektet har man vist designet, basert på et konkurranseforslag og spurt hva befolkningen trenger ved å finne ut om *«er det noe dere har lyst til som ikke har blitt hørt»*. Representanten fra OK-kontor (informant

4) kommenterte at man vil unngå medvirkningsslitasje, som gjør at de åpne områdene er viktige, hvor det ikke er fastsatt hva det skal brukes til og hvordan. Ifølge informant 16 er det flere naboer som har blitt lei av å prøve å kontakte kommunen uten å få svar og viste til en nabo som har sendt tre e-poster uten tilbakemelding. Informant 11 viste til at for Fløen Vel er ønske at kommunen først og fremst svarer på henvendelser:

«Fløen Vel sitt ønske hadde jo vært at punkt en at kommunen svarte på henvendelser, hvis man skal strekke det enda lenger at kanskje kommunen tok kontakt.»

5.4 OPPSUMMERING

Analysen av de empiriske funnene har illustrert hvordan kommunen har lagt til rette for medvirkning i prosjektet bystrand- og ny Lungegårdspark. Tabell 5 viser en oversikt over medvirkning som har vært i prosjektet. Tidlig medvirkning er ønskelig så kommunen kan bearbeide innspillene inn i prosjektet. Samtidig kom det frem under intervjuene at selv om tidlig engasjement er ønskelig, kommer det ofte for sent. Fra innbyggernes side viser funnene at de ønsker høyere nivå av innflytelse i den tidlige fasen av prosjektet. De som er aktive i området opplever ikke at de er inkludert i prosjektet. Samtidig har kommunen lagt til rette for flere metoder for deltakelse og økt deltakelsen i den tidlige fasen.

Covid-19 pandemien førte med seg nye utfordringer, men også muligheter, hvor digitale verktøy ble sentralt for å opprettholde medvirkning i prosjektet. Tid og ressurser er begrensinger som påvirker hvor bredt kommunen kan nå ut til flere målgrupper og hvor mye tid de har til å opprettholde dialog med flere aktører. Kommunen må også forholde seg til medvirkningstretthet. Dette kan påvirke tilliten til planmyndighetene, noe som ble belyst med den digitale avstemningen hvor vinnerforslaget i designkonkurransen ikke representerte innbyggernes ønske. Fra intervjuene kommer det også frem at de som er aktive i området har stort engasjement for Store Lungegårdsvann. Men de som er aktive opplever ikke at kommunen tar stilling til deres synspunkt. I neste kapittel vil de empiriske funnene diskuteres nærmere sammen med det teoretiske rammeverket.

Tabell 5: oversikt over medvirkningsprosessen i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark.

2018	2019	2020	2021
Varsel om planoppstart for ny park og bystrand (3.mars)	Nytt varsel om planoppstart - pga ekstra utfylling (4.mai)	Utstilling av konkurranseforslag 5.mai - 21.juni	Møter med ulike målgrupper fra aktørlisten desember 2020 - mars 2021
Medvirkning på verdens vanddag 22.mars med tegneverksted Kyrkjekrinsen skole	Frist for merknader til planoppstart 31.mai	Digital folkeavstemming om konkurranseforslag 29.april - 18.juni	Workshop med Bergen arkitektskole. 10-12 februar
Tegneverksted med Haukeland skole uke mai uke 18/19	Mulighetsstudie / designkonkurranse 2019/2020	Forprosjekt fra september til april 2021	Spørreundersøkelse 2-17.mars
Utsiling av tegninger langs gang- og sykkelvei 21.juni-30.sep	Offentlig ettersyn for områderegulering for Store Lungegårdsvann. 09.11.19 - 07.01.20	Utstilling av informasjonsplakater langs vannet (utplassert på høsten)	Utstilling av medvirkningsarbeid våren 2021
Høring av program for bystrand og ny Lungegårdspark 7.aug - 6.sep		Design thinking workshop 27.11.20	Oppstart av detaljprosjekt på høsten
		«Walk and talk» november og desember	
		Julekalender på Instagram i desember	

6. DISKUSJON

6.1 Hvordan blir medvirkning lagt til rette for og utført i praksis?

6.1.1 En målsetning om medvirkning

For å svare på forskningsspørsmålet «*hvordan blir medvirkning lagt til rette for og utført i praksis?*», er det først nødvendig å se på målsetningen for medvirkning i prosjektet. Prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark har fra den tidlige fasen av planleggingen hatt et mål om å inkludere flest mulig. I tillegg har det vært et mål å få innspill gjennom hele prosjektfasen. Gjennomgangen av plandokument og intervjuene med de som arbeidet med prosjektet, indikerer at medvirkning er ønskelig og anses som et positivt element i prosjektet. Dette viser til den generelle trenden innen urban planlegging for naturbaserte løsninger som blågrønn struktur, hvor det har blitt økt fokus på medvirkning (Hansen og Pauleit, 2014). Men selv om kommunen har en målsetning om økt deltakelse, kan det være utfordrende i praksis. Det er også et spørsmål om medvirkning medfører bedre resultater i utbyggingen av en ny urban park (Fors et al., 2015).

Før man starter med medvirkningsarbeidet er det nødvendig å avklare hva man ønsker å oppnå med medvirkning. Dette har kommunen gjort ved å utarbeide en detaljert strategi for de ulike fasene av prosjektet. På den måten har kommunen redusert det som av prosjektlederen (informant 1) beskrives som en tidkrevende prosess, fordi kommunen ikke har en overordnet strategi for medvirkning. Men samtidig som kommunen har en tydelig strategi, så er det nødvendig å legge til rette for rom for fleksibilitet i den kommunikative tilnærmingen. Dette er fordi den kollaborative prosessen er ikke lineær og man trenger rom for å legge til rette for deltakelse som ikke er isolert (Wamsler et al., 2020). Ved å ta utgangspunkt i innflytelsessirkelen, har kommunen hatt flere nivå for deltakelse. Gjennomgangen av medvirkningsrapporten og intervjuene illustrerer hvordan innflytelse fra innbyggerne varierer gjennom medvirkningsprosessen. Dette vil igjen påvirke graden av makt innbyggerne har i de ulike fasene av prosjektet.

Et interessant funn er hvordan de som arbeidet med prosjektet definerer medvirkning. Fra intervjuet med prosjektlederen (informant 1) kom det frem at: «*medvirkning er ikke det samme som medbestemmelse*». Dette viser til en mer tradisjonell tilnærming til medvirkning, ved at

innbyggerne ikke har innflytelse på hvordan innspillene blir implementert videre i prosjektet. Representanten fra White Arkitekter (informant 5) viste til medvirkning som: «*vi tenker jo at medvirkning er informasjon, altså medvirkning er ikke bare reell påvirkning*». En av årsakene til dette kan være fordi PBL (2008) ikke åpner opp for andre enn planmyndighetene til å ta beslutninger (Knudtzon, 2015:96). En annen forklaring kan være den relasjonelle kapasiteten til planleggere er påvirket av hvordan de håndterer innspill og konflikt (Wamsler et al., 2020). Forståelsen av medvirkning vil dermed påvirke graden av innbyggermakt i de ulike fasene av prosjektet.

Informasjon blir ansett som et viktig element av medvirkning i dette prosjektet, flere av de som arbeidet med prosjektet viste til informasjon som en måte å skape tilstedeværelse i området. Informasjon blir derimot ikke ansett som en reell form for medvirkning etter deltakelsesstigen (Arnstein, 1969). På en annen side, så har et utstrakt informasjonsarbeid vært viktig for å kommunisere ut til innbyggerne hva som skjer i området. Men som det laveste nivået av innflytelse, viser informasjon til symbolsk deltakelse (Arnstein, 1969). Intervjuene med de som arbeidet i prosjektet, viser samtidig at informasjon er en forutsetning for medvirkning. Med informasjon kan innbyggerne orientere seg om hvordan de kan delta i medvirkningsprosessen og det skaper et økt engasjement i prosjektet (Ringholm og Hanssen, 2018:194). Fra intervjuene med de som er aktive i området viser funnene derimot at de ønsker mer informasjon i området for den nye parken og bystranden.

Et annet interessant funn var det som ble omtalt av representanten fra OK-kontor (informant 3) som «*medvirkningsparadokset*». Kommunen ønsker engasjement i prosjekter, men når innbyggerne har mest mulighet til å ha innflytelse er det minst engasjement. Dette viser til det som omtales som Arnstein sitt mellomrom, hvor mellomrommet mellom mulige nivå for deltakelse og oppnådde nivå for deltakelse er størst (Wilker et al., 2016). I likhet med studien til Wilker et al (2016), indikerer funnene her at mellomrommet er størst i den tidlige fasen av prosjektet. Funnene fra intervjuene med de som arbeidet med prosjektet viser at nivået av innflytelse er størst når man kommer til forprosjektet. Men samtidig er mer av utformingen bestemt når man kommer til forprosjektet, noe som minimerer muligheten for innflytelse. Jo lenger ut i prosjektet man kommer, jo mindre makt blir det dermed til innbyggerne til å påvirke beslutningene for utformingen av prosjektet. Samtidig har kommunen forsøkt å minimere mellomrommet i den tidlige fasen. Det er derimot en opplevelse av at man involveres for sent fra innbyggernes side eller ikke i det hele tatt. Dette kan hindre berørte parter av å være en del

av en proaktiv og konstruktiv medvirkningsprosess fra den tidlige fasen (Falleth et al., 2010). For å minimere mellomrommet må kommunen dermed anvende metoder for høyere nivå av innflytelse tidligere i prosjekter (Wilker et al., 2016).

Kommunen har ved å utarbeide en medvirkningsrapport vurdert medvirkningsarbeidet frem til forprosjektet. Ifølge prosjektlederen (informant 1) har kommunen «*sett litt på det med kritiske øyner, hva kunne vært gjort annerledes*». Kommunen har dermed hatt et refleksivt forhold til medvirkningsarbeidet, for å evaluere hva de kan ta med videre eller ikke i lignende prosjekter for blågrønn struktur. Målsetningen om medvirkning har lagt til rette for økt grad av samskaping i prosjektet. Metoder med samskaping som idedugnad, er en åpen prosess hvor man følger deltakernes ideer og behov, noe som krever refleksivitet gjennom medvirkningsarbeidet (Dumitru og Wendling, 2021:96). En refleksiv tilnærming vil kunne forbedre medvirkning for fremtidige prosjekt og kommunen har på den måten åpnet opp for å eksperimentere ut over de mer tradisjonelle metodene for medvirkning som folkemøter og åpent kontor.

Omstillingen som følge av covid-19 pandemien har synliggjort kommunens evne til å sikre målsetningen om medvirkning i prosjektet. Dette førte til mindre fysisk kontakt med innbyggerne, men på en annen side har det åpnet opp for nye metoder for å kommunisere og be om innspill. Prosjektlederen (informant 1) viste til at: «*du kan sitte i stuen og finne informasjon, du trenger ikke fysisk oppsøke det selv, men det kommer mer til deg*». Den fysiske tilstedeværelsen ble også tilpasset etter hva som var mulig, ved å endre omreisende boder til «walk and talk». Kommunen har dermed vist hvordan en tydelig målsetning kan føre til økt innbyggerinvolvering, selv med endrende forutsetninger. Selv om den perfekte balansen ikke finnes for medvirkning, slik byråden (informant 6) kommenterte, så har kommunen illustrert hvordan man kan jobbe mot den, selv med begrensede muligheter.

6.1.2 Mot en utvidet kollaborativ prosess

De ulike nivåene i innflytelsessirkelen kan vise til den kommunikative vendingen innen planlegging. Intervjuene med de som arbeidet med prosjektet illustrerer hvordan kommunen har åpnet opp for flere metoder for medvirkning med både innsamling av informasjon, dialog, samarbeid og rådsordning. Her vil de ulike nivåene gjennomgå nærmere i lys av teorien, for hva det har hatt og si for kommunens målsetning om medvirkning.

Etter gjennomgangen av plandokument og intervjuene med de som arbeidet med prosjektet, viser funnene at kommunen har klart å skape engasjement i den tidlige fasen med digitale avstemningen og tegneverkstedet. Representanten fra White Arkitektser (informant 5) berømmet kommunen for dette, for å involvere innbyggerne i større grad før forprosjektet. Som en kreativ metode åpnet tegneverkstedet opp for at barna kunne uttrykke ønskene sine for den fremtidige parken og bystranden som kan være utfordrende å kommunisere ut via tradisjonelle metoder alene (Wilson og Tewdwr-Jones, 2020). I motsetning til digitale eller analoge spørreskjema, kan tegneverksted gi muligheten til å dele flere dimensjoner av hva man ønsker (ibid.). Fra innflytelsessirkelen er tegneverkstedet kategorisert fra nivå en til tre, opp til dialog. Man kan derimot argumentere for at dette ikke er en form for dialog, med hensyn til at barna ikke var med i den videre samtalen om utformingen av parken. Ifølge Roger Hart (1992:9), er det å be barn om å tegne for å innhente informasjon uten å få tilbakemelding et nivå av manipulasjon etter deltakelsesstigen. Da vil de voksne samle inn tegningene og analysere dem videre i prosjektet, uten at barna er en del av den videre analysen som gjør at de ikke vet hvordan tegningene brukes videre.

Bruken av spørreskjema i forbindelse med den digitale avstemningen, la til rette for innbyggerne til å dele flere innspill i den tidlige fasen ut over høring og offentlig ettersyn. På en annen side så må man være oppmerksom på at det ikke nødvendigvis gir bedre sosio-demografisk representasjon (Czepkiewicz et al., 2017). Som et supplement til andre metoder kan det være en nyttig metode for å øke deltakelse. Samtidig kan det digitale skille være en utfordring, ved at yngre, mer utdannede og teknologisk erfarne deltakere er de som tiltrekkes denne metoden (Czepkiewicz et al., 2017). Som nivå en og tre på innflytelsessirkelen, er det usikkert hvorfor denne metoden er plassert under dialog ettersom det ikke åpner opp for videre drøfting av innspillene og avstemningen påvirket ikke det endelige resultatet. Det vil dermed argumenteres her at denne metoden hører til under innsamling av informasjon, nivå to, slik som spørreskjemaet i forprosjektet. Ved å gi innspill har deltakerne noe kontroll over interaksjonen, men det er fortsatt kommunen som bestemmer omfanget av kommunikasjonen (Williamson og Parolin, 2013).

Bruken av sosiale medier når et høyere nivå på innflytelsessirkelen med dialog, ved det som kan omtales som «*mutual discourse*» (Williamson og Parolin, 2013). Med to-veis kommunikasjon har begge aktører kontroll og kan sende eller motta meldinger. Dette åpner opp for en interaktiv metode å skape dialog på, via kommentarfeltet. Fra intervjuene med de som

arbeidet med prosjektet kom det frem at det kan være en utfordring å opprettholde en tilstedeværelse på Instagram, ettersom kommunen må bruke mer ressurser på å svare ut innspillene innen svarfristen til kommunen. Det kan dermed være en utfordring å skape og opprettholde en dialog som kan føre til konsensus (Afzalan og Muller, 2014). I tillegg er det utfordrende å oppdatere et prosjekt som er under utvikling, ved at man ikke kan dele detaljer som ikke er ferdigstilt. Men ettersom sosiale medier har utviklet seg til å bli en sentral del av befolkningens hverdag, kan man argumentere for at man kan øke deltakelse i prosjekter ved å ha en tilstedeværelse der (Williamson og Parolin, 2013). I en hybrid tilnærming kan digitale og mer tradisjonelle metoder være et supplement til hverandre som kan øke innflytelsen og engasjementet i prosjekter (Fredericks og Foth, 2013).

Som et supplement til andre metoder, ble Instagram brukt i forbindelse med innhold fra «walk and talk». Dette viser til hvordan sosiale medier kan integreres i en kollaborativ prosess (Afzalan og Muller, 2014). Angående «walk and talk», så viste intervjuet med representantene fra OK-kontor at dette var en god måte å dele informasjon om prosjektet, samtidig som man fikk innspill fra brukerne i området. Som nivå tre på innflytelsessirkelen gav «walk and talk» mulighet for dialog. Dette skapte en sosial forankring, i tillegg til at det senker terskelen for deltakelse ved at man ikke trenger å oppsøke kommunen selv. Ved å nå ut til tilfeldige brukere i området, kan man muligens nå ut til målgrupper som ellers ikke ville deltatt i en planprosess. Ved å legge til rette for innbyggere til å reflektere rundt mulige naturbaserte løsninger i området, kan det skape en åpen dialog knyttet til de lokale behovene (Cárdenas et al., 2021). På en annen side så har man ikke kontroll over hvilke brukere som blir inkludert når det er et tilfeldig utvalg av forbigående. Dette kan gjøre at metoden ikke blir representativ for flere målgrupper, for eksempel de som ikke har brukt området aktivt tidligere eller nå når det er under utbygging.

Når det gjelder «design thinking workshop», tilførte ideverkstedet gode resultater via idedugnad, som var med på å skape engasjement med nye ideer til prosjektet. Dette illustrerer hvordan «design thinking» kan brukes i en kollaborativ prosess for å øke deltakelse (Raynor et al., 2017). Som en kreativ metode har «design thinking» fokus på samskaping for å løse problemer. Dette kan øke muligheten for å oppnå konsensus, ved at man fokuserer på empati og jobber sammen mot et felles mål (Raynor et al., 2017). På en annen side, så skiller denne tilnærmingen seg fra den kollaborative, ved at man har forhåndsbestemte oppgaver for hva deltakerne skal jobbe mot innen et gitt tidsrom. Samtidig åpner det opp for at deltakerne som jobber sammen kan dele ulike perspektiver, selv om det er designeren som legger til rette for

hvilken retning konsensusbyggingen tar. Etter deltakelsesstigen åpner metoden opp for noe mer innbyggermakt enn konsultasjon, med dialog. Men det er fortsatt initiativtakerne som vurderer hvordan innspillene blir brukt videre i prosjektet, som gjør metoden til en form for konsultasjon.

Et nivå høyere for innflytelse finner vi med verkstedet med BAS og møtene med de ulike aktørene. Her har kommunen hatt som mål å skape et samarbeid med BAS og få råd fra et utvalg aktører. Samarbeid og rådsordning legger til rette for økt innflytelse, men med hensyn til deltakelsesstigen så når det ikke et høyere nivå enn blidgjøring. Samarbeid kan etter deltakelsesstigen nå partnerskap, som er en grad av borgerkontroll (Arnstein, 1969). Men selv om kommunen har invitert til samarbeid og vært åpen for råd fra flere aktører, er det en grad av innflytelse de får og ikke medbestemmelse. Dette viser dermed til en form for «*tokenism*», ved at innbyggerne ikke har makt over beslutningene selv på det høyeste nivå av innflytelsessirkelen.

I de senere fasene har prosjektet lagt til rette for videre konsultasjon og muligens dialog. Ved å opprettholde dialog med aktørene og invitere til videre medvirkning, kan kommune legge til rette for en arena for samarbeid for den fremtidige forvaltningen av parkområdet. Dette viser til hvordan den kollaborative prosessen må sees på som sammenhengende (Frantzeskaki, 2019). Blågrønne rom som er kollektivt forvaltet, kan føre til positive tilbakemeldingsmekanismer som øker verdien av den sosio-økologiske kapitalen (Dennis og James, 2016). Kommunen har dermed en mulighet til å styrke den kommunikative tilnærmingen i videre utvikling av det blågrønne rommet. Dette krever videre eksperimentering med metoder som legger til rette for økt eierskap og aksept, som bygger opp under sosio-økologisk resiliens. Eksempler på dette kan være å legge til rette for urban hage, dugnad og arrangement som er initiert av lavterskel organisasjoner eller lignende. Bergen elveforum er for eksempel en aktiv aktør i området som følger med på miljøtilstanden i Store Lungegårdsvann. Dette er initiativ som bør oppmuntres og støttes av kommunen for bygge opp under det sosio-økologiske systemet i området (Andersson et al., 2014).

Oppsummering

I prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark har det blitt lagt til rette for økt medvirkning via en kommunikativ tilnærming. Funnene viser til inkludering med flere nivå av innflytelse og metoder for deltakelse, som har resultert i økt grad av innbyggermakt. Den tidlige fasen av

prosjektet består hovedsakelig av konsultasjon. Samtidig indikerer funnene at kommunen har forsøkt å øke deltakelsesmuligheten i den tidlige fasen, med flere metoder ut over høringer og offentlig ettersyn. Samtidig gjør medvirkningsparadokset seg gjeldende. I forprosjektet er det lagt til rette for høyere nivå av innflytelse, men prosjektet som helhet når ikke et høyere nivå enn symbolsk deltakelse etter deltakelsesstigen (Arnstein, 1969). Blidgjøring legger til rette for samarbeid og rådsordning, men innbyggerne har ikke medbestemmelse. Det vil derimot ikke være korrekt å definere prosjektet ut ifra symbolsk deltakelse. Deltakelsesstigen (Arnstein, 1969) som et beskrivende verktøy, illustrerer ikke hvordan kommunen har forsøkt å øke innflytelsen i prosjektet. Med institusjonell eksperimentering har kommunen utforsket nye metoder for å involvere innbyggerne i prosjekt med blågrønn struktur (Kristiansen og Nyseth, 2018:289). Dermed vil det her argumenteres for at kommunen har gått mot en utvidet kollaborativ prosess med prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark.

6.2 Hvilke aktører har blitt inkludert i prosjektet?

6.2.1 Rom for medvirkning i en kollaborativ prosess

Det neste forskningsspørsmålet, «*hvilke aktører har blitt inkludert i prosjektet?*», vil svare på hvilke aktører kommunen har prioritert å inkludere i medvirkningsarbeidet. Den kollaborative planleggingen har som utgangspunkt å skape relasjoner, med fokus på relasjonelle nettverk de daglige livene til innbyggerne foregår i (Healey, 2006:57). Relasjonene vil ifølge Healey (2006:57) knytte personer til hverandre via delte forståelser og tillit, som legger til rette for relasjonelle ressurser. Gjennomgangen av plandokument og intervjuene viser at prosjektet har som mål at parken skal invitere inn en større brukergruppe og skape et sosialt fellesskap. Kommunen har dermed lagt til rette for å knytte prosjektet til flere relasjonelle kulturer, som varierer i romlig og temporær utstrekning. Ifølge kommunikasjonsrådgiveren (informant 2) har kommunen invitert flere målgrupper inn i prosjektet enn det kommunen vanligvis gjør. I forprosjektet har kommunen nådd ut til enkelte aktører direkte, men i den tidlige fasen var det mer tilfeldig for hvem som valgte å delta fra den generelle befolkningen.

I en park hvor alle er en potensiell bruker, har det derimot vært en utfordring å vurdere hvem kommunen skal nå ut til. En årsak til dette kan være at lokale miljøer er åpne systemer, uten klare linjer for hvem som bør involveres (Healey, 2006:245). Kommunen har forsøkt å

identifisere flere målgrupper ut ifra diverse kategorier, som aktive i nærmiljøet, interesseaktører og kommunale råd. Aktørlisten som kommunen utarbeidet, kan være med på å fange opp både de som deltar i den offentlige debatten og de som er mer stille eller har interesser i prosjektet som de ikke kjenner til. På den måten kan kommunen fange opp de som har makt og de som har mindre makt i deltakelsesprosesser (Healey, 2006:260). Men ettersom det ikke finnes en objektiv måte å kunne identifisere mulige aktører, kan man ende opp med å kontakte aktører man har mer kunnskap om og ikke de som deltar mindre i den offentlige debatten (Healey, 2006:271). I den kollaborative prosessen er det derfor nødvendig å være oppmerksom på hvem som blir inkludert og ikke i medvirkningsarbeidet (Healey, 2006:244).

I den lovpålagte medvirkning er det ifølge representanten fra White Arkitekter (informant 5) ofte: *«de som snakker høyest og har mest ressurser som faktisk kommer med innspill»*. Men kommunen har i dette prosjektet forsøkt å inkludere målgrupper som ikke alltid blir hørt eller har utfordringer ved å bruke et strandareal. Når det gjelder innbyggere med minoritetsbakgrunn, kan de ha utfordringer ved å delta i blågrønne rom (Heynen et al., 2006). En kollaborativ tilnærming kan være mer representativ enn andre metoder, for å sikre at vanskeligstilte eller marginaliserte grupper blir inkludert (Innes og Booher, 2004). Men samtidig er det utfordrende å identifisere hvem som blir berørt ut ifra den generelle befolkningen, ettersom den ikke består av en homogen gruppe, men representerer varierende relasjonelle dimensjoner og interesser som kan være omstridte (Falleth et al., 2010). Samtidig som kommunen har inkludert marginaliserte grupper, kommer det frem under intervjuene med de som arbeidet i prosjektet at kommunen kunne forsøkt å kontakte flere minoritetsgrupper og nådd ut tidligere.

Kommunikasjonsrådgiveren (Informant 2) viste til at: *«vi burde ha et råd for flerkulturelle for eksempel, så det er lettere å komme i kontakt med de organisasjonene som jobber med flerkulturelle»*. Så selv om kommunen har nådd bredere ut i dette prosjektet, er det fortsatt mulighet for å inkludere flere marginaliserte grupper. Papillon er en organisasjon for kvinner, så menn med minoritetsbakgrunn er for eksempel ikke representert. I tillegg kunne kommunen nådd ut til flere velforeninger og organisasjoner i nærmiljøet for å sikre en større variasjon fra lokalbefolkningen. Ifølge Benedict og McMahon (2006:228) har mange lokalsamfunn mindre direkte kontakt med hverandre i dag, som følge av ulike hverdager og teknologi som reduserer fysisk kontakt. Desto viktigere er det for kommunen å fange opp relevante målgrupper med varierende perspektiv, behov og ressurser.

Intervjuene med de som er aktive i området illustrer hvordan motstanden mot utfyllingen i Store Lungegårdsvann, har ført personer som er aktive i området sammen basert på felles interesser og verdier. Et eksempel på dette er hvordan flere aktører har gått sammen, deriblant Bergen Elveforum og Fløen Vel, for å opprette et vennelag for Store Lungegårdsvann- og Møllendalselven. For å bli hørt i prosjekter viser intervjuene med de som er aktive eller bor i området at man må være proaktiv eller organisere seg. Ved å organisere seg kan man ifølge representanten fra vennelaget (informant 13) få mer gjennomslag. Dette viser til hvordan flere relasjoner kan møtes i et delt rom hvor man kan styrke ressursene til de individuelle aktørene (Healey, 2006:58). I tråd med tidligere studier (Hanssen og Falleth, 2014), illustrerer funnene hvordan velforeninger og interessegrupper går sammen for å ha større påvirkning under en felles paraplyorganisasjon. Ved å koble ulike relasjoner sammen i et delt rom hvor man har felles interesser, kan man skape en grobunn i området slik kommunen ønsker for å samarbeide.

Kommunen har også en mulighet til å aktivt legge til rette for å koble sammen relasjonelle nettverk som finnes i samme urbane region (Healey, 2006:61; Innes og Booher, 2004). Representanten fra White Arkitekter (informant 5) kommenterte dette ved at: *«så det handler også om å sette folk i kontakt med hverandre, at man skaper de små kanskje sosiale, altså kontaktnettverket inn mot det fysiske prosjektet»*. Men ut ifra intervjuene med de som er aktive i området, viser funnene at de ikke er representert i tilstrekkelig grad. Fra kommunen sitt ståsted, så har de forsøkt å inkludere noen av de aktive i området. Fløen Vel ble invitert til «design thinking workshop», men de hadde ikke mulighet til å delta. Det var derimot bare 15 av 70 inviterte som deltok, noe som reduserte kommunen sin utstrekning til relevante aktører. Dette kan løses ved å legge til rette for flere tidspunkt eller vurdere hvilke aktører som egner seg best til de ulike medvirkningsmetodene (Benedict og McMahon, 2006:233). Noe som krever en mer spisset vurdering for å evaluere hvilke aktører kommunen inviterer til de ulike medvirkningspraksisene. På en annen side, så har innbyggerne og aktørene selv et ansvar for å orientere seg om når man kan delta og komme med innspill (Hanssen, 2015:112). Men tilbakemeldingene til «design thinking workshop» viste at det var flere som ikke deltok, fordi det ikke var tydelig hva man skulle medvirke på.

Med tanke på den kommunikative vendingen, viser prosjektet hvordan rollen til planleggere endres for å gi rom til økt deltakelse (Mees et al., 2019). Eksempler på dette er hvordan kommunen må bruke mer tid og ressurser på å nå ut til flere målgrupper, opprettholde dialog og inkludere aktører på nye innovative måter. Økt kompleksitet innen moderne

planleggingspraksis, krever at man ser til den relasjonelle kapasiteten til planleggere. Dette betyr at det må legges til rette for at beslutningstakere kan utvikle økt kapasitet for å håndtere «*wicked problems*» (Kabisch et al., 2016). Intervjuene med de som arbeidet i prosjektet viser derimot at begrensinger knyttet til tid og ressurser påvirker hvor bredt kommunen kan nå ut til ulike målgrupper. Dette illustrerer hvordan tidligere maktrelasjoner åpner opp for forpliktelser eller muligheter i planprosessen (Healey, 2006:58). Det ble blant annet påpekt fra OK-kontor (informant 3) når det gjelder minoritetsgrupper at: «*hvis vi skulle bestille en tolk så var det en ventetid som gjorde at det var veldig vanskelig å planlegge og gjennomføre møte sammen med tolken...når man også hadde det digitale så kunne ikke man ta det på sparket, man måtte planlegge alt, og da blir det for mye ressurser til å gjennomføre*». Dette viser til strukturelle begrensinger, hvor kommunen må tilrettelegge for mer ressurser i medvirkningsarbeidet hvis målet er en utvidet kollaborativ prosess (Wamsler et al., 2020). Ved å se til kvaliteten av de relasjonelle nettverkene på stedet, kan kommunen bygge opp under den institusjonelle kapasiteten (Healey, 2006:61). Dette kan føre til en utvidet kommunikatív tilnærming, hvor kollaborativ innovasjon legger til rette for kreativ problemløsning med relevante og berørte aktører (Sørensen og Torfing, 2018). Noe som kan legges til rette for å imøtekomme konflikter som oppstår i utformingen av blågrønn struktur, som videre styrker den institusjonelle kapasiteten.

Oppsummering

Flere aktører med ulike interesser og verdier knyttet til området for den nye parken med bystrand har blitt inkludert i medvirkningsarbeidet. Med økt fokus på en kommunikatív tilnærming har kommunen forsøkt å inkludere målgrupper som ikke alltid blir hørt eller som kan være marginaliserte fra blågrønne rom. I tillegg har kommunen forsøkt å utvide den geografiske utstrekningen for å inkludere flere målgrupper som kan være fremtidige brukere av området. Samtidig opplever de som er aktive i området seg ikke inkludert i medvirkningsarbeidet. Når man inkluderer flere aktører for å øke representativiteten, vil dette nødvendigvis ikke føre til økt innflytelse. Man får økt deltakelse i prosjektet, men samtidig er det kommunen som velger hvilke aktører de skal nå ut til for hvilke metoder.

6.3 Hvordan påvirker innspill fra medvirkning prosjektet?

6.3.1 Hvordan kan innspill fra innbyggere bidra i prosjekter med blågrønn struktur?

For å svare på det tredje forskningsspørsmålet, «*Hvordan påvirker innspill fra medvirkning prosjektet?!*», vil de relasjonelle elementene knyttet til sted diskuteres sammen med en kollaborativ tilnærming for planlegging av blågrønn struktur. Som de to forskningsspørsmålene over har vist, så har prosjektet åpent opp for flere innspill fra en rekke aktører via ulike medvirkningsmetoder. Men hvordan kan innspill fra innbyggere bidra til etableringen av blågrønn struktur som en naturbasert løsning? Flere studier har vist til hvordan en kollaborativ tilnærming kan forbedre prosjekter med naturbaserte løsninger (Nesshöver et al., 2017; Wamsler et al., 2020; Frantzeskaki, 2019). Mens andre stiller spørsmål til om kvaliteten av blågrønne rom faktisk blir bedre med økt inkludering (Fors et al., 2015). Fra intervjuene med de som arbeidet med prosjektet kom det frem at innspill er ønskelig fra de fremtidige brukerne av parken og at medvirkning er positivt for prosjektet. Representanten fra OK-kontor (informant 3) viste til medvirkning som en dialog med de som skal få sluttproduktet. Dette bygger videre under det som under kapittel 6.1 ble beskrevet som en utvidet kollaborativ prosess i prosjektet.

Den utvidede kollaborative tilnærmingen viser til hvordan fokuset til kommunen ikke er på teknokratiske strategier alene. Ved å se til innbyggerne sine behov og ønsker for parken med bystrand, har kommunen derimot en økt sosio-økologisk tilnærming (Gulrud et al., 2018). På en annen side så er det en opplevelse fra de som er aktive i området at kommunen ikke hører på de lokale behovene. Bergen elveforum (informant 15) kommenterte at: «*så vi må jo liksom invitere oss og presse inn sant, du blir ofte et sånn gnagsår i stedet for at vi blir et supplement*». Videre påpekte lederen fra Bergen elveforum at de skal være en fagpart i prosjekter som omhandler vann og elver, med kunnskap og kompetanse som kan være et tillegg til kommunen. Flere av informantene som er aktive i området viste til kompetansen i nærmiljøet, som kommunen burde se til i større grad. Samtidig som kommunen har en utvidet kollaborativ prosess, så viser funnene at innspill fra eksperter utenfor kommunen ikke inkluderes i stor grad. Intervjuene med de som er aktive i området viser også at innbyggerne ikke har tiltro til at kommunen har nok kunnskap i prosjektet når det gjelder biologisk mangfold og økosystemene i området. Det ble blant annet vist til sammensetningen av juryen i designkonkurransen, hvor

flertall av medlemmene ikke hadde den kompetansen. Lederen for Fløen vel (informant 11) viste til at hoved kritikken for prosjektet er: *«at de ikke har hatt fagpersoner...som kan si noe om hva som er gjennomførbart og ikke gjennomførbart i et sånt prosjekt»*.

Den romlige utstrekningen av godene man får fra naturbaserte løsninger, varierer fra det lokale til nabolag og byen (Hutchins et al., 2021). Fra prosjektlederen (informant 1) ble det kommentert at det er ikke så mange direkte naboer tett på området for den nye parken. Det er derimot flere nabolag i den østlige og sørlige delen av Store Lungegårdsvann og det er planlagt flere nye boliger i nærområdet med prosjektet på Grønnevikken for eksempel. Men ved å inkludere innspill fra de som ikke bor i nærheten av prosjektet, kan kommunen utvide kunnskapsgrunnlaget med innspill fra fremtidige brukere av parken. Samtidig er det et spørsmål om hvor stor geografisk utstrekning kommunen bør ha, før den lokale befolkningen opplever at deres behov ikke blir ivaretatt. De lokale brukerne vil ha andre behov og goder fra parken i motsetning til noen som kommer med den nye bybanetraséen fra en annen bydel for eksempel. De som bor i gåavstand av det blågrønne rommet vil trolig bruke det mest (Kabisch og Haase, 2014). Det er dermed en utfordring knyttet til hvilke innspill som bør prioriteres i et prosjekt med blågrønn struktur hvor berørte målgrupper kan ha en stor geografisk utstrekning.

Med tanke på de lokale brukerne, indikerer funnene at de som bor eller er aktive i området, har sterke meninger knyttet til prosjektet. Hvis kommunen tar hensyn til innspill basert på meningene og forståelsen av natur i området, kan den relasjonelle verdien knyttet til natur styrkes (Mattijssen et al., 2020). Hvis kommunen får innspill fra en større andel av befolkningen, burde de derfor prioriteres ut ifra behovene og nærheten til det blågrønne rommet. Kommunen har til dels gjort dette, ved at innspillene man får påvirker utformingen av delområder, som varierer ut ifra ulike aktiviteter og interesser for parken. For eksempel har rådet for personer med funksjonsnedsettelse (informant 9) gitt innspill angående allergivennlige planter og universal utforming. Involvering av innbyggere gir mulighet for økt eierskap til prosjektet, noe som kan påvirke aksepten for naturbaserte løsninger (Frantzeskaki, 2019). Men gjennomgangen av intervjuene med de som er aktive i området, indikerer at det er lite aksept for de endringene som skjer med den videre utfyllingen.

Med tanke på motstanden til prosjektet, viste representanten fra Statsforvalteren (informant 7) til at da må man gjøre en revurdering etter plan- og bygningsloven. Ettersom planen har vært gjennom høring og offentlig ettersyn, er det ikke trolig at det blir en omkamp om den

beslutningen når man kommer til de senere fasene av prosjektet. Derimot kan man argumentere for at de høyeste nivåene av innflytelse burde komme tidligere (jf. kap 6.1), for å redusere medvirkningsparadokset. Lederen for eldrerådet (informant 8) understrekte at de ønsker å delta når premissene for prosjektet blir lagt. Da kan relevante målgrupper være med å påvirke utformingen av prosjektet tidlig, noe som utfordrer eksisterende normer og rutiner for deliberasjon sammen med innbyggere. Når innbyggerne ikke får være med i den tidlige fasen av utformingen av planen, kan planprosessen virke lukket for befolkningen (Hanssen et al., 2015:267). Fra kommunen sin side kan det midlertidig være utfordrende å vite når man burde involvere innbyggere. For det første viser intervjuet med prosjektlederen (informant 1) at det kan være en utfordring å involvere innbyggere for tidlig, fordi man ikke har en plan å vise til. For det andre er det utfordrende å be om innspill når man har utarbeidet en plan, fordi de som inkluderes kan oppleve at de viktigste premissene allerede er bestemt (Hanssen, 2015:103).

På en side, så har kommunen forsøkt å redusere terskelen for deltakelse, med interaktive metoder for å gi innspill og skape dialog. Dette viser til hvordan kommunen kan redusere profesjonelle barrierer (Lennon et al., 2016). Verkstedene med idédugnad er et eksempel på hvordan man skaper et rom for deltakelse i en mindre formell setting. Men på en annen side, ved at ikke alle innspill tas hensyn til, særlig for lokale behov, kan det skape mindre tillit til medvirkningsprosessen. Med tanke på planleggerens rolle, så er det også begrenset hvor mange innspill kommunen kan bearbeide inn i prosjektet når det gjelder tid og ressurser. Byråden (informant 6) viste til at man må prioritere nok ressurser til medvirkning, samtidig som man får fremgang. Dette viser til hvordan den kollaborative prosessen blir påvirket av en tidsramme med forhåndsbestemte oppgaver, som reduserer rom for fleksibilitet i en kommunikativ tilnærming. Reed et al (2016) hevder at omfanget av deltakelse i prosjektet må tilpasses målsetningen for prosjektet, noe som gjør medvirkning kontekstspesifikk. Det er dermed flere avveininger kommunen må ta når det gjelder hvilke innspill de skal prioritere og ikke.

6.3.2 Hvilke innspill har blitt implementert?

Når det gjelder hvilke innspill som har blitt implementert i prosjektet, viser intervjuene med de som arbeidet med prosjektet at det er delområder og aktiviteter man kan ha mest innflytelse over. Et av målene med medvirkningsstrategien er å gi befolkningen «*mulighet til å påvirke deler av programinnhold og aktiviteter i prosjektet*». Ifølge de som er aktive i området viser

funnene at de ikke er like interessert i å gi innspill til aktiviteter. Lederen for Fløen Vel (informant 11) viste til at det er for mye fokus på organisert aktivitet og innbyggeren (informant 16) kommenterte at *«det er unødvendig med disse rare tingene som er tegnet»*. Ved å fokusere på aktivitet fremfor utforming, kan man ifølge representanten fra OK-kontor (informant 3) unngå konflikt som handler mer om en smakssak for hva man liker og ikke i utformingen. Men på en annen side, så har studier vist at ved å ha naturbaserte løsninger som er estetisk tiltalende for innbyggerne så kan man øke aksepten for prosjektet (Frantzeskaki, 2019). Det ble kommentert av de som er aktive i området at de tror ikke at vinnerforslaget som vant fram lar seg gjennomføre. Det faktum at innbyggerne stemte på et forslag som ikke ble tatt med videre i utformingen parken, kan dermed ha påvirket aksepten for selve prosjektet.

Fra intervjuene med de som arbeidet med prosjektet kom det også frem at kommunen burde gjort mer for å informere om hvordan innspillene ville bli brukt fra den digitale avstemningen. Byråden (informant 6) viste til at ved sånne metoder er det viktig å ha en forventningsavklaring. Prosjektlederen (informant 1) påpekte at det var selve innspillene som ble tatt med videre og at *«kanskje vi bare skulle bedt om innspill og ikke hatt den avstemningen, for jeg følte at den avstemningen kanskje ble litt mistolket»*. Det var ikke intensjonen til kommunen at innbyggerne skulle avgjøre hvilken modell som vant designkonkurransen, men en jury. Når kommunen ikke er tydelig på hvordan innspillene skal brukes i prosjektet, kan det gi en opplevelse av at det er et tomt ritual for deltakelse (Arnstein, 1969). I den digitale avstemningen var det en forventning at innbyggerne fikk bestemme modellen for den nye parken og bystranden. Når det ikke ble tilfelle, kan det skape mistillit til planprosessen, fordi innbyggerne føler seg ikke hørt og får ikke reell makt til å påvirke beslutningsgrunnlaget (Arnstein, 1969). Tillit gjelder også den informasjonen som kommunen deler om prosjektet. Innbyggeren (informant 16) kommenterte at man kan ikke stole på at informasjonen på informasjonsplakatene og illustrasjonene er riktig. Dette henger sammen med at innbyggerne i området ikke tror at det som vises på illustrasjonene vil bli det endelige resultatet, fordi det oppfattes ikke som gjennomførbart.

På grunn av covid-19 pandemien har mesteparten av innspillene kommet via digitale plattformer, med unntak av «walk and talk» og møter som var fysiske. Innspillene man fikk før forprosjektet ble bearbeidet inn i mulighetsstudien og forprosjektet. Da hadde man muligens større mulighet til å påvirke selve utformingen av parken, ettersom det blir mer bestemt jo lenger ut i forprosjektet man kommer. På en annen side, så påpekte prosjektlederen (informant 1) at forprosjektet er det mest hensiktsmessige tidspunktet å invitere aktører til å delta, fordi

man fortsatt er i en utredningsfase. De fleksible områdene har også åpnet opp for muligheten til å be om innspill ut i detaljprosjektet og i det videre arbeidet med parken når den skal fornyes hvert tiende år. Informantene som arbeidet med prosjektet, viste til at innspillene er med på å danne et bilde av hva kommunen bør prioritere. Det er derimot alltid en sjanse for at noen vil være misfornøyd ved å ikke få det de ønsker. Samtidig er det ikke alle innspill som er mulig å gjennomføre, eller som ikke er relevant for prosjektet. For eksempel var det på grunn av for åpne spørsmål under innspillene man kunne dele under den digitale avstemningen for lite spesifikke svar som for eksempel «*jeg gleder meg til å bade*». Dette illustrerer igjen til behovet for en forventningsavklaring for hva man kan medvirke på. Representanten fra OK-kontor (informant 3) påpekte derfor at man kunne laget med spissede spørsmål, men samtidig åpne nok til at man kan bruke informasjonen.

I tillegg er det en balanse mellom innspill fra innbyggere og kunnskap fra eksperter. Når det gjelder den digitale avstemningen, ble det påpekt av representanten fra vennelaget (informant 13) at et tilfeldig antall innbyggere ikke burde bestemme. Dette er særlig relevant i et prosjekt med utforming av ny blågrønn struktur, som krever kunnskap fra flere fagområder. Ettersom kommunen fikk inn 298 innspill i forbindelse med avstemningen, er ikke det en relativt stor del av befolkningen som er med på å påvirke. Man kan dermed argumentere for at i prosjekt med naturbaserte løsninger er en viss grad av «top-down» styring nødvendig. På en annen side, så har kommunen demonstrert at det er mulig å legge til rette for å få flere innspill i utformingen av blågrønn struktur, selv om man er avhengig av ekspertisen fra flere fagområder. Innspill fra innbyggere kan være et supplement til ekspertkunnskap, som kan forbedre design og tekniske løsninger (Luyet et al., 2012). Representanten fra OK-kontor (informant 4) viste til at det var en god ide å starte bredt med å få innspill fra alle offentlig og så få innspill fra ulike grupper og ekspertutvalg i senere faser som ble bearbeidet av prosjektgruppen.

I forprosjektet har innspill fra møter med aktører ført til flere endringer. Etter dialog med Ungdomsrådet ble antall volleyballbaner redusert, fordi man fikk innspill på at det var ikke behov for så mange. Et annet eksempel er hvordan den planlagte dykkerløypen ble tatt ut av planen etter møte med dykkermiljøet, som påpekte at det ikke var mulig å gjennomføre slik kommunen hadde tenkt. Kommunen har dermed redusert skille mellom eksperter og innbyggere, for å skape en arena med kollektiv problemløsning (Healey, 2006:33). Dette ble også tydelig ved at prosjektgruppen som designer prosjektet, har vært med på flere møter hvor

de fikk direkte innspill fra ulike målgrupper. Kommunen har dermed illustrert hvordan prosjekt med blågrønn struktur kan dra nytte av kunnskap og ekspertise fra et større aktørmangfold.

I et prosjekt som strekker seg over flere år er det mange aktører som kan bli involvert underveis og prosjektet kan ta nye retninger. Representanten fra vennelaget (informant 13) viste til at det er ønskelig med økt mulighet for deltakelse i gjennomføringsfasen, fordi prosjekter ofte går igjennom flere endringer. Eldrerådet (informant 8) savnet for eksempel informasjon om hvorfor sjøstjernen (bassenget) ble tatt ut av planen. Det var også en opplevelse av at Eldrerådet alltid måtte nå ut til kommunen. Samtidig som kommunen har lagt til rette for flere metoder for å senke terskelen for å gi innspill, er det en opplevelse av enveis kommunikasjon med kommunen. Lederen for Fløen Vel (informant 11) kommenterte at: *«punkt en at kommunen svarte på henvendelser, hvis man skal strekke det enda lenger at kanskje kommunen tok kontakt»*. Det at kommunen ikke når ut til aktører med oppdatert informasjon eller svarer på alle henvendelser, viser til tid og ressurser som en utfordring for å opprettholde dialog med innbyggerne gjennom et langsiktig prosjekt. Hvis de som deltar opplever at de ikke blir hørt, kan det ifølge prosjektlederen (informant 1) føre til medvirkningstretthet. En annen utfordring er når innbyggere blir spurt om å medvirke flere ganger i et prosjekt uten at innspillene blir en realitet. I tillegg er det ofte de samme aktørene som blir spurt om å medvirke, noe som kan løses ved å utvide aktørmangfoldet i medvirkningsarbeidet (Frantzeskaksi, 2019).

6.3.3 Kan man oppnå konsensus i prosjekt med naturbaserte løsninger?

Når et prosjekt har som mål å knytte befolkningen mer til de lokale naturressursene, blir medvirkning særlig viktig for å forholde seg til de ulike avveiningene i prosjektet (Nesshöver et al., 2017). Dette er påvirket av ulike narrativ, som legger til grunn flere synspunkt for hvordan man kan legge til rette for en resilient natur (Goldstein et al., 2015). I forbindelse med prosjektet bystrand- og ny Lungegårdspark er det to tydelige narrativ som kommer frem fra intervjuene. Det første handler om motstanden til den videre utfyllingen av Store Lungegårdsvann. Merknadene til planoppstart viser til innspill som at *«NOK ER NOK»* og at *«utfyllingen må stanses»*. I intervjuene med de som er aktive i området kommer dette synspunktet tydelig frem. Ifølge en innbygger (informant 16) har det vært viktig for naboene å stanse den videre utfyllingen. Lederen for Fløen vel (informant 11) kommenterte at dette ikke er en egnet plass for en badestrand fordi *«det er en bakevje»*. For lederen fra Bergen elveforum (informant 15),

ble det kommentert om utfyllingen at «*hensikten helliggjør midlene ikke sant*». Videre ble det påpekt av de som er aktive i området at den videre utfyllingen vil påvirke økosystemet og det biologiske mangfoldet i stor grad. Representanten fra vennelaget (informant 13) og leder for Bergen Elveforum (informant 15) viste til at vi nå er inne i FN sitt tiår for naturrestaurering og at kommunen må følge dette opp.

Det andre narrativet handler om at den nye parken og bystranden er et viktig prosjekt med tanke på bærekraft og den fremtidige byen. I tillegg til å bidra til økt blågrønn struktur i et område som preges av fortetting, er parken og bystranden en viktig del av gå- og sykkelmulighetene i byen og opprensningen av havbunnen. Ifølge representanten fra Statsforvalteren (informant 7) fører prosjekter med bystrand til flere slike ringvirkninger i et område. Byråden (informant 6) påpekte at «*med tanke på at man her trengte å gjøre av steinen et sted, så tror jeg totaliteten i dette her er solid på plussiden, også for biologisk mangfold*». I en kollaborativ prosess vil man avgjøre hva som er det ønskede resultatet basert på flere perspektiver, i tillegg til eventuelle hindre (Goldstein et al., 2015). Utfyllingen kan derimot sees på som et kompromiss ifølge byråden (informant 6), ved at det er et samfunnsnyttig formål. Når man kan bruke steinen fra fyllmassene til bybaneutbyggingen til å lage en større park, sparer man samtidig CO2 utslipp på å ikke kjøre steinen lengre bort og man kan lage en park med flere aktiviteter for en større brukergruppe. I tillegg vil man ved å utvide det blågrønne rommet, legge til rette for økt blågrønn struktur i en by hvor folk bor tettere og det er økt press på eksisterende blågrønne rom. Byråden (informant 6) viste til dette ved at: «*det er heftig slitasje på Nordnesparken, det er heftig slitasje på byfjellene*».

I kompromisset som beskrives her, er det derimot ikke en tydelig representasjon av de som er mer kritiske til prosjektet. På den måten må innbyggere imøtekomme et kompromiss som de ikke er en aktiv del av å komme frem til. Noe som ifølge Checker (2011) øker avstanden mellom teknokratiske bestemmelser og sosial rettferdighet i utformingen av blågrønne rom. De som er kritiske til utfyllingen opplever ikke å bli inkludert og representanten fra Møllestranden borettslag (informant 14) viste til at: «*jeg har ikke sett i avisene eller hørt fra kommunen noen som har problematisert...at man ikke ville ønsket seg en badestrand, at man ikke ville ønsket seg at alt ble rasert som var, det var jo veldig fint*». Lederen for Fløen Vel (informant 11) kommenterte at det er et «*plaster på såret*» å få en ny park.

Fra intervjuene og plandokumentene kommer det frem at kommunen har søkt flere ganger til Statsforvalteren om å øke massene for utfylling. Dette kan være uoversiktlig for innbyggere og holde seg oppdatert på. Fra merknadene til planoppstart kom det frem at det føles lite forutsigbart og lederen for Fløen Vel (informant 11) kommenterte at kommunen burde vært tydelig fra starten av for mye som skulle fylles ut. Dette henger også sammen med at det var først bybanen utbygging som skulle stå for utformingen av parken, så tok kommunen over med flere mål for området. Med tanke på alle målene for den nye parken med bystrand, må kommunen tydelig kommunisere de ulike avveiningene i prosjektet. Ettersom kommunen har hatt en tydelig visjon for medvirkning, har funnene illustrert at en utfordring kan være å bygge tillit til innbyggerne fra den tidlige fasen og opprettholde denne tilliten med klarhet og åpenhet gjennom hele prosjektet (Frantzeskaki, 2019).

Samtidig som kommunen har forsøkt å inkludere flere målgrupper, indikerer funnene at kommunen ikke har klart å fange opp de som er imot utfyllingen i stor nok grad for å skape rom for å oppnå konsensus. Motstanden mot planene om videre utfylling kan derimot oppleves som en reaktiv atferd fra kommunen sin side, noe som overser relasjonen folk har til stedet (Nyseth et al., 2018:276). Med tanke på at parken skal være identitetsskapende og utfordre innbyggernes forhold til vann, legger kommunen til rette for en ny «urban green commons», som styrker eierskapet til økosystemene i urbane områder (Frantzeskaki, 2019). Innbyggere som protesterer mot prosjekt med blågrønn struktur kan dermed oppfattes som NIMBY (Kati og Jari, 2016). Maktrelasjonene som eksisterer mellom kommunen og innbyggerne, kan føre til at svakere interesser dermed ekskluderes eller blir underkommunisert (Healey, 2006:130). Det kan føre til en oppfatning om en konflikt som foregår mellom ‘oss’ og ‘dem’, som ikke bygger opp under en kollektiv styring av delte blågrønne rom (Healey, 2006:287). Noe som er tydelig med kommunens kompromiss om den videre utfyllingen og den lokale motstanden. Innbyggerne har blitt møtt med en tilnærming hvor de må imøtekomme kommunens bestemmelser uten rom for å diskutere motstridende synspunkt i tilstrekkelig grad. Dette fører til en lukket diskursiv mekanisme i planprosessen, hvor det blir utfordrende for innbyggere med motstridende synspunkt å bli hørt (Hanssen og Falleth, 2014).

På en annen side, så kan man argumentere for at i en bærekraftig utvikling må kommunen ta avgjørelser som sikrer en bærekraftig fremtid for byen. I den prosessen er det ikke mulig å imøtekomme alle behov. Med tanke på at noe av kritikken mot kollaborativ planlegging handler om tiden det tar å oppnå konsensus, så kan man argumentere for at kommunen må ta avgjørelser

som legger til rette for rask klimaomstilling i en tid hvor det haster at globale klimagassutslipp reduseres for å nå målet om nullutslipp (UNEP, 2021). Samtidig kan man argumentere for at prioriteringene til kommunen må tilpasse seg lokale behov, for å styrke innbyggernes kapasitet til å håndtere klimatilpasning (Archer et al., 2014). Det vil dermed være interessant å følge med på den videre utviklingen av området, ettersom miljøgodene man får fra store prosjekt som parker og fortetting, kan påvirke lokalbefolkningen i både positiv og negativ retning (Immergluck og Balan, 2018). Spørsmålet er da hvem det bærekraftige prosjektet er for.

Et sentralt spørsmål er hvilken rolle naturen har i utformingen av et nytt blågrønt rom. Byråden (informant 6) beskrev den nye parken og bystranden som «*en liten juvel i Bergen i overskuelig fremtid*». De som er aktive i området var på sin side fornøyd med den parken som var. Kommunen har vært klar over motstanden til den videre utfyllingen, ettersom det kom tydelig frem i innspillene til planoppstart. Men i denne formelle fasen av medvirkning med offentlig høring og ettersyn, er de fleste av premissene lagt og innspill kan risikere å bli redusert til motstand mot planen (Falleth et al., 2010). Dette henger også sammen med aktører som ikke blir fanget tidlig nok opp, ved at de kan ha flere motsigelser mot prosjektet i senere faser (Lyu et al., 2012).

De to narrativene beskrevet her, er ikke gjensidig utelukkende. Både kommunen og de som er aktive i området ønsker en bærekraftig forvaltning av området. Dermed er det en felles visjon til stede, men utfordringen er å sikre at ulike målgrupper sine interesser blir vurdert i tilstrekkelig grad. Dette åpner opp for kollaborative muligheter for å samarbeide og håndtere konflikt. Kommunen har som nevnt et mål om at parken skal bli den beste i de neste 100 år og viser til medvirkning som en viktig faktor for å oppnå det. Dette kan legge til rette for kvalitet og bevaring av det blågrønne rommet som støtter opp om den naturlige kapitalen (Dennis og James, 2016). Det vil derimot argumenteres her, at hvis kommunen underkommuniserer de relasjonelle verdiene knyttet til naturen i området, kan det påvirke den fremtidige bærekraftige forvaltningen av den nye parken og bystranden. Motstanden mot utfyllingen, ble derfor et interessant funn i studien, som viser til hvordan meningen og verdiene knyttet til urbane blågrønne rom kan utfordres av en bærekraftig urban agenda (Tappert et al., 2018).

Det er nok flere narrativ til stedet når det gjelder prosjektet bystrand- og ny Lungegårdspark, som denne studien ikke har fanget opp. Men samtidig gir studien et bilde av mulige konflikter som kan oppstå i prosjekt med blågrønn struktur som kommunen må forholde seg til. Med tanke

på at flere av de intervjuede som er aktive i området, i tillegg til Eldrerådet, opplever en enveis kommunikasjon med kommunen, kan det argumenteres for at det blir en økt avstand mellom innbyggerne og kommunen. I et forsøk på å skape dialog med kommunen og andre aktører, inviterte vennelaget for Store Lungegårdsvann- og Møllendalselven selv til et møte om det som skjer rundt Store Lungegårdsvann. På den måten har de aktive i området vært proaktive, men for andre aktører kan det eventuelt øke terskelen for å nå ut til kommunen.

Ifølge Haase et al (2017) eksisterer det et paradoks hvor grønne initiativ i noen tilfeller kan føre til større urettferdighet for noen, i stedet for økt inkludering. For at naturbaserte løsninger skal være inkluderende, er det nødvendig å adressere dominerende synspunkt knyttet til hvordan naturen brukes og hvem den er produsert og opprettholdt for (Tozer et al., 2020). Representanten fra vennelaget (informant 13) viste til den videre utfyllingen som *«det er jo et enormt inngrep som foretas her»*. I respons til om hvorvidt den videre utfyllingen er et naturinngrep, viste byråden (informant 6) til at man skal være forsiktig med å påstå at man kan lage natur. Med tanke på at prosjektet er en del av en større transformasjon i den urbane utviklingen av området, kan det være at de langsiktige målene til kommunen går ut over interessene og verdiene til lokalbefolkningen. Lederen for Fløen vel (informant 11) kommentere dette ved at: *«det som jeg synes er virkelig ille er jo at når dette naturinngrepet som jeg kaller det for, dette fremstilles som et fantastisk miljøprosjekt, det skurrer sånn og når du på en måte har et relativt grønt byråd som står og forsvarer det her så synes jeg det er virkelig ille»*. Dette viser til et paradoks innen bærekraftig urban planlegging hvor politisk konsensus kan gå imot innbyggernes visjon for en bærekraftig fremtid for urbane byrom (Checker, 2011). Studien har ikke gått i dybden av denne problematikken, men det er en problemstilling planleggere må ta stilling til.

I kollaborativ planleggingen håndteres konflikt ut ifra konsensus. Konsensus betyr derimot ikke at man er fri for konflikt eller maktrelasjoner (Healey, 2006:320). Det er en prosess hvor de involverte kan dele ulike synspunkt, meninger og verdier, og samtidig reflektere over egne standpunkt via deliberasjon. På den måten kan man sørge for at beslutningene er legitime ved at de er akseptable for de som berøres av prosjektet (Falleth et al., 2010). Med tanke på motstanden mot den videre utfyllingen, indikerer funnene fra intervjuene med de som er aktive i området at kommunen ikke har lagt til rette rom for deliberasjon. Mangelen på rom for deliberasjon kan føre til utfordringer når det gjelder å rettferdiggjøre planen ut ifra hva som er akseptabelt for de som berøres av den (Falleth et al., 2010). Men samtidig er ikke kommunen

forpliktet via PBL (2008) til å legge til rette for deliberasjon. På en annen side, så kan kommunen bruke friheten de har til å legge til rette for medvirkning ut over minstekravet til å ivareta den demokratiske legitimiteten ved å imøtekomme argumentasjon (Knudtzon, 2015:96). Covid-19 pandemien kan ha økt denne utfordringen, ved at kommunen ikke kunne ha fysiske folkemøter, noe som har redusert muligheter for deliberasjon i prosjektet. Men ettersom folkemøter ofte er preget av de samme personene, må kommunen også legge til rette for nye arenaer som fanger opp et bredere aktørmangfold. Dette viser til behovet for transformasjon av den myke infrastrukturen for det institusjonelle designet (Healey, 2006:312). Kommunen har vist at det er mulig i prosjekt med blågrønn struktur, ved å eksperimentere med innovative metoder for medvirkning som inviterer flere innbyggere til å delta i medvirkningsprosessen.

En annen faktor for hvorvidt det legges til rette for deliberasjon, handler om hvor mye fokus politikerne har på deltakelse i prosjekt knyttet til miljøet. Ifølge byråden (informant 6) må innbyggerne være bevisst over hvilke politikere de stemmer på, ettersom det påvirker i hvilken grad medvirkning tilrettelegges for. På en annen side, så er ikke politikerne bundet av å ta hensyn til de innspillene som kommer når kommunen legger til rette for medvirkning ut over lovens minstekrav (Hanssen et al., 2015:267). Byråden (informant 6) fortalte at det handler ikke alltid om å ha nok tid til medvirkning, men om man ønsker å bruke ekstra ressurser på det. Dette viser behovet for en transformasjon av den harde infrastrukturen for det institusjonelle designet (Healey, 2006:312). Det krever at politikere som ønsker økt medvirkning, bidrar til å utfordre strukturelle begrensinger ved i større grad å oppfordre til en urban planlegging i retning av økt kollaborativt samarbeid. Det kan vise til det lederen for Bergen elveforum (informant 15) omtalte som et utvidet demokrati, hvor man sikrer informasjonsflyt og tillit i samfunnsutviklingen. Samtidig vil resultatet fra medvirkning i dette prosjektet vise hva som er mulig og kan oppmuntre til en ytterligere utvidet kollaborativ prosess i fremtidige prosjekt med blågrønn struktur.

Oppsummering

Innspill er ønsket ettersom innbyggerne er de fremtidige brukerne av parken og bystranden. Kommunen har lagt til rette for at innspill kan være et supplement til ekspertkunnskap, noe som har påvirket utformingen av delområder og aktivitetsmuligheter. Spørsmålet om hvorvidt konsensus er mulig eller ønskelig i prosjekt med blågrønn struktur, er avhengig av hvordan innspill håndteres av kommunen og hvor mye det legges til rette for kommunikative metoder for å styrke den kollaborative prosessen.

7. KONKLUSJON

7.1 Hvilke utfordringer er til stede for kommunen for å tilrettelegge for medvirkning i prosjekt med blågrønn struktur?

Denne studien har hatt som formål og undersøke målsetningen om medvirkning og hva som skjer i praksis. Det har blitt gjort med utgangspunkt i utfordringene som har gjort seg gjeldene i prosjektet bystrand og ny Lungegårdspark. Studien har avdekket hvordan kommunen har gått mot en utvidet kollaborativ prosess. Det er blitt gjort ved å eksperimentere med kommunikative metoder, som har lagt til rette for økt innbyggerdeltakelse og mulighet for å dele flere innspill gjennom hele prosjektfasen. Studien har dermed vist hvordan kommunen har senket terskelen for medvirkning i utformingen av blågrønn struktur. Videre har studien illustrert kommunen sin evne til rask omstilling for å opprettholde målsetningen om medvirkning under covid-19 pandemien. Det har ført til flere nye tilnærminger for å inkludere innbyggere med digitale verktøy, som har lagt til rette for en større geografisk utstrekning og økt fleksibilitet i medvirkningsarbeidet. Kommunen har ved å inkludere flere målgrupper styrket den institusjonelle kapasiteten og vist at medvirkning er nyttig i prosjekt med blågrønn struktur.

I tillegg har studien bidratt med kunnskap om hvordan et utvidet aktørmangfold bidrar til økt kompleksitet i den kommunikative tilnærmingen. Strukturelle begrensinger som tid og ressurser begrenser hvor bredt planleggerne kan nå ut til ulike målgrupper. De empiriske funnene har illustrert hvilken rolle medvirkning har i utforming av blågrønn struktur. Ved å undersøke medvirkning i de ulike fasene av prosjektet, har studien bidratt med innsikt for hvordan etableringen av et nytt blågrønt rom kan være omstridt. Videre har de empiriske funnene gitt økt innsikt i hvordan innspill fra innbyggere kan bidra i utformingen av blågrønn struktur sammen med ekspertkunnskap. Dette har ført til en økt grad av innbyggermakt i prosjektet. Det er samtidig avdekket flere utfordringer for å tilrettelegge for medvirkning i utformingen av blågrønn struktur.

Den første utfordringen viser til medvirkningsparadokset. Kommunen ønsker tidlig engasjement og studien viser at det er stort engasjement for Store Lungegårdsvann. Innbyggerne er opptatt av hvordan ulike bestemmelser blir tatt og ønsker å inkluderes når premissene for prosjektet legges. Paradokset viser dermed til det mellomrommet som er til stede

mellom ønsket nivå av deltakelse og oppnådd nivå av deltakelse i prosjektet. Kommunen har lagt til rette for økt innbyggerdeltakelse i den tidlige fasen, men nivået av innflytelse samsvarer ikke med det nivået av innflytelse som innbyggerne ønsker i denne fasen.

Den andre utfordringen viser til behovet for en forventningsavklaring for medvirkning. Medvirkning defineres ikke som medbestemmelse i prosjektet. Med flere metoder for å innhente informasjon fra innbyggerne, må kommunen være tydelig på hvordan innspillene vil bli brukt. I tillegg må kommunen være tydelig på hvorfor enkelte innspill ikke blir tatt med videre. Det må dermed være klart fra den tidlige fasen hvilken rolle medvirkning har i prosjektet og hvordan innbyggerne kan bidra i utformingen av blågrønn struktur.

Den tredje utfordringen viser til hvor stor geografisk utstrekning kommunen har fått å inkludere flere innbyggere i prosjektet. Når alle er en aktuell målgruppe for det ferdige prosjektet, må kommunen vurdere hvilke innspill de bør prioritere i de ulike fasene. Studien viser at det er den generelle befolkningen som har innflytelse i den tidlige fasen når mindre av beslutningene er fastsatt. De ulike målgruppene som kommunen når ut til i forprosjektet, kan inkluderes i økt grad i den tidlige fasen, for å gi lokalbefolkningen økt mulighet for at deres innspill kan bli tatt hensyn til.

Den fjerde utfordringen viser til medvirkningstretthet. Studien viser at det er en opplevelse av en enveis kommunikasjon med kommunen, noe som kan skape frustrasjon hos innbyggerne. Når man gir innspill flere ganger uten å se et resultat av det, kan det påvirke legitimiteten til medvirkningsprosessen. Når det oppstår endringer i prosjektet underveis med flere høringsrunder, kan det oppleves uforutsigbart og utfordrende å holde oversikt over. Kommunen må dermed ha økt fokus på å opprettholde dialog og informasjonsflyt gjennom hele prosjektet.

Den femte utfordringen viser til et manglende rom for deliberasjon i den tidlige fasen av planprosessen. Konflikten knyttet til den videre utfyllingen av Store Lungegårdsvann, illustrerer et behov for en åpen dialog med de som har motstridende synspunkt som går imot målsetningen til kommunen. De ulike narrativene som har gjort seg gjeldene i prosjektet, viser dermed behovet for å legge til rette for en arena for å oppnå konsensus i den tidlige fasen.

Håpet er at denne studien kan bidra til å forbedre medvirkningsprosesser for kommuner ved utforming av blågrønn struktur. Ved å utarbeide en medvirkningsstrategi som beskriver målet for medvirkning, kan planleggere ha et refleksivt forhold til medvirkningsarbeidet. Dette vil videre forbedre den kollaborative prosessen. For å styrke den institusjonelle kapasiteten ytterligere, må kommuner legge til rette for å styrke de relasjonelle nettverkene via samarbeid og deliberasjon. Friheten kommuner har til å eksperimentere med ulike medvirkningsmetoder ut over lovens minstekrav, legger til rette for å utvikle innovative metoder som styrker den kommunikative tilnærmingen. Økt fleksibilitet for å imøtekomme kompleksitet i utvidelse av den kollaborative prosessen, kan redusere utfordringene denne studien har avdekket. Dette betyr at kommuner må legge til rette for nok ressurser som støtter opp om en styrket institusjonell kapasitet.

8. Referanser

- Aase, T.H. og Fossåskaret, E. (2014) *Skapte virkeligheter: Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. 2.utg. Oslo: Universitetsforlaget
- Amdam, R. (2018) Samarbeidsdriven planlegging, i Aarsæther, N., Nyseth, T., og Kristiansen, R. (red.) *Plan og samfunn: system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 248-266
- Amdam, J., og Veggeland, N. (2011) *Teorier om samfunnsstyring og planlegging*. Oslo: Universitetsforlaget
- Afzalan, N. og Muller, B. (2014) The Role of Social Media in Green Infrastructure Planning: A Case Study of Neighborhood Participation in Park Siting. *Journal of Urban Technology*, 21(3), s. 67-83. doi: 10.1080/10630732.2014.940701
- Agger, A. (2012) Towards tailor-lade participation: how to involve different types of citizens in participatory governance. *The Town Planning Review*, 83 (1), s. 29 - 45
- Akpınar, A. (2016) How is quality of urban green spaces associated with physical activity and health? *Urban Forestry and Urban Greening*, 16, s.76-83
- Andersson, E., Barthel, S., Borgström, S., Colding, J., Elmqvist, T., Folke, C., og Gren, Å. (2014) Reconnecting Cities to the Biosphere: Stewardship of Green Infrastructure and Urban Ecosystem Services. *Ambio*, 43(4), s. 445-453
- Avni, N. og Teschner, N. (2019) Urban Waterfronts; Contemporary Streams of Planning Conflicts. *Journal of Planning Literature*, 34(4), s. 408-420
- Arnstein, S. R (1969) A Ladder of Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35 (4), s. 216-224. doi: 10.1080/01944366908977225
- Archer, D., Almansi, F., DiGregorio, M., Robert, D., Sharma, D., og Syam, D. (2014) Moving towards inclusive urban adaptation: approaches to integrating community-based adaptation to climate change at city and national level. *Climate and Development*, 6(4), s. 345-356
- Atelier KK (1929-1931) Dumping av kontorutstyr i Store Lungegårdsvann. Nyere KK-samling. Tilgjengelig fra: <https://marcus.uib.no/instance/photograph/ubb-kk-n-324-037.html>
- Benedict, M. A., og McMahon, E. (2006) *Green Infrastructure: Linking Landscapes and Communities*. Island Press: London
- Bergen byleksikon (2001) *Lungegårdsvann*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/arkiv/1422113> (Hentet: 20. oktober 2020)

- Bergen kommune (2022) Illustrasjon over området som skal bli ny bystrand og park. Av White Arkitekter. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bystrand-og-ny-lungegardspark/skisseprosjekt-og-forprosjekt->
- Bergen kommune (2021) Medvirkningsrapport. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bystrand-og-ny-lungegardspark/skisseprosjekt-og-forprosjekt->
- Bergen kommune (2020a) Strategi for sjøfronten i Bergen sentrale deler. Forslag etter høring, juni 2020. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/bk360/3331415/2-Rapport-Strategi-for-sjofronten-i-Bergen-sentrale-> Lest: 05.05.2022
- Bergen kommune (2020b) Framlegg til offentlig områderegulering. Fagnotat, saksnr 201736304/139. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/bk360/2931209/Fagnotat-2-gong-datert-01-04-20>
- Bergen kommune (2019a) Kommuneplanens arealdel 2018-2030. Vedtatt av bystyret 19.juni 2019, Bergen. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/kommuneplanens-arealdel-2018>
- Bergen kommune (2019b) Konkurransprogram. Begrenset plan- og designkonkurranse for Bystrand og ny Lungegårdspark.
- Bergen kommune (2012) *Kommunedelplan for blågrønn infrastruktur i Bergen: Grøntmiljøplan 2012 - 2020*. Vedtatt av Bystyret 19. mars 2014, Bergen.
- Bergen kommune (2002) *Kulturminnegrunnlag for Kommunedelplan Store Lungegårdsvann*. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/kulturminner-i-bergen/skriftserie-og-publikasjoner/kulturminnegrunnlag/kulturminnegrunnlag-kommunedelplan-for-store-lungegardsvann> (Hentet: 20.oktober 2020)
- Bergensprogrammet (2017) *Utfylling i Store Lungegårdsvann*. Tilgjengelig fra:
<https://bergensprogrammet.no/nyheter/utfylling-i-store-lungegardsvann> (Hentet: 20. oktober 2020)
- Bowen, G. A. (2009) Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), pp.27-40. doi: 10.3316/QRJ0902027

- Britton, E., Kindermann, G., Domegan, C. og Carlin, C. (2018) Blue care: a systematic review of blue space interventions for health and wellbeing. *Health Promotion International*, 35, s.50-69
- Bridgewater, P. (2018) Whose nature? What solutions? Linking Ecohydrology to Nature-based solutions. *Ecohydrology & Hydrobiology*, 18, s. 311-316
- Buijs, A. E., Mattijssen, T. J.M., Van der Jagt, A. P.N., Ambrose-Oji, B., Andersson, E., Elands, B. H.M., og Møller, M.S. (2017) Active citizenship for urban green infrastructure: fostering the diversity and dynamics of citizen contributions through mosaic governance. *Environmental Sustainability*, 22, s. 1-6
- Cárdenas, M. L., Wilde, V., Hagen-Zanker, A., Seifert-Dähnn, I., Hutchins, M. G., og Loisel, S. (2021) The Circular Benefits of Participation in Nature-Based Solutions. *Sustainability*, 13, s. 4344. doi : 10.3390/su13084344
- Castree, N. (2005) The epistemology of particulars: Human geography, case studies and ‘context’. *Geoforum*, 36, s. 541-544
- Checker, M. (2011) Wiped Out by the “Greenwave”: Environmental Gentrification and the Paradoxical Politics of Urban Sustainability. *City & Society*, 23(2), s. 210-229
- Cohen-Shacham, E., Andrade, A., Dalton, J., Dudley, N., Jones, M., Kumar, C., Maginnis, S., Maynard, S., Nelson, C. R., Renaud, F. G., Welling, R., og Walters, G. (2019) Core principles for successfully implementing and upscaling Nature-based Solutions. *Environmental Science & Policy*, 98, s. 20-29.
- Cohen-Shacham, E. Walters, G. Janzen, C. Maginnis, S. (2016) *Nature-based Solutions to Address Global Societal Challenges*. IUCN Commission on Ecosystem Management (CEM) and IUCN World Commission on Protected Areas (WCPA), Gland, Switzerland.
- Cope, M. (2016) Organizing and Analyzing Qualitative Data, i Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4 utgave. Canada: Oxford University Press s. 373-393
- Cornwall, A. (2004) Spaces for transformation? Reflections on issues of power and difference in participation in development, i Hickey, S., og Mohan, G. (red.) *Participation - From Tyranny to Transformation: Exploring New Approaches to Participation in Development*. Zed Books: London
- Collins, K., og Ison, R. (2009) Jumping off Arnstein’s ladder: Social Learning as a New Policy Paradigm for Climate Change Adaptation. *Environmental Policy and Governance*, 19, s.358-373.

- Cresswell, T. (2013) *Geographic Thought: A critical Introduction*. Wiley-Blackwell: UK
- Czepkiewicz, M., Jankowski, P., og Mlodkowski, M. (2017) Geo-questionnaires in urban planning: recruitment methods, participant engagement, and data quality. *Cartography and Geographic Information Science*, 44(6), pp. 551-567. Doi: 10.1080/15230406.2016.1230520
- Dennis, M., og James, P. (2016) Considerations in the valuation of urban green space: Accounting for user participation. *Ecosystem Services*, 21, pp. 120-129
- Dinnie, E., Brown, K.M. og Morris, S. (2013) Reprint of “Community, cooperation and conflict: Negotiating the social well-being benefits of urban greenspace experiences. *Landscape and Urban Planning*, 118, pp.103-111
- Dorst, H., van der Jagt, A., Raven, R. and Runhaar, H. (2019) Urban greening through nature-based solutions - Key characteristics of an emerging concept. *Sustainable Cities and Society*, 49, 101620.
- Donaldson, G. H., og Joao, E. M. (2020) Using green infrastructure to add value and assist place-making in public realm developments. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 38(6), s. 464-478
- Dowling, R. (2016) Power, Subjectivity, and Ethics in Qualitative Research, I Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. Utg. Canada: Oxford University Press. s. 29-44
- Dunn, K. (2016) Interviewing, i Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. Utg. Canada: Oxford University Press. s. 149-188
- Dumitru, A., og Wendling, L. (red) (2021) *Evaluating the impact of Nature-based Solutions: A handbook for practitioners*. European Commission, Research and Innovation. Brussels, Belgium.
- Edwards, R., og Holland, J. (2013) *What is Qualitative Interviewing?* London: Bloomsbury Publishing. doi: 10.5040/9781472545244
- EC (2013) *Building a green infrastructure for Europe*. Directorate-General for Environment. Publications Office, Luxembourg.
- EC (2020a) *Visionary nature based actions for health, wellbeing & resilience in cities (VARCITIES)*. Tilgjengelig fra: <https://cordis.europa.eu/project/id/869505> (Hentet: 20 oktober 2020)
- EC (2020b) *Nature-based Solutions: State of the Art in EU-funded Projects*. Research and Innovation. Publications Office: Luxembourg.
- Eggermont, H., Balian, E., Azevedo, J.M.N., Beumer, V., Brodin, T., Claudet, J., Fady, B.,

- Grube, M., Keune, H., Lamarque, P., Reuter, K., Smith, M., van Ham, C., Weisser, W. W., og Le Roux, X. (2015) Nature-Based Solutions: New Influence for Environmental Management and Research in Europe. *Gaia*, 24, s. 243–248
- Eversole, R. (2012) Remaking participation: challenges for community development practice. *Community Development Journal*, 47(1), s. 29-41
- Fainstein, S. S. (2000) New Directions in Planning Theory. *Urban Affairs Review*, 35 (4), s.451 - 478. doi: 10.1177/107808740003500401
- Falleth, E. I., Hanssen, G. S., og Saglie, I. L. (2010) Challenges to Democracy in Market-Oriented Urban Planning in Norway. *European Planning Studies*, 18(5), pp. 737-753. doi: 10.1080/09654311003607729
- Frantzeskaki, N. (2019) Seven lessons for planning nature-based solutions in cities. *Environmental Science and Policy*, 93, s. 101-111
- Fredericks, J., og Foth, M. (2013) Augmenting public participation: enhancing planning outcomes through the use of social media and web 2.0. *Australian Planner*, 50(3), s. 244-256. doi: 10.1080/7293682.2012.748083
- Fritz, L., og Binder, C. R. (2018) Participation as Relational Space: A Critical Approach to Analysing Participation in Sustainability Research. *Sustainability*, 10, s. 2853
- Fageir, M., Porter, N. og Borsi, K. (2021) Contested grounds; the regeneration of Liverpool waterfront. *Planning Perspectives*, 36(3), s. 535-557
- Faehnle, M., Bäcklund, P., Tyrväinen, L., Niemelä, J. og Yli-Pelkonen, V. (2014) How can residents' experiences inform planning of urban green infrastructure? Case Finland. *Landscape and Urban Planning*, 130, s.171-183
- FN-sambandet (2020) *Bærekraftige byer og lokalsamfunn*. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/baerekraftige-byer-og-lokalsamfunn> (Hentet: 12. oktober 2020)
- Gaventa, J. (2006) Finding the Spaces for Change: A Power Analysis. *IDS Bulletin*, 37 (6), s. 23 - 33
- Gerring, J. (2007) *Case study research: principles and practices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gibbs, G. (2018) *The Nature of Qualitative Analysis*. 2 utgave. London: SAGE
- Gill, S. E., Handley, J. F., Ennos, A. R. og Pauleit, S. (2007) Adapting Cities for Climate Change: The Role of the Green Infrastructure. *Built Environment*, 33(1), s.115-133

- Goldstein, B. E., Wessells, A. T., Lejano, R., og Butler, W. (2015) Narrating Resilience: Transforming Urban Systems Through Collaborative Storytelling. *Urban Studies*, 52(7), s.1285-1302. doi: 10.1177/0042098013505653
- Graham, S., og Healey, P. (1999) Relational Concepts of Space and Place: Issues for Planning Theory and Practice. *European Planning Studies*, 7(5), s. 623-646
- Gray, D. E (2018) *Doing Research in the Real World*. 4. utg. London: SAGE
- Gulsrud, N. M., Hertzog, K., og Shears, I. (2018) Innovative urban forestry governance in Melbourne?: Investigating “green placemaking” as a nature-based solution. *Environmental Research*, 161, s. 158-167
- Gunawardena, K. R., Wells, M. J. og Kershaw, T. (2017) Utilising green and bluespace to mitigate urban heat island intensity. *Science of the Total Environment*, 584-585, s.1040-1055
- Hart, R. A. (1992) *Children’s participation: From tokenism to citizenship*. Innocenti Essays, No.4. Florence: Italy, UNICEF.
- Hansen, R., og Pauleit, S. (2014) From Multifunctionality to Multiple Ecosystem Services? A Conceptual Framework for Multifunctionality in Green Infrastructure Planning for Urban Areas. *Ambio*, 43(4), s. 516-529
- Hanssen, G.S (2015) Medvirkning i planlegging av den kompakte by- hvordan er praksis, i Hanssen, G.S., Hofstad, H., og Saglie, I. (red.) *Kompakt byutvikling*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 97 -113.
- Hanssen., G. S., Hofstad, H., og Saglie, I-L. (2015) Håndtering av motstridende hensyn i byutviklingen, i Hanssen, G. S., Hofstad, H., og Saglie, I. (red.) *Kompakt byutvikling*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 259-270
- Haaland, C. and van den Bosch, C, K. (2015) Challenges and strategies for urban green-space planning in cities undergoing densification: a review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14, s. 760-771
- Haase, D., Kabisch, S., Haase, A., Andersson, E., Benzhaf, E., Baró, F., Brenck, M., Fisher, K. K., Frantzeskaki, N., Kabisch, N., Krellenberg, K., Kremer, P., Kronenberg, J., Larondelle, N., Mathey, J., Pauleit, S., Ring, I., Rink, D., Schwarz, N., og Wolff, M. (2017) Greening cities - To be socially inclusive? About the alleged paradox of society and ecology in cities. *Habitat International*, 64, s. 41-48
- Healey, P. (1992) Planning Through Debate: The Communicative Turn in Planning Theory. *The Town Planning Review*, 63(2), s. 143 - 162

- Healey, P. (2006) *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. 2.utg. Palgrave macmillan: London
- Heynen, N., Perkins, H. A. and Roy, P. (2006) The political ecology of Uneven Green space: The impact of Political Economy on Race and Ethnicity in Producing Environmental Inequality in Milwaukee. *Urban affairs review*, 42(1), s. 3-25
- Holt-Jensen, A. (2018) *Geography. History and concepts*. 5. utg. London: SAGE
- Hutchins, M. G., Fletcher, D., Hagen-Zanker, A., Jia, H., Jones, L., Li, H., Loiselle, S., Miller, J., Reis, S., Seifert-Dähnn, I., Wilde, V., Xu, C-Y., Yang, D., og Yu, S. (2021) Why scale is vital to plan optimal Nature-Based Solutions for resilient cities. *Environmental Letters*, 16, s. 044008
- Immergluck, D., og Balan, T. (2018) Sustainable for whom? Green urban development, environmental gentrification, and the Atlanta Beltline. *Urban Geography*, 39(4), s. 546-562
- Innes, J.E og Booher, D. E (2004) Reframing Public Participation: Strategies for the 21st Century. *Planning Theory & Practice*, 5 (4), s. 419 - 436.
doi:10.1080/1464935042000293170
- IPBES (2019) *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. IPBES secretariat, Bonn, Germany. Tilgjengelig fra:
https://ipbes.net/sites/default/files/202002/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_en.pdf (Hentet: 27.august 2020)
- IUCN (2009) No time to lose: make full use of nature-based solutions in the post-2012 climate change regime. Position paper on the fifteenth session of the conference of the parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (COP 15). IUCN, Gland, Switzerland.
- James, N., og Busher, H. (2016) Online interviewing, i Silverman, D. (red.) *Qualitative Research*. 4. Utg. London: SAGE. s. 245-260
- Jones, A. L. (2017) Regenerating Urban Waterfronts-Creating Better Futures- From Commercial and Leisure Market Places to Cultural Quarters and Innovation Districts. *Planning Practice & Research*, 32(3), s. 333-344
- Jones, M. (2009) Phase space: geography, relational thinking, and beyond. *Progress in Human Geography*, 33(4), s. 487-506
- Kabisch, N., Frantzeskaki, N., Pauleit, S., Naumann, S., Davis, M., Artmann, M., Haase, D., Knapp, S., Korn, H., Stadler, J., Zaunberger, K., og Bonn, A. (2016) Nature-based

- solutions to climate change mitigation and adaptation in urban areas—perspectives on indicators, knowledge gaps, opportunities and barriers for action. *Ecology and Society*, 21(2), 39. doi: 10.5751/ES-08373-210239
- Kati, V., og Jari, N. (2016) Bottom-up thinking-Identifying socio-cultural values of ecosystem services in local blue-green infrastructure planning in Helsinki, Finland. *Land Use Policy*, 50, s. 537-547
- Knudtzon, L. C. (2015) Meningsbrytninger og involvering i planprosesser i et demokratiperspektiv, i Hanssen, G. S., Hofstad, H., og Saglie, I-L. (red.) *Kompakt byutvikling*. Universitetsforlaget: Oslo. s. 85-96
- Knudsen, K. (1880-1890) Utsikt mot Møllendal og Store Lungegårdsvann. Tilgjengelig fra Bergen fotoarkiv: <https://foto.bergen.kommune.no/fotoweb/archives/5007-Foto/Bilder/65445.tif.info#c=%2Ffotoweb%2Farchives%2F5007-Foto%2F%3Fq%3Dm%25C3%25B8llendal>
- Kotus, J., og Sowada, T. (2017) Behavioural model of collaborative urban management: extending the concept of Arnstein's ladder. *Cities*, 65, s. 78-86
- Kommunal- og distriktsdepartementet (1998) Fortetting med kvalitet. Bebyggelse og grønnstruktur. Miljøverndepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/4ca3568a7fc143049f6809e70fe34bab/6107-fortet.pdf> Lest: 05.05.2022
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2014) *Medvirkning i planlegging: Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf Lest: 05.05.2022
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2019) *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf> Lest: 05.05.2022
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2014) *Veileder: Medvirkning i planlegging*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf Lest: 05.05.2022

- Kristiansen, R., og Nyseth, T. (2018) Eksperimentelle tilnærminger til byplanlegging - en ny agenda?, i Aarsæther, N., Nyseth, T., og Kristiansen, R. (red.) *Plan og samfunn: system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 286-304
- Lane, M.B. (2005) Public Participation in Planning: an intellectual history. *Australian Geographer*, 36 (3), s. 283 - 299. doi: 10.1080/00049180500325694
- Lennon, M., Scott, M., Collier, M., og Foley, K. (2016) Developing green infrastructure ‘thinking’: devising and applying an interactive group-based methodology for practitioners. *Journal of Environmental Planning and Management*, 59(5), s. 843-865
- Lund, C. (2014) Of What is This a Case?: Analytical Movements in Qualitative Social Science Research. *Human Organization*, 73(3), s.224-234
- Luyet, V., Schlaepfer, R., Parlange, M. B., og Buttler, A. (2012) A framework to implement Stakeholder participation in environmental projects. *Journal of Environmental Management*, 111, s. 213-219
- MacKinnon, K., Sobrevila, C., og Hickey, V. (2008) *Biodiversity, climate change and adaptation: nature-based solutions from the World Bank portfolio*. (No. 46726, s.1-112) The World Bank, Washington.
- Makasymenko, N., Sonko, S., Skryhan, H., Burchenko, S. og Gladkiy, A. (2021) Green infrastructure of Post-USSR Cities for Prevention of Noise Pollution. *SHS Web of Conferences*, 100, s.05004
- Mason, J. (2017) *Qualitative Researching*. 3 utgave. London: SAGE Publications, Ltd.
- Massey, D. (1991) A Global Sense Of Place. *Marxism today*
- Mattijssen, T. J. M., Ganzevoort, W., van den Born, R. J. G., Arts, B. J. M., Breman, B. C., Buijs, A. E., van Dam, R. I., Elands, B. H.M., de Groot, W. T., og Knippenberg, L.W.J. (2020) Relational values of nature: leverage points for nature policy in Europe. *Ecosystems and people*, 16(1), s. 402-410. doi: 10.1080/26395916.2020.1848926
- Matre, E. L. (2021) *Grønneviken*. Tilgjengelig fra: <https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/arealplaner/planer-under-arbeid/gronneviken> Lest: 05.05.2022
- Marshall, C. og Rossman, G.B. (2016) *Designing Qualitative Research*. London: SAGE
- Mees. L. P. H., Iuttenbroek, C., Hegger, L. T. D., og Driessen, P. J. P. (2019) From citizen participation to government participation: An exploration of the roles of local governments in community initiatives for climate change adaptation in the Netherlands. *Environmental Policy and Governance*, 29, s. 198-208
- Miljødirektoratet (2022a) *Friluftsliv i byer og tettsteder*. Miljøstatus. Tilgjengelig fra:

- <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/friluftsliv/friluftsliv-i-byene/> Lest: 05.05.2022
- Miljødirektoratet (2022b) *Friluftsliv i strandsonen*. Miljøstatus. Tilgjengelig ved: <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/friluftsliv/friluftsliv-i-strandsonen/> Lest: 05.05.2022
- Miljødirektoratet (2014) *Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder*. Tilgjengelig fra: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m100/m100.pdf> Lest: 05.05.2022
- Murdoch, J. (2006) *Post-structuralist geography: A guide to relational space*. London: SAGE
- Mullings, B. (1999) Insider or outsider, both or neither: some dilemmas of interviewing in a cross-cultural setting. *Geoforum*, 30, s. 337-350
- Nesshöver, C., Assmuth, T., Irvine, K.N., Rusch, G.M., Waylen, K.A., Delbaere, B., Haase, D., Jones-Walters, L., Keune, H., Kovacs, E., Krauze, K., Külvik, M., Djik, J.V., Vistad, O.I., Wilkinson, M.E., og Wittmer, H. (2017) The Science, policy and practice of nature-based solutions: An interdisciplinary perspective. *Science of the Total Environment*, 579, s. 1215-1227
- Nikolaïdou, S., Klöti, T., Tappert, S., og Drilling, M. (2016) Urban Gardening and Green Space Governance: Towards New Collaborative Planning Practices. *Urban Planning*, 1, s.5-19
- Nutsford, D., Pearson, A. L. og Kingham, S. (2013) An ecological study investigating the association between access to urban green space and mental health. *Public health*, 127, s.1005-1011
- Nyseth, T., Førde, A., og Cruickshank, J. (2018) Fra attraktive steder til omtentksom by- og stedsutvikling - implikasjoner for planlegging?, i Aarsæther, N., Nyseth, T., og Kristiansen, R. (red.) *Plan og samfunn: system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 267-280
- Ot.prp. nr. 32 (2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven(plandelen) (2007-2008). Klima- og miljødepartementet.
- Ringholm, T., og Hanssen, G.S. (2018) Medvirkning i lokal planlegging, i Aarsæther, N., Nyseth, T., og Kristiansen, R. (red.) *Plan og samfunn: system, praksis, teori*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 191 - 208.
- Patton, M. Q. (2002) *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3 utg. SAGE: London

- Raynor, K. E., Doyon, A., og Beer, T. (2017) Collaborative planning, transitions management and design thinking: evaluating three participatory approaches to urban planning. *Australian Planner*, 54(4), s. 215-224. doi: 10.1080/07293682.2018.1477812
- Pauleit, S., Zölch, T., Hansen, R., Randrup, T. B., og Konijnendijk van den Bosch, C. (2017) Nature-based solutions and climate change—four shades of green, i Kabisch, N., Korn, H., Stadler, J. and Bonn, A. (red.) *Nature-Based Solutions to Climate Change Adaptation in Urban Areas: Linkages Between Science, Policy and Practice*. Springer: Berlin, s. 29–49
- Plan- og bygningsloven. Lov 27. juni 2008 nr 71 om planlegging og byggesaksbehandling
- Puskás, N., Abunnasr, Y., og Naalbandian, S. (2021) Assessing deeper levels of participation in nature-based solutions in urban landscapes - A literature review of real-world cases. *Landscape and Urban Planning*, 210, s. 104065
doi: 10.1016/j.landurbplan.2021.104065
- Raymond, C. M., Gottwald, S., Kuoppa, J., og Kyttä, M. (2016) Intergrating multiple elements of environmental justice into urban blue space planning using public participation geographic information systems. *Landscape and Urban Planning*, 153, s. 198-208
- Reed, M. S., Vella, S., Challies, E., de Vente, J., Frewer, L., Hohenwallner-Ries, D., Huber, T., Neumann, R. K., Oughton, E. A., del Ceno, J. S., og van Delden, H. (2018) A theory of participation: what makes stakeholder and public engagement in environmental management work? *Restoration Ecology*, 26, s. S7-S17
- Regjeringen (2017) *Grønnstruktur*. Stedsutvikling. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/no/sub/stedsutvikling/ny-tema-og-eksempler/gronnstruktur/id685512/> Lest: 05.05.2022
- Rutt, R. L., og Gulsrud, N. M. (2016) Green justice in the city: A new agenda for urban green space research in Europe. *Urban Forestry & Urban Greening*, 19, s. 123-127
- Samant, S. og Brears, R. (2017) Urban Waterfront Revivals of the Future, i Tan, P. Y., og Jim, C. Y. (red.) *Greening Cities. Forms and Functions*. Springer Nature: Singapore. s. 331-356
- Stratford, E., og Bradshaw, M. (2016) *Qualitative Research and Rigour*, i Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4 utgave. Canada: Oxford University Press. s. 117-129
- St.meld. nr. 33. (2012) *Klimatilpasning i Norge*. 2012-2013. Klima- og miljødepartementet. Tilgjengelig fra:

- <https://www.regjeringen.no/contentassets/e5e7872303544ae38bdbdc82aa0446d8/no/pdfs/stm201220130033000dddpdfs.pdf> Lest: 05.05.2022
- St.meld. nr. 18. (2015) *Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet*. 2015-2016.
Klima- og miljødepartementet. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm201520160018000dddpdfs.pdf> Lest: 05.05.2022
- St.meld. nr. 14. (2015) *Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold*. 2015-2016.
Klima- og miljødepartementet. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/902deab2906342dd823906d06ed05db2/no/pdfs/stm201520160014000dddpdfs.pdf> Lest: 05.05.2022
- Sunita, Kumar, D. og Shekhar, S. (2021) Developing an approach for Assessing Urban Blue-Green Spaces Towards Sustainable Urban Growth Through Retrospective Cyber Metrics Analysis of Operational Estimations Approaches. *Journal of Landscape Ecology*, 14(3), s.12-51
- Sun, Y., Xie, S. og Zhao, S. (2018) Valuing urban green spaces in mitigating climate change: A city wide estimate of aboveground carbon stored in urban green spaces of China's Capital. *Global Change Biology*, 25, s.1717-1732
- Sæbø, M. V. (2020a) *Fem forslag til bystrand og ny Lungegårdspark*. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/vi-bygger-bergen/veier-byrom-og-parker/park-og-natur/fem-forslag-til-bystrand-og-ny-lungegardspark> Lest: 12 oktober 2020
- Sæbø, M. V. (2020b) *Her er vinneren av plan- og designkonurranse for Bystrand og Lungegårdspark*. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/bymiljo/her-er-vinneren-av-planog-designkonkurranse-for-bystrand-og-lungegardspark> Lest: 12. oktober 2020
- Sæbø, M. V. (2022) *Om Bystrand og ny Lungegårdspark*. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/bystrand-og-ny-lungegardspark/om-bystrand-og-ny-lungegardspark> Lest: 05.05.2022
- Sørensen, E., og Torfing, J. (2018) Co-initiation of Collaborative Innovation in Urban Spaces. *Urban Affairs Review*, 54(2), s. 388-418
- Tozer, L., Hörschelmann, K., Anguelovski, I., Bulkeley, H., og Lazova, Y. (2020) Whose city? Whose nature? Towards inclusive nature-based solution governance. *Cities*, 107, s.102892
- Tappert, S., Klöti, T. and Drilling, M. (2018) Contested urban green spaces in the compact

- city: The (re-)negotiation of urban gardening in Swiss cities. *Landscape planning and Urban Planning*, 170, s.69-78
- Thomas, G. (2016) *How to do your case study*. 2 utgave. London: SAGE
- Toomey, A. H., Campbell, L. K., Johnson, M., Strehlau-Howay, L., Manzolillo, B., Thomas, C., Graham, T., og Palta, M. (2021) Place-making, place-disruption, and place protection of urban blue spaces: perceptions of waterfront planning of a polluted urban waterbody. *Local Environment*, 26(8), s. 1008-1025.
doi: 10.1080/13549839.2021.1952966
- Tritter, J. Q., og McCallum, A. (2006) The snakes and ladders of user involvement: moving beyond Arnstein. *Health Policy*, 76, s. 156-168
- Tyrväinen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y., og Kagawa, T. (2014) The influence of urban green environments on stress relief measures: A field experiment. *Journal of Environmental Psychology*, 38, s.1-9
- Tubridy, F. (2020) Green climate change adaptation and the politics of designing ecological infrastructures. *Geoforum*, 113, s.133-145
- UNEP (2021) *Emissions Gap Report 2021: The Heat Is On - A World of Climate Promises Not Yet Delivered*. United Nations Environment Programme: Nairobi.
- Venter, Z. S., Barton, D. N., Gundersen, V., Figari, H. og Nowell, M. (2020) Urban nature in a time of crisis: recreational use of green space increases during the COVID-19 outbreak in Oslo, Norway. *Environmental Research Letters*, 15, s.104075
- Von Schönfeld, K.C., Tan, W., Wiekens, C., og Janssen-Jansen, L. (2020) Unpacking social learning in planning: who learns what from whom?. *Urban Research & Practice*, 13(4), s. 411-433. doi: 10.1080/17535069.2019.1576216
- Voskamp, I. M. og Van de Ven, F.H.M. (2015) Planning support system for climate adaptation: Composing effective sets of blue-green measures to reduce urban vulnerability to extreme weather events. *Building and Environment*, 83, s.159-167
- Wamsler, C., Alkan-Olsson, J., Björn, H., Falck, H., Hanson, H., Oskarson, T., Simonsson, E. og Zelmerlow, F. (2020) Beyond participation: when citizen engagement leads to undesirable outcomes for nature-based solutions and climate change adaptation. *Climatic Change*, 158, s. 235-254. doi: 10.1007/s10584-019-02557-9
- Willems, J. J., Molenveld, A., Voorberg, W., og Brinkman, G. (2020) Diverging Ambitions and Instruments for Citizen Participation across Different Stages in Green Infrastructure Projects. *Urban Planning*, 5(1), s. 22-32

- Williamson, W., og Parolin, B. (2013) Web 2.0 and Social Media Growth in Planning Practice: A Longitudinal Study. *Planning Practice and Research*, 28(5), s. 544-562.
- Wilker, J., Rusche, K., og Rymsa-Fitschen, C. (2016) Improving Participation in Green Infrastructure Planning. *Planning Practice & Research*, 31(3), s. 229-249.
doi: 10.1080/02697459.2016.1158065
- Wilson, A., og Tewdwr-Jones, M. (2020) Let's draw and talk about urban change: Deploying digital technology to encourage citizen participation in urban planning. *Urban Analytics and City Science*, 47(9), s. 1588-1604
- Wohl, S. (2018) Tactical urbanism as a means of testing relational processes in space: A complex systems perspective. *Planning Theory*, 17(4), s. 472-493
- Wolch, J. R., Byrne, J., og Newell, J. P. (2014) Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough'. *Landscape and Urban Planning*, 125, s. 234-244
- Yin, R. K. (2014) *Case Study Research: Design and Methods*. 5. Utg. London: SAGE

9. VEDLEGG

9.1 Informasjonsskriv til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet «Medvirkning i urban planlegging»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke medvirkning i urban planlegging, knyttet til prosjektet med utbyggingen av den nye Lungegårdsparken og bystrand. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er en masteroppgave hvor formålet er å undersøke medvirkningsstrategien som er blitt brukt i prosjektet med ny Lungegårdspark og bystrand. Problemstillingen er rettet mot hvilke utfordringer som er til stede for å tilrettelegge for medvirkning i prosjektet. Det vil bli gjennomført intervjuer med fokus på hvordan medvirkning er praktisert, hvordan kunnskap fra medvirkning er brukt i prosjektet og hva prosjektet har avdekket fra medvirkningsstrategien.

Hvem er ansvarlig for prosjektet?

Universitetet i Bergen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Prosjektet vil ha et mest mulig bredt utvalg av informanter som er knyttet til prosjektet. Det vil bli gjennomført rundt 10-12 intervjuer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metodene i prosjektet er basert på innsamling av primærdata via intervju og sekundærdata via aktuelle dokumenter som kommuneplaner og handlingsplaner. Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det et semi-strukturert intervju som vil ta ca. 40 - 50 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern - hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personregelverket.

- Det er forskeren selv som har direkte tilgang til informasjon fra intervjuene. Informasjonen kan bli drøftet med veileder tilknyttet Universitet i Bergen.
- Navn og kontaktopplysninger vil bli kodet og lagret adskilt fra øvrige data.
- Informasjon fra intervjuene vil bli registrert elektronisk. Datamaterialet overføres og lagres til konto på forskerens datamaskin som er tilknyttet Universitet i Bergen.
- Oppgaven vil være tilgjengelig på internett når den er ferdig. Det er opplysninger knyttet direkte til prosjektet som vil publiseres. Oppgaven vil anonymisere opplysningene i så stor grad som mulig. Hvis ønskelig kan sitater bli sendt til informantene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 15.05.2022. Alle personopplysninger og opptak fra intervju slettes ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Universitetet i Bergen har NSD - Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Bergen ved Håvard Haarstad på epost (Havard.haarstad@uib.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Lene Lundøy Drengenes

9.2 Intervjuguide

Informere om taushetsplikt, anonymitet i oppgaven og få samtykke til lydopptak.

Generelt om medvirkning

Hva er din rolle i prosjektet?

Hvordan arbeider du/dere vanligvis når det gjelder medvirkning i ulike prosjekter?

Hva ser du på som fordeler og ulemper ved medvirkning?

Medvirkning i prosjektet med ny Lungegårdspark og bystrand

Hva er formålet med medvirkningsstrategien i prosjektet?

Hvordan skiller medvirkningsstrategien seg fra medvirkning i andre prosjekter?

Har økt fokus på medvirkning ført til noen utfordringer eller nye muligheter?

Har det oppstått noen konflikter underveis?

Hvordan har ulike aktører samarbeidet om medvirkningen i prosjektet?

Hvordan skiller tidlig medvirkning seg fra senere medvirkning i prosjektet?

Hvilke aspekter av prosjektet har vært i fokus når det gjelder medvirkning?

Hvilke samfunnsgrupper og aktører har det vært fokus på å involvere?

Er det noen grupper det har vært mer utfordrende å få med?

Har det etter din mening vært en lavere terskel for deltakelse i dette prosjektet?

Har økt fokus på medvirkning ført til mer åpenhet gjennom planarbeidet?

Har medvirkningsstrategien endret seg underveis i planarbeidet?

Hvordan har innspill fra medvirkning blitt brukt videre i prosjektet?

Har det vært noen tilbakemeldinger om medvirkningsstrategien som har blitt ført?

Hvordan har koronapandemien påvirket medvirkningsprosessen?

Hva er din oppfatning om medvirkning i prosjektet som helhet?

- Er det noe som kunne vært gjort annerledes? I så fall, hva?

Fremtidige medvirkningsstrategier

Er det noe du vil trekke frem som kan tas med videre i andre prosjekter?

Er det noe som ikke er aktuelt eller mindre aktuelt å ta med videre i andre prosjekter?